

ISOSEN ROOLIT TUUSULAN SEURAKUNNASSA

Isosen roolikartta ja audiovisuaalinen opetusmateriaalipaketti isoskoulutuksen tueksi

Lasse Korhonen
Opinnäytetyö, kevät 2011
Diakonia-ammattikorkeakoulu,
Diak Etelä, Järvenpää
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK) + kirkon
nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Korhonen, Lasse. Isosen roolit Tuusulan seurakunnassa. Isosen roolikartta ja audiovisuaalinen opetusmateriaalipaketti isoskoulutuksen tueksi. Diak Etelä, Järvenpää, kevät 2011, 87 s., 6 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyöntekijän virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda uutta koulutusmateriaalia Tuusulan evankelis-luterilaisen seurakunnan isoskoulutuksen tueksi ja kehittää materiaalin avulla paikallista isoskoulutusta. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Tuusulan seurakunnan nuorisotyön työntekijätiimin sekä Tuusulan seurakunnan isoskoulutuksessa mukana olevien nuorten kanssa.

Aineistona opinnäytetyössä käytettiin erilaisia kirjallisia lähteitä, jotka liittyivät muun muassa toiminnalliseen opinnäytetyöhön, isosuuteen, isoskoulutukseen, haastattelututkimukseen, oppimiseen ja opettamiseen. Kirjallisten lähteiden lisäksi opinnäytetyössä aineistona käytettiin aiheeseen liittyviä internet-lähteitä sekä Tuusulan seurakunnan työntekijöille toteutettuja yksilöhaastatteluja.

Opinnäytetyöprosessin eri vaiheiden kautta luotiin Tuusulan seurakunnan isoskoulutuksen opetuskäyttöön isosen roolikartta sekä audiovisuaalinen opetusmateriaalipaketti, joka käsittelee videokohtausten kautta isosen rooleja ja tehtäviä rippikoulutyössä. Opetusmateriaalipaketti sisältää yhteensä 26 erilaista videokohtausta.

Lähdekirjallisuuden ja yksilöhaastatteluiden perusteella isosella esiintyy monia erilaisia rooleja rippikoulutyössä. Roolikarttaan muodostui viisi isosen pääroolia, joiden sisälle isosen roolit voidaan jakaa: vastuullinen nuori työntekijä, toiminnallinen, motivoiva, esimerkillinen ja luotettava isonen. Näitä kaikkia rooleja yhdistää isosen rooli omana itsenään.

Koko opinnäytetyöprosessi oli opettavainen. Nuorten asenne uudenlaista opetusmateriaalia kohtaan oli positiivista ja nuoret innostuivat päästessään itse osallistumaan aktiivisesti isoskoulutuksen kehittämiseen. Opetusmateriaalista saadun palautteen mukaan nuoret pitivät videokohtausten kautta tapahtuvaa opetusta mielekkäänä. Seurakunnan työntekijät olivat tyytyväisiä opetusmateriaalin laatuun ja pitivät erityisesti sen monipuolisuudesta.

Asiasanat: toiminnallinen opinnäytetyö, isonen, isoskoulutus, isosen roolit, visuaalinen oppiminen, opettaminen, haastattelututkimus.

ABSTRACT

Korhonen, Lasse. Roles of group leaders in the Tuusula parish. Group leaders` role map and audiovisual teaching material for the group leader training. 87 p., 6 appendices. Language: Finnish. Järvenpää, Spring 2011.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

In the thesis new training material was created for the group leader training in the Tuusula parish in order to improve and modernize the training. The study was conducted with a member of the youth work team as well as with young group leaders who have attended the training before.

Different materials were used, focusing on the following topics: functional thesis, group leader, group leader training and roles of group leaders, research interview, learning and teaching. Individual interviews were conducted with youth workers of the Tuusula parish and one priest who is in the youth work team.

Two different materials were created for the group leader training. First was created a role map for group leaders and then an audiovisual learning material which includes totally 26 different video clips. The video clips show different situations which group leaders can face in their work in confirmation camps. The video clips aim is to teach different things which are related to a group leader`s role in confirmation camps.

The main results in the thesis were that group leaders have many different roles and tasks in confirmation camps. Group leader is a responsible young worker, trustworthy, active, exemplary person and person who motivate other people in confirmation camps. One important role is group leaders` role in self.

Conducting individual interviews and reading different source materials showed that group leaders have a very big impact in Finnish confirmation work. Young group leaders were willingly participating in the project and they eagerly developed the group leader training. The feedback from the Tuusula parish youth workers was good and supportive. The training material is a useful and modern option for the group leader training.

Keywords: functional thesis, group leaders, group leader training, roles of group leaders, interview research, visual learning and teaching.

SISÄLLYS

1 ISOSKOULUTUSTA NUORTEN NÄKÖKULMASTA	6
2 ISOSUUS JA ISOSKOULUTUS.....	8
2.1 Isonen.....	8
2.2 Isoskoulutus ja sen perinne	9
2.3 Seurakunnan kasvatustyön perusteet	10
2.4 Roolikartta	11
2.5 Isosen rooleja rippikoulussa	12
2.5.1 Ryhmähengenluoja ja toiminnallisten ohjelmien toteuttaja	13
2.5.2 Hengellinen esimerkki, kuuntelija ja sielunhoitaja	14
2.5.3 Ryhmänohjaaja.....	15
2.5.4 Esikuva ja esimerkki	15
2.5.5 Nuoren kristityn roolimalli.....	16
3 OPPIMISEN ILOA.....	18
3.1 Yksilön oppiminen	19
3.2 Opetuksen ja oppimisen suhde	20
3.2.1 Opettamisen lähtökohdat.....	20
3.2.2 Opetustavat	21
3.2.3 Oppimisen vastuu ja tehokkuus	22
3.3 Visuaalinen oppiminen	23
3.4 Videon käyttö oppimisen tukena.....	24
3.5 Audiovisuaalinen opetusmateriaali	25
4 YHTEISTYÖTAHONA TUUSULAN SEURAKUNTA	27
4.1 Tuusulan seurakunnan isoskoulutus	27
4.2 Yhteistyö.....	29
5 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ.....	31
6 YKSILÖHAASTATTELUT	32
6.1 Tiedonkeruuta yksilöllisesti haastatellen.....	32
6.2 Yksilöhaastatteluiden toteutus.....	33
6.3 Haastattelukysymysten analysointi ja purku	35
7 ISOSEN ROOLIKARTTA	36
7.1 Vastuullinen nuori työntekijä.....	36

7.2 Toiminnallinen isonen.....	39
7.3 Motivoiva isonen.....	42
7.4 Esimerkillinen isonen.....	44
7.5 Luotettava isonen	47
7.6 Isonen omana itsenään	49
7.7 Suuri ja merkittävä isonen	50
8 AUDIOVISUAALINEN OPETUSMATERIAALIPAKETTI	52
8.1 Opetusmateriaalipaketin tavoitteet ja suunnittelu	52
8.2 Opetusmateriaalipaketin toteutus ja viimeistely	53
8.3 Opetusmateriaalipaketin palaute	55
8.3.1 Isosten palaute	56
8.3.2 Työntekijöiden palaute	60
9 OPETUSMATERIAALIT KÄYTÄNTÖÖN	63
9.1 Isosen roolit ja roolikartta.....	63
9.2 Videokohtaukset isosen rooleihin liittyen	65
10 LOPUKSI	67
LÄHTEET	68
LIITTEET	71
Liite 1: Yksilöhaastatteluiden kysymykset	
Liite 2: Isosen roolikartta ja lisämateriaalit	
Liite 3: Videokohtausten kirjallinen kuvaus pääroolien mukaan	
Liite 4: Audiovisuaalisen opetusmateriaalipaketin käyttöohje	
Liite 5: Isosen roolit –DVD	
Liite 6: Opetusmateriaalit (muistitikku)	

1 ISOSKOULUTUSTA NUORTEN NÄKÖKULMASTA

Opinnäytetyöni tarkoituksena ja tavoitteena on kehittää Tuusulan evankelis-luterilaisen seurakunnan nuorisotyön toteuttamaa paikallista isoskoulutusta uuden opetusmateriaalin avulla. Opinnäytetyön kautta luotavat materiaalit tuovat isoskoulutuksen tueksi uudenlaista ja nuorten näkökulmasta katsottuna mielenkiintoista opetusmateriaalia. Opinnäytetyöprosessin kautta syntyy lähdekirjallisuuden sekä Tuusulan seurakunnan työntekijöiden yksilöhaastatteluiden avulla Tuusulan isoskoulutusta varten isosen rooleja käsittelevä roolikartta. Roolikartassa esitellään isosen päärooleja rippikoulussa. Toinen opinnäytetyöprosessin osa on audiovisuaalinen opetusmateriaalipaketti, joka sisältää käsikirjoitettuja ja näyteltyjä videokohtauksia, jotka liittyvät isosen rooleihin ja tehtäviin rippikoulutyössä. Näillä kahdella toisiaan tukevilla materiaaleilla kehitetään isoskoulutusta. Materiaalien kautta edistetään isoskoulutuksen monipuolisuutta, mielekkyyttä sekä isosen roolien tehokkaampaa sisäistämistä nimenomaan isoseksikouluuttautuvien nuorten näkökulmasta.

Isoskoulutukseen osallistuu vuosittain rippikoulun suorittaneita nuoria, jotka ovat iältään vähintään 14-vuotiaita. Nuorten kanssa toimiessa on tärkeää huomioida jokaisen yksilön henkilökohtaiset ominaisuudet. Yhtenä tällaisten opetusmateriaalien luomisen lähtökohtana ja perusteena on nuorten yksilöllinen oppimiskyky ja sen huomioiminen isoskoulutuksessa. Osa ihmisistä oppii ja sisäistää asioita paremmin lukemalla, toiset oppivat helpommin käytännön kautta opettelemalla. Videokohtauksiin perustuvan opetusmateriaalin tarkoitus on helpottaa isosen roolien ja tehtävien sisäistämistä erityisesti niille nuorille, jotka oppivat asioita paremmin näkemällä. Kyse on visuaalisesta oppimisesta.

Isoskoulutus on avoin kaikille rippikoulun suorittaneille nuorille ja nuoria rohkaitaan osallistumaan koulutukseen, vaikka nuori ei itse kokisi olevansa vielä valmis isosen tehtävään. Isoskoulutuksessa voi olla mukana nuoria, joilla on oppimiseen liittyviä vaikeuksia. Tämän vuoksi on tärkeää, että isoskoulutuksen opetustilanteet olisivat monipuolisia ja tukisivat kaikenlaisten oppijoiden oppimista. Ihmiset hahmottavat, käsittelevät ja varastoivat uutta tietoa eri tavoin esimerkik-

si näkemisen, kuulemisen, tekemisen ja liikkumisen kautta (Hämäläinen, Liias, Taarna & Valkama 2007, 34). Opinnäytetyöni kautta syntyvät opetusmateriaalit pyrkivät helpottamaan erityisesti näkemällä oppivien eli visuaalisten oppijoiden oppimista.

Valitsin aiheen ja toteutustavan tällaisen toiminnallisen opinnäytetyön toteuttamiselle työyhteisön kysynnän sekä oman mielenkiinnon ja motivaation kautta. Halusin toteuttaa opinnäytetyökokonaisuuden, joka on monipuolinen ja mahdollisimman toiminnallinen. Pidän tärkeänä, että isokoulutuksessa on käytössä erilaisia opetusmetodeja ja –materiaaleja. Toivon, että näiden opetusmateriaalien käyttöikä on mahdollisimman pitkä ja niistä on hyötyä Tuusulan seurakunnan isokoulutuksessa vielä vuosienkin päästä, sillä isosen roolit pysyvät hyvin samankaltaisena myös tulevaisuudessa.

Henkilökohtaisena sivutavoitteena koko opinnäytetyöprosessissa kulkee omat oppimistavoitteeni. Haluan oppia opetusmateriaalien suunnitteluun, toteutukseen ja niiden käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja. Opinnäytetyö on viimeinen tehtäväni omalla polullani kohti kirkon nuorisotyönohjaajan ja sosionomin pätevyyttä, joten haluan oppia uutta ja kehittää uusia taitoja vielä ennen valmistumistani. Uskon, että näin monipuolinen opinnäytetyö mahdollistaa näihin sivutavoitteisiin pääsemisen. Haasteita näin laajassa opinnäytetyössä on paljon, mutta haasteet toimivat parhaimmillaan onnistumisen ponnahduslautana.

Gordon Dryden (1999, 184) on todennut: ”Idea on vanhojen osien uusi yhdistelmä”. Tämä lause on pysynyt mielessäni opinnäytetyöprosessin aikana. Isokoulutuksesta ja isosuudesta on tehty vuosien varrella Diakonia-ammattikorkeakouluissa useita opinnäytetöitä. Minä haluan luoda tästä hyvin tutusta aiheesta jotain uutta ja erilaista.

2 ISOSUUS JA ISOSKOULUTUS

Nuori kaipaa tekemistä omaan arkeensa. Seurakunta tarjoaa nuorelle erilaisia mahdollisuuksia toimia ja olla mukana seurakunnan toiminnassa. Seurakunnassa voi toimia esimerkiksi pyhäkoulunopettajana, kerhonohjaajana tai isosena. Näissä tehtävissä nuori saa vastuuta ja hän voi etsiä omaa identiteettiään seurakunnan aktiivisena ja täysivaltaisena jäsenenä. Seurakunnan nuorisotyö tarjoaa nuorelle kasvunpaikan, jossa hän saa olla osa seurakuntayhteystä. (Tuominen 2005, 50–51.) Monissa erilaisissa nuorille suunnatuissa seurakunnan tehtävissä toimii vuosittain kymmeniätuhansia nuoria. Jo pelkästään isoskoulutukseen osallistuu vuosittain reilusti yli kaksikymmentätuhatta nuorta (Porkka 2005, 85). Tilastojen perusteella voi todeta, että Suomessa seurakuntien tarjoamat mahdollisuudet nuoren aktiiviselle olemiselle ja toiminnalle ovat hyvät ja laajat.

2.1 Isonen

Isoskoulutus ja -toiminta on erittäin suosittu seurakunnan toimintamuoto Suomessa ja se on vakiinnuttanut paikkansa seurakuntien nuorisotyön suosituimpana toimintamuotona (Niemelä 2002, 20–21). Monessa seurakunnassa isostoiminta onkin nuorisotyön ydinosa-alue, joka vastaa suurta osaa seurakunnan nuorisotyön kokonaisuudesta (Porkka 2005, 86). Kirkkohallitus virallisti nimityksen isonen vuonna 2004 asiakirjassaan Isostoiminnan linjauksia – sopivan kokoinen iso. Asiakirjan mukaan tällainen nimitys on hyvä, koska se kuvaa sopivasti isosen asemaa ja tehtävää rippikoulussa. Isonen on normaalisti rippikoululaisia isompi ja vanhempi, joka elää samaa murrosikävaihetta kuin rippikoululaiset. Isonen voi olla rippikoululaisille eräänlainen isosisko tai -veli. Isonen toimii tehtävässään rippikoululaisten uskon ja kasvun tukijana. (Porkka 2005, 85–86.) Kati Niemelän tutkimuksen mukaan tärkeimpänä isoseksi hakeutumisen motiivina nuorilla on oma myönteinen rippikoulukokemus ja halu kokea rippikoulu uudelleen (Niemelä 2002, 173).

Rippikoulusuunnitelmassa 2001 on määritelty isosen toimenkuvaa ja merkitystä rippikoulun kokonaisuuden kannalta tarkemmin. Isosen tehtävään ja siihen perehdyttämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta isonen ymmärtää oman paikkansa osana rippikoulun kokonaisuutta. Isoskoulutukseen voi osallistua oman rippikoulunsa suorittamisen jälkeen. Suurin osa isosena toimivista nuorisista on 15–17-vuotiaita. Isosena olo voi olla nuorelle hyvin rohkaiseva ja palkitseva kokemus, joka lisää nuoren itseluottamusta ja -tuntemusta. Rippikoulun isoseksi on toivottavaa valita monenlaisia nuoria, jotka voivat toimia isosena omilla lahjoillaan ja itseä kiinnostavissa tehtävissä. Isosen merkitys osana rippikoulukokonaisuutta on vuosien aikana monipuolistunut. Seurakunnan työntekijöiden on kuitenkin tärkeää pitää huolta, ettei isosen vastuuta rippikoulussa kasvateta liian suureksi, sillä ensisijainen vastuu rippikoulun toteuttamisesta on rippikoulun ohjaajilla eli seurakunnan työntekijöillä. (Elämä – Usko – Rukous 2001.)

2.2 Isoskoulutus ja sen perinne

Isostoiminnalla ja -koulutuksella on Suomessa pitkät perinteet. Leiririppikoulut alkoivat yleistyä 1950- ja 1960-luvuilla ja piispainkokouksen ohjeissa tehtiin lopulta suositus, jonka mukaan leiririppikouluihin voisi tarvita ryhmänjohtajia. Suosituksessa mainittiin, että ryhmänjohtajina voisi toimia aktiiviset seurakuntanuoret sekä edellisten vuosien rippikoululaiset. 1960-luvulta alkaen seurakunnan nuorisotoimintaan alettiin panostaa edellisvuosia enemmän. Seurakuntiin luotiin koulutusjärjestelmiä, joiden kautta nuoria haluttiin kasvattaa erilaisiin tehtäviin seurakunnan toiminnassa. (Porkka 2004, 7-8.) Monissa seurakunnissa isostoiminta on keino, jolla nuoret saadaan sitoutumaan seurakunnan toimintaan ja jatkamaan rippikoulussa alkanutta hengellisen kasvun prosessia (Porkka 2004, 37).

Suomessa isoskoulutuksen ja -toiminnan suosio on määrällisesti mitattuna erittäin suuri. Isoskoulutukseen nuoria osallistuu vuosittain reilusti yli kaksikymmentätuhatta. Isoskoulutuksen suosio vaihtelee seurakunnittain. Kaikissa seurakunnissa ei ole aina riittävästi isosia rippikouluihin, joten voi käydä niin, että sama isonen pääsee saman vuoden aikana useaan eri rippikouluun isoseksi. Jossain

seurakunnissa tilanne voi olla sellainen, että isoskoulutukseen ja -hakuun osallistuvia nuoria on niin paljon, etteivät kaikki halukkaat pääse välttämättä isoseksi. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, i.a.a.)

Seurakuntien ja rippikoulujen kannalta on tärkeää, että seurakunta järjestää isosen tehtävään valmentavaa isoskoulutusta. Isosen työnkuva on laajentunut vuosien aikana ja tämä muutos on tuonut isoskoulutukseen uusia haasteita ja vaatimuksia. (Porkka 2005, 86–87.) Rippikoulun tavoitteena ja tehtävänä on opettaa rippikoululaisille kristillistä uskoa (Jolkkonen 2004, 19). Isoskoulutus pyrkii jatkamaan tätä samaa tehtävää ja koulutuksen tarkoituksena onkin kasvattaa isoseksi kouluttautuvaa nuorta ihmisenä, kristittynä ja seurakunnan jäsenenä. Isoskoulutuksessa ja -toiminnassa kyse on siitä, kuinka isokset voivat olla tukemassa rippikoululaisten kristillistä kasvua ja heidän henkilökohtaisen uskon syventymistä, joka on alkanut kasteessa ja jatkunut rippikoulussa. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko, i.a.b.)

2.3 Seurakunnan kasvatustyön perusteet

Antero Rissanen kirjoitti vuonna 1992 seurakuntien kasvatustyön suunnitteluun ja toteutukseen liittyvän teoksen, joka on suunnattu seurakunnan työntekijöille, luottamushenkilöille, vapaaehtoistyöntekijöille sekä kaikille, jotka ovat seurakunnan arjessa ja toiminnassa mukana. Rissanen pitää seurakunnan kasvatustyön suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtana seurakuntien erilaisuutta ja seurakuntalaisten omaa aktiivisuutta. Rissanen mielestä seurakunnan kasvatustyö kuuluu jokaisen seurakuntalaisen tehtäväksi. Seurakuntalaisten oma aktiivisuus on tärkeää, sillä historian aikana on syntynyt huomaamatta tilanne, jossa seurakuntalaisista erotellaan toisistaan erilleen työntekijät omaan ryhmään ja maallikot toiseen ryhmään. Lähtökohtana kaikessa seurakunnan työssä tulisi olla tasapuolisuus ja tasa-arvo. (Rissanen 1992, 10.)

Seurakuntalaisten tulisi toimia seurakunnassa aktiivisessa roolissa palvelijana, tukijana, avustajana, kannustajana, rohkaisijana, myötäeläjänä sekä kasvukumppanina. Ihmisten pitäisi vaalia keskinäistä, tasavertaista ja vuorovaikutuk-

sellista suhdetta. Kaikille tulisi antaa mahdollisuus olla mukana ainutlaatuisina yksilöinä yhteisen oppimisen, kasvun ja muutoksen prosessissa seurakuntayhteydessä. Seurakuntien toiminnassa tulisi näkyä ihmisen kasvuun liittyvä yhteisöllinen ulottuvuus. Yhdessä kokeminen ja oppiminen tapahtuvat usein sosiaalisen vuorovaikutuksen läsnä ollessa. (Rissanen 1992, 10–11.)

Nämä Rissanen 1990-luvun alussa esittelemät seurakuntien kasvatustyön painotukset sopivat erityisen hyvin nimenomaan seurakunnan nuorisotyön ja isostoiminnan periaatteisiin. Isosia kuvailtaessa käytetään usein Rissanen seurakuntalaisnäkömyksen mukaisia sanoja kuten palvelija, tukija, avustaja, kannustaja, rohkaisija, myötäeläjä ja kasvukumppani. Näiden lisäksi tasavertaisuus ja oikeanlainen vuorovaikutus ihmisten välillä näyttäytyvät niin rippikoulutyössä kuin isoskoulutuksessa ja -toiminnassa ympäri Suomen. Rissanen ajatukset ja perusteet sopivat mainiosti opinnäytetyöni teoreettiseen viitekehykseen ja liittyvät vahvasti isosen rooleihin ja tehtäviin rippikoulutyössä.

2.4 Roolikartta

Roolikartta on sana, jonka voi kohdata eri yhteyksissä. Roolikarttaa voidaan hyödyntää ja käyttää monipuolisesti. Suomessa tunnettuja roolikartan muotoja ovat muun muassa parisuhteen, vanhemmuuden sekä itsenäistyvän nuoren roolikartat. Nämä roolikartat on kehitetty Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymässä. Roolikartta voidaan kokea ratkaisuun pyrkivänä työvälineenä, jolla haetaan apua esimerkiksi parisuhdeongelmien ratkaisuun. Roolikartalla voidaan havainnollistaa muutostarpeita ja helpottaa vallitsevien olosuhteiden tarkastelua. Roolikartan tavoitteena on opettaa ihmisiä jäsentämään tiettyyn rooliin liittyviä asioita. (Sosiaaliportti i.a.; Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä i.a.)

Vanhemmuuden roolikartassa tausta-ajatuksena on kysymys siitä, miten vanhemmuutta ja siihen liittyviä asioita voitaisiin hahmottaa mahdollisimman selkeällä tavalla. Hahmottaakseen esimerkiksi vanhemmuuteen liittyviä asioita paremmin, voi ongelmia lähteä purkamaan arkiajattelun kautta. Roolikartassa on viisi pääroolia, jotka käsittävät vanhemmuuden viittä keskeistä osa-aluetta. Jo-

kaiseen viiteen päärooliin liittyy kuudesta yhdeksään alaroolia, jotka auttavat hahmottamaan pääroolia selkeämmin. (Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä i.a.) Roolikartan käsite on levinnyt 2000-luvulla Suomessa laajaan käyttöön. On tärkeää muistaa, ettei roolikartta anna suoria vastauksia ongelmiin, vaan se pyrkii auttamaan ongelmien ja asioiden jäsentämisessä. Roolikarttaa voi käyttää myös itsearviointin tukena. (Terveyskirjasto i.a.)

2.5 Isonen rooleja rippikoulussa

Isonen tehtävään koulutetulla nuorella on merkittävä asema rippikoulussa ja sen kokonaisuudessa (Elämä – Usko – Rukous 2001, 42). Isonen roolit ja tehtävät vaihtelevat seurakuntien sisällä paikkakunnan, perinteiden, leiripaikan ja rippikoulutyypin mukaan (Porkka 2005, 89). Rooli on ihmisen käyttäytymismalli, joka voi vaihdella tilanteen mukaan. Isonen on murrosikäinen nuori, joka viettää aikaa monenlaisten eri ihmisten kanssa. Eri tilanteissa ja eri ympäristöissä hän näyttää eri ihmisille muun muassa kaverina, sisaruksena, lapsena, oppilaana tai isosena. Roolikäyttäytymiseen vaikuttavat sekä ympäristön odotukset että ihmisen omat pyrkimykset ja halut. (Kiilunen, Rantavuori & Salo 2002, 44.)

Rippikoulu on monipuolinen kokonaisuus, johon osallistuu monenlaisia ihmisiä. Yleisellä tasolla rippikoulussa on kolmenlaisia rooliryhmiä: rippikoulun ohjaajat, isokset sekä rippikoululaiset. Jokaisella ryhmällä on omat tehtävänsä ja merkityksensä rippikoulun kokonaisuudessa. Erityisesti isosen kokonaisrooli on merkittävä ja haastava rippikoulussa. Isonen toimii rippikoulussa seurakunnan ohjaajien ja rippikoululaisten kanssa eri tavoin. Isonen pyrkii ohjaamaan ja tukemaan rippikoululaisten viihtymistä ja rippikoulun etenemistä. Isonen toiminta ja asenne rippikoulun aikana vaikuttaa rippikoulun yhteishengen muodostumiseen ja rippikoululaisten turvallisuuteen. Isonen toimii rippikoulun aikana yhteistyössä seurakunnan työntekijöiden eli koko rippikoulusta vastuussa olevien ohjaajien kanssa. Rippikoulun ohjaajat huolehtivat rippikoulun opetuksellisista ja käytännöllisistä asioista, mutta isosen ja ohjaajan välinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ovat tärkeitä rippikoulun onnistumisen kannalta. Isonen on osoitettava luottamusta sekä ohjaajille että rippikoululaisille. Isonen toimii eräänlaisena sillanra-

kentäjänä ohjaajien ja rippikoululaisten välillä. (Harjunpää, Paananen, Parviainen, Saarainen & Issakainen 1999, 44–47.)

Rippikoulussa esiintyviä isosen rooleja on hahmoteltu vuosien varrella monin eri tavoin. Pääasiallisesti isosella esiintyy kuitenkin samoja rooleja ja tehtäviä seurakunnasta ja rippikoulusta riippumatta. Rippikoulusuunnitelman 2001 mukaan isonen voi toimia rippikoulussa muun muassa eräänlaisena isoveljenä tai -siskona, sielunhoitajana, innostajana, yhteishengen luojana, seurakuntanuoren mallina, tiedottajana sekä ohjelmansuorittajana (Paananen & Tuominen 2001, 67). Muita isosen rooleja voivat olla esimerkiksi kuuntelijana, keskustelunohjaajana ja pienryhmien ohjaajana toimiminen (Harjunpää ym. 1999, 12–13). Anitta Kuusisen vuonna 1999 toteuttaman pro gradu –tutkimuksen mukaan isosella esiintyy rippikoulussa rooleina välittäjänä, työnjakajana, esikuvana, luottohenkilönä, hengenluojana ja kaverina oleminen (Porkka 2004, 14). Rippikoulun onnistumisen kannalta on oleellista, että isosen ja rippikoululaisten välille syntyy luottamuksellinen suhde, joka jatkuu rippikoulun jälkeenkin (Paananen & Tuominen 2005, 377).

Kuten jo pelkästään yllä mainituista asioista voi havaita, isosella on rippikoulussa hyvin paljon erilaisia tehtäviä ja hänen kokonaisroolinsa rippikoulussa on monipuolinen. Erilaiset tehtävät luovat isoselle erilaisia rooleja, joiden mukaan isosen odotetaan toimivan. Isosen luotettavuus ja luottamuksellisuus on asia, jota pidetään monissa isosuuteen liittyvässä lähdekirjallisuudessa tärkeimpänä asiana isosen työssä, mutta on myös muita ominaisuuksia, joita isoselta rippikoulussa toivotaan. Seuraavaksi esittelen lyhyesti muutamia lähdekirjallisuudessa esiintyneitä isosen tehtäviä ja rooleja rippikoulussa.

2.5.1 Ryhmähengenluoja ja toiminnallisten ohjelmien toteuttaja

Isonen voi toimia ryhmähengenluojana rippikoulussa. Isosen tavoitteena on luoda positiivista ryhmähenkeä oman toimintansa kautta ja pyrkiä innostamaan rippikoululaisia oppimaan, leikkimään, tutustumaan toisiinsa sekä pohtimaan rippikouluun liittyviä asioita. (Harjunpää ym. 1999, 12.) Opetustuokioiden lisäksi rippikoulun ohjelmassa on muuta toiminnallista ohjelmaa, josta isokset yleensä

vastaavat. Isosten suunnittelemat ja toteuttamat toiminnalliset iltaohjelmat ovat tärkeitä rippikoululaisten viihtyvyyden ja koko rippikoulun ilmapiirin kannalta (Porkka 2004, 14). Iltaohjelmien kautta opitaan tuntemaan toisia paremmin ja voidaan vapautua erilaisista rooleista ja käyttäytymismalleista, joita rippikoulun jännittänyt ilmapiiri voi synnyttää (Kiilunen ym. 2002, 56). Hyvä iltaohjelma lähentää isosia ja rippikoululaisia toisiinsa. Iltaohjelman kautta he tutustuvat toisiinsa paremmin ja rippikoulun ilmapiiri voi muotoutua positiiviseksi. Rippikoulusuunnitelmassa mainituissa rippikoulun yleisissä tavoitteissa mainitaan lämpimän vuorovaikutuksen, ryhmäytymisen ja hyvän ilmapiirin edistäminen. Näihin tavoitteisiin iltaohjelmat pyrkivät vastaamaan. Isosen on hyvä tiedostaa, ettei iltaohjelma saa kumota ohjelmanumeroillaan mitään, mitä rippikoulussa opetetaan. (Hämäläinen 2009, 104–105.) Rippikoulusuunnitelmassa mainitaan, että rippikoulun tavoitteet ja toiminta pitää olla sopusoinnussa keskenään (Elämä – Usko – Rukous 2001, 16).

2.5.2 Hengellinen esimerkki, kuuntelija ja sielunhoitaja

Spiritualiteetti eli hengellisyys ja hartauselämä ovat yhtenä oleellisena osana rippikoulukokonaisuutta. Rippikouluikäiset nuoret kokevat hartaushetket subjektiivisesti. Parhaimmillaan hartaudet voivat tuntua ainutlaatuisilta kokemuksilta nuoren elämässä. Hyvin rakennetussa hartaudessa on läsnä turvallisuus, lämpö, yhteenkuuluvuus, tietynlainen jännitys ja rentoutuminen. Isonen voi olla tärkeä malliesimerkki siitä, että nuorikin voi olla hengellinen. Isosen pitämät vapaamuotoiset puheet esimerkiksi rippikoulun opetusaiheista voivat olla todella arvokkaita rippikoululaisille. Hartaudet voivat saada nuoret ajattelemaan rippikouluun liittyviä asioita entistä syvemmin. (Helin, Hietamies, Laine & Tähtäpää 1994, 30–31.) Hartaudessa voidaan rukoilla yhteisten ja yksityisten asioiden puolesta. Hartaudessa voidaan jakaa arjen ilot ja surut. Elämä, usko ja rukous -teema voi seurata rippikoululaisia rippikoulussa myös isosen kautta. (Kiilunen ym. 2002, 15.)

Rippikoulussa kohtaavat monenlaisista olosuhteista ja elämäntilanteista tulevat nuoret. Isonen voi toimia rippikoulussa kuuntelijana tai jopa sielunhoitajana. Rippikoululainen saattaa haluta ja tarvita lähelleen jonkun, johon hän voi luot-

taa. Rippikoululaisille on annettava mahdollisuus kertoa niistä asioista, joista hän haluaa puhua. Jos isonen on vuorovaikutuksessa rippikoululaisen kanssa ja kuuntelee häntä, vahvistaa se rippikoululaisen tunnetta siitä, että hänestä ollaan kiinnostuneita ja hänestä välitetään. Jos rippikoululainen tulee kertomaan iloisesta tai murheellisesta asiasta, ei kyseistä tilannetta saa jättää huomioimatta. On tärkeää, että isonen järjestää tarvittaessa aikaa rippikoululaiselle ja hänen asialleen. (Harjunpää ym. 1999, 27–28.)

2.5.3 Ryhmänohjaaja

Isonen voi toimia rippikoululaisten tukihenkilönä, joka luo omalla toiminnallaan turvallisuuden tunnetta ja ohjaa rippikoululaisia (Porkka 2004, 14). Tämä isosen tehtävä näyttäytyy esimerkiksi niissä tilanteissa, kun rippikoulussa muodostetaan rippikoululaisista pienempiä ryhmiä, jonka johtajana tai ohjaajana isonen toimii. Pienryhmän ohjaaminen on vaativa ja yleinen isosen tehtävä rippikoulussa. Isonen vastuulla on huolehtia omasta ryhmästään ja ryhmään kuuluvista rippikoululaisista. (Porkka 2004, 59–62.)

Ryhmänohjaajana toimiessa isosen on oltava itse rohkea. Rohkea isonen uskalltaa kertoa omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan. Isonen esimerkki rohkaisee usein myös muita ryhmän jäseniä. Isonen voi kannustaa ryhmäläisiä ilmaismaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan. Isonen on osattava huomioida erityisesti ryhmän hiljaisemmat jäsenet, jotta hekin saisivat osallistua ryhmän toimintaan ja keskusteluihin. Isonen on vastuullinen omasta ryhmästään ja sen toiminnasta. Isonen ohjaa ryhmätöitä ja huolehtii siitä, että ryhmän vastuulla olevat käytännön työt tulevat tehdyksi tasapuolisesti ja huolellisesti. (Harjunpää ym. 1999, 12–13.)

2.5.4 Esikuva ja esimerkki

Rippikoulussa isonen on eräänlainen vanhempi rippikoululainen. Isonen saattaa näyttäytyä rippikoululaisten esikuvana, jota rippikoululaiset seuraavat tarkasti rippikoulun aikana. Isonen voi omalla toiminnallaan näyttää esimerkkiä kuinka rippikoulussa toimitaan. Esikuvana toimiva isonen voi rohkaista rippikoululaisia

avoimuuteen ja myönteiseen suhtautumiseen rippikoulussa käsiteltäviä asioita kohtaan. Isonen on parhaimmillaan rippikoululaisille hyvä ja luotettava kaveri, isosisko tai –veli. Isoleen on pystyttävä luottamaan. Isonen voi olla luottohenkilönä, joka kuuntelee, ohjaa ja on rippikoululaisten tavoitettavissa. (Porkka 2004, 14.)

Isonen voi toimia kristillisen esikuvan mukaisesti huomioimalla mahdollisesti muusta ryhmästä syrjäytyneet ja tukea tarvitsevat rippikoululaiset. Isonen saattaa joutua tukemaan ja neuvomaan rippikoululaisia, joilla on rippikoulukäytäntöihin liittyviä ongelmia. Onkin tärkeää, että isonen huomaa rippikoululaisten avun ja tuen tarpeet mahdollisimman nopeasti. Isonen voi omalla esimerkillään levittää positiivisuutta, huomaavaisuutta, välittämistä ja hyväksymistä eteenpäin koko rippikouluryhmälle. Näin toimimalla isonen muuttaa koko rippikoulun ilmapiiiriä myönteisempään suuntaan. (Harjunpää ym. 1999, 31–33.)

Suurin osa kaikista Suomessa järjestettävistä rippikouluista toteutuu sellaisissa ryhmissä, joissa on sekä tyttöjä että poikia. Murrosikään liittyy paljon muutoksia ja yksi muutos liittyy sukupuolisuuteen ja seksuaalisuuteen. Isonen asenne toisia kohtaan voi vaikuttaa myös rippikoululaisten asenteeseen. Rippikoululaiset seuraavat esimerkiksi sitä, miten tyttö- ja poikaisoset suhtautuvat toisiinsa. On mahdollista, että rippikoululainen ihastuu isoleen rippikoulun aikana. Se voi herättää isosessa monenlaisia tunteita, kuten esimerkiksi imartelua tai nolostumista. Isonen pitää muistaa kohdella ja huomioida rippikoulussa kaikkia tasapuolisesti, joten ihastumistapauksen syntyessä, on isosen ymmärrettävä oma vastuunsa tasapuoliseen käyttäytymiseen. Isonen voi olla näissä tapauksissa esikuva ja esimerkki siitä, kuinka olla kaikkien tasapuolinen kaveri. (Harjunpää ym. 1999, 34–36.)

2.5.5 Nuoren kristityn roolimalli

Isonen on usein rippikoulussa sellainen henkilö, johon rippikoululaiset mielellään tukeutuvat. Rippikoulussa isonen toimii esimerkkinä nuoresta kristitystä. Hyvä isonen tiedostaa sen, että seurakunta ja sen työntekijät odottavat isoselta uskollisuutta ja myönteisyyttä seurakunnan sanomaa kohtaan. Isosuus ei pääty

rippikouluun vaan se jatkuu läpi elämän. Tämän vuoksi on tärkeää, että isosena toimivat nuoret ovat sitoutuneita seurakunnan toimintaan ja elämään muutenkin kuin isostoiminnan kautta. (Harjunpää ym. 1999, 13.) Isosena toimimisella on usein myönteinen vaikutus nuorten asenteisiin kristinuskoa ja seurakuntaa kohtaan (Niemelä 2002, 185).

Isonen voi omalla esimerkillään ohjata rippikoululaisia mukaan seurakunnan toimintaan, esimerkiksi isoskoulutukseen ja nuorten iltoihin. Isonen voi pysyä rippikoulun jälkeenkin luotettavana ja uskollisena henkilönä, jolle rippikoululainen voi kertoa omia tuntojaan ja ajatuksiaan rohkeasti. Isosen on tärkeää ymmärtää se, että hän voi olla merkittävä henkilö ja roolimalli rippikoululaisten elämässä vielä rippikoulun jälkeenkin. (Harjunpää ym. 1999, 88–89.) Lähes kaikki asiat mitä isonen tekee, oli kyseessä pieni tai suuri asia, on merkityksellisiä rippikoulun kannalta (Kiilunen ym. 2002, 58).

3 OPPIMISEN ILOA

Murrosikäinen nuori, joka toimii isosena, on ennen isosena toimimistaan suorittanut oman rippikoulunsa, joten hän tietää millainen rippikoulu kokonaisuudessaan on. Nuoren rooli muuttuu kuitenkin huomattavasti, kun hän ei ole enää rippikoululaisena vaan yhtenä osana rippikoulun työntekijäporukkaa. Isoskoulutuksen tavoitteena on kouluttaa isosen omaan tehtäväänsä mahdollisimman hyvin, jotta rippikoulun aikana voi keskittyä työn tekemiseen eikä kyselyyn ja ihmetteilyyn. Tietoa tulee jatkuvasti lisää ja vanha tieto muuttuu muotoaan. Siksi on tärkeää, että isoskoulutuksen opetus olisi mahdollisimman monipuolista ja sellaista, joka helpottaa nuoren oppimista sekä isosen roolien ja tehtävien hahmottamista.

Jokainen ihminen on ainutlaatuinen persoona ja jokaisella ihmisellä on yksilöllisiä luonteenpiirteitä, taitoja ja toimintatapoja (Jarasto & Sinervo 1995, 29). Myös oppimista on monenlaista. Osa oppimisesta tapahtuu tietoisesti ja osa tiedostamattomasti. Ihminen on luonnostaan aktiivinen, tavoitteellinen ja utelias. Oppimisen edistyessä ja ihmisen varttuessa oma maailmankuva jäsentyy ja hänen tietopiirinsä laajenee. Tämä kaikki helpottaa tiedon syvempää ymmärtämistä. Usein oppimisesta puhuttaessa todetaan oppimisen olevan elinikäinen prosessi, joka jatkuu läpi elämän. (Jarasto & Sinervo 1995, 146–147.)

Opiskelulla on aina jokin päämäärä. Modernilla ja tehokkaalla oppimisella on yleisellä tasolla kolme eri päämäärää. Ensimmäisenä päämääränä on oppia tiettyihin aihepiireihin liittyviä tietoja ja taitoja nopeammin, paremmin ja helpommin. Toisena päämääränä on oppia soveltamaan erilaisia toisiinsa liittyviä käsitteitä eri alueilla. Kolmas oppimisen päämäärä on kehittää omia henkilökohtaisia taitoja ja asenteita, joita voi soveltaa kaikkialla. (Dryden & Vos 1999, 109)

Kun luodaan uudenlaista opetusmateriaalia johonkin tilanteeseen, on tärkeää pohtia ennen materiaalin luomista, miksi uutta materiaalia tarvitaan. Opettaja tai kouluttaja voi itse päättää millä tavoin hän pyrkii opettamaan opetettavaa tietoa eteenpäin. Opettaja voi vaikuttaa oppimiseen erilaisten opetusmenetelmien

avulla. Määrällisesti isoa opetusryhmää hyödyttävät opetustilanteissa tasapuolisesti erilaiset opetustavat, kuten kuulon, näköaistin ja näyttämisen tai tekemisen kautta opettaminen. Opetustapojen vaihtelu antaa eri tavoin oppiville nuorille mahdollisuuden oppia asioita. (Hämäläinen ym. 2007, 219.) Peter Klinen mukaan oppiminen on tehokkainta silloin, kun se on hauskaa (Dryden & Vos 1999, 18).

3.1 Yksilön oppiminen

Viime vuosikymmenten tutkimusten perusteella on osoitettu, että oppilaan aikaisemalla tiedolla ja sen luonteella on oleellinen merkitys uusien asioiden oppimisessa. Oppimistilanteen aikana oppilas tarkastelee uusia opetettavia asioita omien aikaisempien tietojen perusteella. (Järvelä, Häkkinen & Lehtinen 2006, 15.) Yksilön oppimista voidaan kehittää siten, että oppilaille tarjotaan sellaisia opetustapoja, jotka he voivat kokea mielekkäänä, ja jonka avulla he voivat tarkastella asioita uudella tavalla. Oppilaita voi pyrkiä johdattamaan omien ennakkokäsitysten ja uusien käsitysten väliseen vuorovaikutukseen, joiden kautta oppilas voi löytää uusia asioita opittavakseen ja siten vahvistaa omaa oppimistaan. (Järvelä ym. 2006, 35–36.)

Oppimistilanteissa on tärkeää huomioida oppimisympäristön ulkoiset puitteet ja oppilaiden mahdollisuus osallistua aktiivisesti oppimistilanteeseen (Järvelä ym. 2006, 181). Teknisesti kehittyvä maailma jatkaa kehitystään myös tulevaisuudessa. Tämän vuoksi erilaiset tekniset opetusmateriaalit tulevat olemaan hyödyllisiä erilaisissa opetus- ja oppimisympäristöissä. On kuitenkin muistettava, ettei tekniikkaa käytettäessä oppimisprosessin tukena saa unohtaa oleellisia asioita, jotka liittyvät oppimisen teoriaan. Oppimisprosesseilla on oltava ymmärtämiseen ja tarkoituksenmukaisuuteen liittyviä tavoitteita ja näitä on pyrittävä tukemaan kaikenlaisissa oppimisympäristöissä. (Järvelä ym. 2006, 276.) Tekniset mahdollisuudet lisääntyvät koko ajan ja ne ovat yhä tutumpia kaikenikäisille ihmisille. Tämän vuoksi teknisten apuvälineiden ja -ohjelmien käyttö on hyödyllistä ja perusteltua eri tilanteissa.

3.2 Opetuksen ja oppimisen suhde

Erilaisilla opetusmuodoilla on erilaiset tavoitteet. Ei ole olemassa yhtä ainoaa opetustapaa, joka sopii parhaiten kaikille oppilaille ja kaikkiin opetusolosuhteisiin. 2000-luvulle saakka opetus kouluissa ja muissa oppimisympäristöissä on ollut hyvin opettajakeskeistä. Opettajakeskeisissä opetustilanteissa oppilaat kuuntelevat ja ovat passiivisina opetuksen vastaanottajina. Tämä voi aiheuttaa tylsistymistä ja väsymyksen tunnetta oppilaissa. Hyvässä opetustilanteessa on mukana monenlaisia eri elementtejä. Hyvä opetus innostaa oppilaita oppimaan ja siinä on läsnä inhimillinen vuorovaikutus. (Uusikylä & Atjonen 2000, 7-9.) Joskus opettaja voi olla taustalla tukemassa oppimista ja antamassa palautetta. Opettaja voi käydä vuoropuhelua oppilaiden kanssa opetusaiheesta. Tärkeää on, että opettaja osaa valita jokaiseen opetushetkeen sopivimman opetustyylin, sillä kaikkiin opetushetkiin ei sovi samanlainen käytäntö. (Uusikylä & Atjonen 2000, 18–19.)

3.2.1 Opettamisen lähtökohdat

Opetuksessa vuorovaikutus on tärkeää. Opetuksen lähtökohtina voidaan pitää opettajan ja oppilaiden välistä tavoitteellista vuorovaikutusta. Opetukseen kuuluvat erilaiset tavoitteet ja erilaisten opetusmuotojen ja -välineiden sekä opetusmateriaalien käyttö. (Uusikylä & Atjonen 2000, 16-21.) Oppimisen uskotaan olevan tehokasta silloin kun se innostaa ja motivoi oppilaita. Erilaisen teknologian hyödyntämistä pidetään oppimistilanteissa oppilasta viihdyttävänä ja motivoivana tekijänä. (Järvelä ym. 2006, 61.)

Opettaja voi valita eri tilanteisiin erilaisia opettamisen lähtökohtia. Opettajan on osattava valita opetustapansa sen mukaan, miten kyseinen tapa edistää opetuksen tavoitteita ja oppilaiden oppimista. Jack Snowmanin ja Robert Biehlerin mukaan opetuksen olennaisia piirteitä kuvaavat behavioristinen, humanistinen, sosiaalinen, kognitiivinen ja konstruktivistinen tapa. Jokaisessa yllä mainitussa opetustavassa on paljon hyviä elementtejä, mutta myös omia rajoituksiaan. (Uusikylä & Atjonen 2000, 100–101.)

3.2.2 Opetustavat

Behavioristinen eli suora opetus pohjautuu siihen, että opettaja esittää oppilaille tietoja selkeästi ja oppilas omaksuu nämä tiedot opettajan esittämällä tavalla. Opetus on selkeää ja sitä sisäistetään vähitellen harjoittelemalla sekä palautteen avulla. Lopputuloksena tässä prosessissa on tiedon osien yhdistämistä laajempiin kokonaisuuksiin. (Uusikylä & Atjonen 2000, 100.)

Humanistisessa opetuksessa opettaja luo opetusympäristöön sellaisen ilmapiirin, jossa oppilaiden tarpeet ja toiveet otetaan huomioon. Oppilaita tuetaan ja autetaan hyväksymään itsensä. Samalla pyritään luomaan positiivista ja myönteistä minäkuvaa, ja siten ymmärtämään omia opiskelussa esiintyviä asenteita. Taustatavoitteena on synnyttää oppilaissa sisäinen oppimishalu ja -motivaatio. (Uusikylä & Atjonen 2000, 101.)

Sosiaalisessa opetustavassa opettaja jakaa oppilaita pienempiin ryhmiin ja ohjaa ryhmiä työskentelemään tavoitteiden mukaisesti. Tässä prosessissa on oleellista, että kaikki antavat oman panoksensa ryhmän toiminnan ja tavoitteiden eteen. Tätä tapaa voidaan kutsua sosiaalisesti konstruktivismiksi. (Uusikylä & Atjonen 2000, 101.)

Kognitiivisessa informaation prosessointiin eli tiedon käsittelyyn liittyvässä opettamisessa opettaja auttaa oppilaita prosessoimaan opetettavan asian mielekkääksi kokonaisuudeksi. Oppilaat pitävät opettajan antamaa tietoa oikeana ja hyödyllisenä. Käsitteiden välisten suhteiden ymmärtäminen ja opittujen asioiden yhdistäminen liitetään aikaisemmin saavutettuun tietoon. Näin toivotaan, että oppilaiden ajattelutaidot kehittyvät. (Uusikylä & Atjonen 2000, 100.)

Konstruktivistisen opetuksen lähtökohdan mukaan opettaja auttaa oppilaita rakentamaan mielekkäitä ja joustavia tietorakenteita, ohjaten heitä samalla ymmärtävään ajatteluun. Tavoitteena on, että oppilaat oppivat luokittelemaan, arvioimaan sekä analysoimaan opittavaa asiaa. Konstruktivistisen opetuksen yhteydessä käytettävät tehtävät on hyvä yhdistää realistisiin elämäntilanteisiin. Tehtäviin kannattaa sisällyttää epävarmuuden, epäilyn ja tiedonhalun virittämi-

sen elementtejä, joiden kautta oppilas voi arvioida ja analysoida opittavaa asiaa kriittisesti. Tällä tavoin oppilasta ohjataan monipuoliseen ja tutkivaan oppimistyyliin. Konstruktivistisen oppimisenäkemyksen mukaan yksilö oppii toiminnan avulla toimintaa varten. Konstruktivismiin liittyy oppimisen sosiaalisen vuorovaikutuksen keskeinen rooli ja saman asian eri tavoin tulkitseminen ja käsittäminen. (Uusikylä & Atjonen 2000, 100, 127–128.)

3.2.3 Oppimisen vastuu ja tehokkuus

Oppimisen luonnetta ja laatua korostetaan, kun puhutaan oppijan oman oppimisen vastuusta. Oppilaiden oppimista tukevat heitä aktivoivat toiminnalliset opetustavat. Oppilaan aiemman tiedon ja siihen liittyvän uuden tiedon vuorovaikutukselliseen rakentumiseen on viime vuosina kiinnitetty erityistä huomiota. Opettajakeskeisistä oppimistilanteista on siirrytty kohti oppilaskeskeistä pedagogiikkaa ja konstruktivistista oppimiskäsitystä. (Uusikylä & Atjonen 2000, 59.) Opetuksen apuna voidaan käyttää opetuskeskustelua, jossa on tyypillistä, että opettaja ja oppilaat osallistuvat tasavertaisina opetusaiheeseen liittyvään keskusteluun ja toimivat yhteistyökumppaneina. Opettajan vastuulla on toimia keskustelun ohjaajana. Oppilaiden aktiivisuudesta ja osaamisesta riippuen opettaja osallistuu mukaan keskusteluun tarvittavassa määrin. Opetuskeskustelussa on muistettava huomioida kaikki keskusteluun osallistuvat henkilöt tasavertaisina. Mitä nuoremasta oppijasta on kyse, sitä todennäköisempää on, että keskustelu siirtyy välillä pääaiheen sivuun. Opettajan tehtävänä on johdatella oppilaat takaisin pääasialliseen aiheeseen. Opetuskeskustelu voidaan toteuttaa vaihtoehtoisesti jakamalla oppilaat pienempiin ryhmiin keskustelemaan aiheesta. Koko ryhmän keskusteluissa käy usein niin, että ryhmän aktiivisin neljännes on äänessä suurimman osan ajasta ja muut tyytyvät olemaan hiljaa taustalla. Opetuskeskusteluissa tavoitteena on oppilaan oma-aloitteisuus ja sen tukeminen. (Uusikylä & Atjonen 2000, 112–113.)

Oppiminen ja sen ohjaaminen on monimutkainen ja haastava prosessi. Tieto ei ole pelkästään objektiivista vaan myös sosiaalisesti rakentuvaa eli opettajan ja oppilaan yhdessä muokkaamaa ainesta. Opettajan rooli nähdään nykyään monipuolisempana kuin aikaisemmin: opettaja ei ole enää perinteiseen tapaan tie-

don jakaja vaan oppimisen ohjaaja ja oppilaidensa tapaan oppija. (Uusikylä & Atjonen 2000, 123–124.) Metakognitiiviset taidot eli ihmisen tiedot ja taidot siitä, mitä hän tietää ja miten ajattelee, ovat oleellisia oppimisen kannalta. Metakognitiivisiin taitoihin kuuluu kyky arvioida ja ohjata omaa toimintaa ja ajattelua. Omi- en kokemusten sekä oppimis- ja tiedonkäsittelyn prosessien hahmottamiseen on tärkeää kiinnittää huomiota, jotta oppiminen on tehokasta. Luovuuteen pyrki- vä oppimistapa on tehokasta, sillä luovuus tarkoittaa kykyä yhdistellä vanhoja asioita uudella tavalla, tarkastella asioita eri näkökulmasta ja oivaltaa uutta. (Ja- rasto & Sinervo 1995, 148.) Isoselta vaaditaan työssään luovuutta ja metakogni- tiivisia taitoja, jotta hän pystyisi kehittymään isosen tehtävässä, mutta myös omana itsenään.

3.3 Visuaalinen oppiminen

Visuaalisella oppimisella tarkoitetaan näköhavaintoon perustuvaa oppimista. Visuaalisella oppijalla korostuu oppimisprosessissa näköaistin merkitys. Tällai- selle oppijalle tärkeitä oppimistilanteen elementtejä ovat tekstit, kuvat sekä värit. Myös nähtävissä olevien asioiden ulkonäkö ja kokonaisuuden selkeys vaikutta- vat oppimistehoon. Visuaalinen oppija muistaa erilaisia asioita näön varassa syntyvien mielikuvien avulla. (Oulun yliopisto i.a.) Visuaalinen oppija ajattelee kuvien kautta, luo mielikuvia oppimastaan asiasta, käyttää vertauksia, omaa hy- vän hahmotuskyvyn, on taiteellinen luonteeltaan, muistaa asiat paremmin kuvi- na ja käyttää kuvittelussaan kaikkia aisteja. Visuaalisen oppijan oppimisen kan- nalta on tärkeintä, että opetuksen pääasiat opetetaan jollain tapaa visuaalisessa muodossa. (Dryden & Vos 1999, 346.) Luonteeltaan visuaalinen oppija on hyvin järjestelmällinen ja hänen oppiminen helpottuu, jos oppimisprosessit etenevät ilman ongelmia. Visuaalisella oppijalla saattaa esiintyä ajoittain kärsimättömyyt- tä sekä huolimattomuutta. (Oulun yliopisto i.a.)

3.4 Videon käyttö oppimisen tukena

Videomateriaaleja on käytetty opettamisen ja oppimisen tukena monissa eri paikoissa. Videomateriaalien avulla on mahdollista tuoda oppilaiden nähtäväksi jotain sellaista, mitä he eivät muuten osaisi hahmottaa. Videon käyttämistä opetuksen ja oppimisen tukena ei saa kuitenkaan käyttää ilman huolellista suunnittelua. Videon katselussa on oltava oppimistavoitteita, jotta oppilaat eivät alkaisi suhtautua videon katseluun siten, että se on jotain ylimääräistä ja vapaavalintaista. Tämän ongelman voi välttää kertomalla oppilaille etukäteen, mitkä opetustilanteen oppimistavoitteet ovat. Videomateriaalia käytettäessä on tärkeää miettiä, miksi video on paras opetusväline kyseisessä asiassa. Videomateriaalin edut ja hyödyt liittyvät elekielen, ilmeiden ja äänensävyjen vivahteiden näkemiseen. Videomateriaalin avulla voidaan havainnollistaa vuorovaikutustaitoja ja -menetelmiä, joita muulla opetustavalla oppilaat eivät välttämättä pysty kokemaan ja havaitsemaan. (Packard & Rice 2003, 92–93.)

Kun opetuksen yhteydessä käytetään videomateriaalia, kannattaa katsoa kerrallaan lyhyitä videokatkelmia. Näin tekemällä videota katsovat oppilaat pysyvät aktiivisina katsojina ja osaavat hahmottaa ja sisäistää paremmin nähtyjä asioita. Ihminen muuttuu esimerkiksi television katselun yhteydessä usein passiiviseksi. Jotta videon katselu pysyy aktiivisena ja tukee oppimista, voi videomateriaaliin liittyen jakaa ennen videon katsomista esimerkiksi videoihin liittyviä tehtäviä tai kysymyksiä, jotka saavat oppilaat miettimään videossa tapahtuvia asioita ja niiden tarkoitusta. (Packard & Rice 2003, 92–94.)

Videomateriaalia käytettäessä pitää miettiä miten sen on tarkoitus auttaa oppimisessa. Etukäteen kannattaa pohtia, onko videomateriaalin tarkoitus innostaa ja motivoida oppimisessa vai pyrkiä auttamaan esiintyvien käsitteiden ja ajatusten ymmärtämisessä, joiden oppiminen ja ymmärtäminen voi olla niitä näkemättä vaikeaa. Yleensä videomateriaalin tavoitteena on antaa hyödyllisiä ohjeita niistä asioista, joita oppilaiden halutaan osaavan myöhemmin. (Packard & Rice 2003, 92–94.)

Oppimisen tehokkuutta voi lisätä kertaamalla katsottua sisältöä videomateriaalin katsomisen jälkeen. Samalla voidaan muistuttaa, miksi kyseistä materiaalia katsottiin ja mitä sen avulla oli tarkoitus oppia ja mitä asioita piti jäädä mieleen. Yhden katsomiskerran jälkeen ei kaikille jää mieleen kaikki asiat, mitä on tullut nähtyä. Video-opetuksen purkamisen voi toteuttaa monin eri tavoin. Erilaiset tehtävät, yleiskeskustelut tai kirjallisen lisämateriaalin jakaminen ovat hyviä vaihtoehtoja, jotka tukevat kokonaisuuden oppimista ja hahmottamista. Saa-dakseen video-opetuksesta mahdollisimman paljon oppia haltuun, tarvitsevat oppilaat jotain konkreettista muistuttamaan heitä siitä, mitä heidän oletetaan oppivan. Videomateriaalin purkamisen kautta voidaan varmistaa, että opetuksen tärkeimmät oppimistavoitteet on ymmärretty ja sisäistetty. (Packard & Rice 2003, 92–94.)

3.5 Audiovisuaalinen opetusmateriaali

Erilaisia opetusmateriaalivaihtoehtoja on olemassa paljon. Tällaisia ovat esimerkiksi kirjat, kuvat, äänitteet, videot ja lehdet. Opetusmateriaalien yleisin ongelma liittyy siihen, ettei materiaali ole tarpeeksi kiinnostavaa ja innostavaa, eikä se liity millään tapaa oppilaiden kokemusmaailmaan. (Rissanen 1992, 125–126.) Olemassa olevia erilaisia oppi- ja opetusmateriaaleja on vuosien aikana ollut opetuskäytössä paljon ja tekniikan kehittyessä niitä syntyy koko ajan lisää. Yleisimmät opetusmateriaalit, joita käytetään opetuksen apuna, ovat kirjalliset, visuaaliset, auditiiviset sekä audiovisuaaliset opetusmateriaalit. Kirjalliseksi opetusmateriaaliksi luokitellaan muun muassa erilaiset oppi- ja kurssikirjat, monistheet sekä sanomalehdet. Visuaaliseksi opetusmateriaaliksi voidaan luokitella esimerkiksi erilaiset kuvat tai diat. Audiovisuaaliseksi opetusmateriaaliksi luokitellaan muun muassa elokuvat sekä videonauhat. Auditiivisia opetusmateriaaleja ovat erilaiset äänitteet, levyt ja radio-ohjelmat. Nykyaikaiseen digitaalisiin opetusmateriaaleihin kuuluvat muun muassa CD-ROM-levyt, tietokoneavusteiset opetusohjelmat, elektroniset kirjat sekä internet-sivut. (Uusikylä & Atjonen 2000, 140–141.)

Hyvä opetusmateriaali on liitettävissä omiin kokemuksiin (Rissanen 1992, 129). Oppimisen motivointia ja aktivointia voidaan tehostaa mielekkäällä opetusmateriaalilla. Audiovisuaalisen opetusmateriaalin edut ovat siinä, että opetusta voidaan havainnollistaa ja konkretisoida. Audiovisuaalisen opetusmateriaalin kautta tapahtuva opetus on erityisesti nuorille sopiva tapa toteuttaa opetusta. (Uusikylä & Atjonen 2000, 143.)

Opinnäytetyöni opetusmateriaalina muodostuva isosen roolikartta on sekä sähköisenä että paperiversiona oleva visuaalinen opetusmateriaali, jota voi hyödyntää monin eri tavoin opetuksen tukena. Toinen opetusmateriaali, joka käsittelee isosen rooleja videokohtausten kautta, on videomuodossa oleva audiovisuaalinen opetusmateriaali. Näissä molemmissa opetusmateriaaleissa ja niiden luomisessa on otettu huomioon yllä mainittuja teorioita, jotka liittyvät oppimiseen ja opettamiseen. En valinnut lopulta yhtä ainoaa teoriaa opetusmateriaalien pääteoriaksi, vaan pyrin tekemään opetusmateriaaleista sellaiset, että ne vastaavat monenlaiseen tarpeeseen ja niitä voi käyttää monipuolisesti eri opetustavoilla.

4 YHTEISTYÖTAHONA TUUSULAN SEURAKUNTA

Toteutin opinnäytetyöni yhteistyössä Tuusulan evankelis-luterilaisen seurakunnan nuorisotyön tiimin kanssa. Opinnäytetyöprosessissa oli mukana kaikki Tuusulan seurakunnan neljä vakituista nuorisotyöntekijää, joista yksi toimi koko opinnäytetyöprosessin pääyhteistyohenkilönä. Nuorisotyöntekijöiden lisäksi seurakunnan puolelta prosessissa oli mukana yksi pappi, joka osallistuu säännöllisesti isoskoulutukseen ja on siten tärkeä osa nuorisotyön järjestämää isoskoulutusta.

Ensimmäisenä opinnäytetyön osana luodussa isosen roolikartassa seurakunnan työntekijöiden yksilöhaastattelu oli merkittävässä asemassa roolikartan muodostamisen suhteen. Yksilöhaastatteluiden ja lähdekirjallisuuden perusteella loin Tuusulan seurakunnan isoskoulutusta varten isosen roolikartan, jossa käydään läpi isosen päärooleja rippikoulutyössä. Toisen opinnäytetyön osan tekemiseen, joka käsittelee videokohtausten kautta isosen rooleja rippikoulussa, osallistui Tuusulan seurakunnan vapaaehtoisia nuoria, jotka ovat itse olleet mukana isostoiminnassa ja -koulutuksessa. Pyrin saamaan vapaaehtoisia nuoria mukaan tähän projektiin mahdollisimman paljon, jotta opetusmateriaalista olisi voinut luoda mahdollisimman monipuolisen ja laadukkaan sekä nuorten näköisen. Halusin tukea nuorten omaa aktiivisuutta, osallisuutta ja luovuutta tämän prosessin kautta. Lopulliset opetusmateriaalipaketin videokohtausten käsikirjoitukset pohjautuivat vahvasti seurakunnan työntekijöiden yksilöhaastatteluihin.

4.1 Tuusulan seurakunnan isoskoulutus

Opinnäytetyö toteutettiin pelkästään Tuusulan seurakunnalle, vaikka kiinnostusta löytyi paljon myös Tuusulan rajojen ulkopuolelta. Tuusulan seurakunnan isoskoulutus on kestoaltaan yksivuotinen. Ensimmäisen isoskoulutusvuoden jälkeen nuoret voivat osallistua isoskoulutuspäivien yhteydessä järjestettävään ylimääräiseen vanhojen isosten koulutukseen. Isoskoulutuskaudella 2010–2011 Tuusulan seurakunnan uusien isosten koulutus sisältää kaksi kahden vuoro-

kauden pituista leirijaksoa, joista toinen järjestetään syksyllä ja toinen keväällä. Leirijaksojen lisäksi syksyn ja kevään aikana järjestetään yhteensä kaksi yksipäiväistä isokoulutuspäivää, joissa myös vanhoilla isosilla on omaa koulutusta. Näiden isokoulutustapahtumien lisäksi nuorten iltojen yhteydessä järjestetään syys- ja kevätkauden alussa ja lopussa isokoulutukseen kuuluva nuorten ilta. Isokoulutusvuoden päättää keväällä Tuusulan kirkossa järjestettävä isokoulutuksen päätöstapahtuma, jossa isokset siunataan kesän isostehtäviin ja heille jaetaan isostodistukset. Näistä eri tapahtumista muodostuu Tuusulan seurakunnan isokoulutus toimintakaudella 2010–2011.

Tuusulan seurakunnan isosia rohkaistaan osallistumaan aktiivisesti isokoulutuksen lisäksi myös muuhun seurakunnan toimintaan. Isosilla on käytössään isospassi, johon he voivat kerätä merkintöjä niistä seurakunnan tapahtumista, joihin he osallistuvat. Isokoulutuksen rinnalla seurakunnan nuorisotyö järjestää muun muassa kaksi nuorten leiriä, nuorten joulujuhlan sekä retkiä erilaisiin tapahtumiin.

Tuusulan seurakunnan isokoulutuksen on aloittanut viimeisen neljän vuoden aikana vuosittain keskimäärin 100–150 nuorta, joista suurin osa suorittaa isokoulutuksen loppuun saakka ja hakee isoseks rippikoululeireille. Joka kevät jaettavan isostodistuksen saa sellainen isonen, joka on osallistunut vähintään puoleen jokaisesta isokoulutukseen liittyvästä tilaisuudesta. Isokoulutuskaudella 2009–2010 isostodistus jaettiin yhteensä yhdeksällekymmenelle uudelle isoselle sekä kolmellekymmenelle vanhalle isoselle. Nämä luvut osoittavat, että Tuusulan seurakunnan isokoulutus kokoaa nuoria paljon yhteen. Isokoulutus on nuorten kannalta tarpeellista toimintaa, jonka suosio on tällä hetkellä suuri. Koska Tuusulan seurakunnan järjestämään isokoulutukseen osallistuu vuosittain paljon nuoria, on koulutuksen suunnittelu ja toteuttaminen haastavaa. Opinnäytetyön materiaalit pyrkivät vastaamaan tähän haasteeseen ja auttamaan koulutuksen järjestämistä isoille ryhmille helpommin ja tehokkaammin.

4.2 Yhteistyö

Aloitin opinnäytetyöni suunnittelun keväällä 2010 esittelemällä Tuusulan seurakunnan pääyhteistyöhenkilölle suunnitelmani opinnäytetyön sisällöstä. Pohdimme suunnitteluvaiheessa miten koko prosessia kannattaisi lähteä toteuttamaan. Keväällä sovin kaikkien haastateltavien työntekijöiden kanssa yksilöhaastatteluajankohdat. Kesän 2010 aikana haastattelin kaikki prosessissa mukana olevat työntekijät ja syksyn 2010 aikana kävimme yksittäisiä keskusteluja opinnäytetyön etenemisestä ja sen valmistumisesta. Vuoden 2010 marraskuussa annoin audiovisuaalisen opetusmateriaalipaketin videokohtaukset työntekijöille katsottavaksi ja arvioitavaksi.

Tein prosessin aikana yhteistyötä myös Tuusulan seurakunnan nuorten kanssa. Kevään 2010 aikana mainostin saman vuoden syksyllä toteutettavaa audiovisuaalisen opetusmateriaalipaketin kuvausprojektia seurakunnan nuorille nuorten illoissa sekä kevään yhteisessä päätöstapahtumassa ja Tuusulan seurakunnan nuorisotyön internet-sivuilla. Nuoret olivat etukäteen innostuneita ja kiinnostuneita kuvausprojektista. Kuvauksiin ilmoittautui yhteensä 48 nuorta. Lopullisiin kuvauspäiviin osallistui vähemmän nuoria kuin heitä oli etukäteen ilmoittautunut, mutta se ei aiheuttanut ongelmia materiaalin toteutuksen suhteen.

Kun videokohtauksista koostuvan audiovisuaalisen opetusmateriaalipaketin ensimmäinen versio valmistui, testasin opetusmateriaalipakettia vanhojen isosten koulutuksen yhteydessä ja keräsin heiltä palautetta samassa yhteydessä. Isosten ja työntekijöiden palautteiden jälkeen viimeistelin videokohtaukset lopulliseen muotoonsa, minkä jälkeen sekä isosen roolikartta että audiovisuaalinen opetusmateriaalipaketti olivat valmiina Tuusulan seurakunnan isoskoulutuskäyttöön. Työn ollessa lopullisesti valmis, esittelin opinnäytetyön kaikki materiaalit vielä kokonaisuudessaan Tuusulan seurakunnan nuorisotyön työntekijätiimille.

Yhteistyö koko opinnäytetyöprosessin aikana oli lopulta melko vähäistä, mutta mielestäni riittävää. Työntekijöiden yksilöhaastattelut kesän 2010 aikana antoivat todella paljon pohjaa ja apua isosen roolikartan sekä audiovisuaalisen opetusmateriaalipaketin suunnittelua ja toteuttamista varten. Yksilöhaastatteluiden

merkitys koko opinnäytetyöprosessin lopputulokseen oli lopulta huomattavasti suurempi kuin osasin etukäteen ennakoida. Syksyllä keräämäni palautteet videokohtauksista sekä vanhoilta isosilta että seurakunnan työntekijöiltä olivat arvokkaita opetusmateriaalien viimeistelyä varten.

5 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖ

Opinnäytetyössä on tärkeää, että työstä hyötyvät opiskelijan itsensä lisäksi myös muut ihmiset tai työyhteisöt. Opinnäytetyössä kannattaa tavoitella aihetta osaamisalueelta, jossa opiskelija on hyvä ja motivoitunut lisäämään sekä kehittämään omia tietojaan ja taitojaan. Opinnäytetyön aihetta valittaessa opiskelija voi pohtia, mikä aihealue häntä kiinnostaa ja mikä on käytännön ongelma, johon työn avulla pyritään löytämään ratkaisuja tai erilaisia toteuttamiskeinoja. Opiskelijan on tärkeää pohtia näiden lisäksi myös sitä, mikä on toiminnallisen osuuden ja tuotoksen kohderyhmä. Opinnäytetyön kohderyhmää voidaan hyödyntää opinnäytetyöprosessissa monipuolisesti. Kohderyhmältä voidaan kysyä neuvoa ja kokemuksia aiheesta. Toiminnallisen osion valmistuttua kohderyhmältä voi pyytää palautetta tuotoksen kokonaisuudesta ja toimivuudesta. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 24–25, 40.)

Mahdollisimman selkeään opinnäytetyökokonaisuuteen voi päästä monella tavalla. Prosessin aikana opiskelija voi tehostaa omaa työtään esimerkiksi opinnäytetyöpäiväkirjalla, jota voi käyttää prosessin eri vaiheiden tukena ja oman toiminnan arvioinnin apuna. Opinnäytetyöprosessi on yleensä ajallisesti niin pitkä prosessi, ettei sen loppuvaiheessa muista enää alussa tehtyjä ratkaisuja ja ajatuksia. Jokaisen opiskelijan kannattaa valita itselleen sopiva ja toimiva opinnäytetyöpäiväkirjan toteutustapa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 19–20.)

Opinnäytetyö voidaan kokonaisuudessaan nähdä sekä ammatillisen että persoonallisen kasvun välineenä ja se voi kertoa lukijalle opinnäytetyön tehneen opiskelijan ammatillisesta osaamisesta (Vilkkä & Airaksinen 2003, 65). Toiminnallinen opinnäytetyö voi onnistuessaan lisätä opiskelijan vastuuntuntoa ja opettaa projektinhallintaa, johon kuuluu tärkeänä osana suunnitelmallisuus, toiminnan aikataulut, toimintatavoitteiden laatiminen sekä työn tekeminen yhteistyössä muiden kanssa. Toiminnallinen opinnäytetyö, joka toteutetaan yhteistyössä tietyn työyhteisön kanssa, tukee opiskelijan omaa ammatillista kasvua. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 17.)

6 YKSILÖHAASTATTELUT

Koska opinnäytetyö liittyi erittäin tiiviisti yhteen tiettyyn työyhteisöön ja sen toiminnan kehittämiseen, pidin tärkeänä asiana selvittää ja huomioida työyhteisön ajatukset ja mielipiteet opinnäytetyöni aiheeseen. Opinnäytetyöni yhtenä osana toteutin kvalitatiivisen eli laadullisen haastattelututkimuksen, jonka tavoitteena oli saada haastateltavilta seurakunnan työntekijöiltä ajatuksia, näkemyksiä ja kokemukseen liittyviä esimerkkejä isosen toimintaan ja rooleihin liittyen. Haastatteluiden ja lähdekirjallisuuden avulla loin Tuusulan seurakunnan isosen roolikartan. Hyödynsin yksilöhaastatteluita myös videokohtauksia sisältävän audiovisuaalisen opetusmateriaalipaketin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.1 Tiedonkeruuta yksilöllisesti haastatellen

Haastattelu on yksi yleisimmistä tiedonkeruumuodoista, joka antaa mahdollisuuden joustavaan ja monipuoliseen tiedonkeruuseen (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34). Haastattelua toteuttavan henkilön tehtävänä on pyrkiä välittämään kuvaa haastateltavana olevan henkilön ajatuksista, käsityksistä, kokemuksista ja tunteista (Hirsjärvi & Hurme 2008, 41). Haastattelun tarkoituksena ja tavoitteena on kerätä luotettavaa informaatiota eli tietoa tutkimusongelmasta. Haastattelu on vuorovaikutustilanne, johon sekä haastattelija että haastateltava ovat valmistautuneet. Hyvä haastattelu on etukäteen suunniteltu siten, että haastattelija on tutustunut tutkimusongelmaan sekä käytännössä että teoriassa. Haastattelija on aloitteentekijä koko haastatteluprosessissa ja hänen tehtävänsä on motivoida haastateltavaa. Haastattelun luottamuksellisuus on erittäin tärkeää. Haastateltavan on voitava luottaa siihen, että haastattelussa ilmi tulleita tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Haastattelijan tulee olla aktiivinen ja utelias henkilö, joka pyrkii löytämään mahdollisimman tarkat ja luotettavat vastaukset tutkimusongelmaan. Muun muassa nämä yllä mainitut asiat ovat oleellisia onnistuneen haastattelun kannalta, mutta aina haastattelun tavoitteet eivät toteudu täydellisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 42–43.)

On olemassa erilaisia haastattelun toteutusvaihtoehtoja. Yksilöhaastattelussa haastateltavalle henkilölle annetaan mahdollisuus tuoda esille omia mielipiteitään vapaammin, koska hän joutuu olemaan itse aktiivinen osapuoli. Yksilöhaastatteluissa jokaisen haastateltavan omat ajatukset ja painotukset tulevat paremmin esille kuin esimerkiksi ryhmähaastattelussa, jossa useasti avoimuus kärsii ja osa haastateltavista voi tyytyä toisten haastateltavien ajatusten myötäilyyn ja toistamiseen. Yksilöhaastatteluissa on mahdollista syventää haastateltavan vastauksia, pyytämällä esimerkiksi täsmentämään jo annettuja vastauksia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35–36.) Näiden asioiden perusteella valitsin oman opinnäytetyöni haastattelututkimuksen toteutustavaksi yksilöhaastattelun. Käyttämäni haastattelurunko (Liite 1) oli etukäteen tarkasti suunniteltu. Tavoitteena haastattelurungossa oli se, että se olisi mahdollisimman toimiva, johdonmukainen ja toisi pääasialliseen tutkimusongelmaan lisää syvyyttä kaikkien kysymysten kautta.

6.2 Yksilöhaastatteluiden toteutus

Haastattelun toteutukseen kannattaa valmistautua mahdollisimman hyvin ja on tärkeää miettiä etukäteen haastattelun ajankohtaan, paikkaan, keston ja välineistöön liittyvät seikat (Hirsjärvi & Hurme 2008, 73). Haastattelin kaikkia Tuusulan seurakunnan isokoulutuksessa säännöllisesti mukana olevia työntekijöitä, koska heidän tehtävänä on kouluttaa isosia rippikoulua varten ja opinnäytetyön materiaalit tulevat heidän käyttöönsä. Jos olisin halunnut saada laajempaa näkemystä Tuusulan seurakunnan isostoimintaan ja isosen rooleihin liittyen, olisin voinut haastatella myös muita rippikoulutyössä mukana olevia seurakunnan työntekijöitä. Tähän eivät työni resurssit riittäneet enkä kokenut sitä tarpeelliseksi. Tuusulan seurakunnan isokoulutukseen osallistuu säännöllisesti neljä virassa olevaa nuorisotyönohjaajaa sekä yksi pappi.

Seurakunnan työntekijöiden yksilöhaastattelut ajoittuivat kolmen kuukauden välille siten, että ensimmäinen haastattelu toteutui vuoden 2010 kesäkuun alkupuolella ja viimeinen eli viides haastattelu sijoittui saman vuoden syyskuun ensimmäiseen päivään. Toteutin haastattelut Tuusulan seurakuntakeskuksessa

jokaisen haastateltavan työntekijän itse valitsemassa paikassa, joka osoittautui lopulta jokaisen kohdalla omaksi työhuoneeksi. Onkin todettu, että paras haastattelupaikka on sellainen, joka on turvallinen ja jossa kommunikointi sekä haastattelun suorittaminen on mahdollisimman häiriötöntä (Hirsjärvi & Hurme 2008, 74).

Haastattelututkimus liittyi isosen rooleihin ja tehtäviin rippikoulussa. Kaikki haastateltavat henkilöt ovat olleet työuransa aikana osallisena monessa rippikoulussa ja ovat kouluttaneet vuosien varrella useita satoja isosia. Yksilöhaastatteluiden tavoitteena oli saada esimerkkien avulla esille muun muassa sitä, mitä isosuuteen ja isosen rooleihin liittyy. Haastatteluiden kautta oli mahdollista saada selville, miten nämä isosuuteen liittyvät eri asiat esiintyvät käytännössä. Tällaiset esimerkit voisivat jäädä esimerkiksi ryhmähaastattelussa tai kyselylomaketutkimuksessa vähäisemmiksi.

Minä keskityin yksilöhaastatteluissa haastattelun sisältöön, en niinkään haastateltavien havainnointiin. Tein tällaisen ratkaisun, koska pidin aihetta sellaisena, jossa havainnointiin keskittyminen on epäoleellista eikä se toisi todennäköisesti mitään lisäarvoa haastattelun purkuvaiheeseen eikä tutkimustuloksiin. Ajattelin havainnoinnin häiritsevän haastattelutilannetta, sillä havainnointiin keskittymällä haastattelutilanteesta voisi kadota rentous ja luonnollisuus.

Haastatteluajankohdat sovimme jokaisen haastateltavan kanssa yksilöllisesti. Pyrin motivoimaan kaikkia haastateltavia kertomalla ennen haastattelun alkua mistä koko prosessissa on kyse. Kerroin työntekijöille kuinka opinnäytetyö oli kyseisessä vaiheessa edennyt ja miten haastattelumateriaalia oli tarkoitus käyttää osana koko opinnäytetyöprosessia. Haastateltavat työntekijät tiesivät etukäteen haastattelun aiheen, joten heillä oli mahdollisuus orientoitua aiheeseen ja koota ajatuksia kyseiseen teemaan liittyen. Haastattelukysymyksiä en lähettänyt työntekijöille etukäteen, koska en kokenut sitä tarpeelliseksi.

6.3 Haastattelukysymysten analysointi ja purku

Yksilöhaastatteluissa esitettiin samat kysymykset kaikille haastateltaville. Jokaisessa haastattelussa tein tarvittaessa täydentäviä lisäkysymyksiä tai tarkensin kysymyksen tarkoitusta, jos haastateltava ei sitä ymmärtänyt. Yksilöhaastattelut olivat kestoaltaan keskimäärin 45 minuutin mittaisia ja nauhoitin kaikki haastattelut videokameralle. Käytin videokameraa haastatteluissa vain puheen nauhoittamista varten. Välittömästi jokaisen yksilöhaastattelun jälkeen litteroin haastattelun. Kaikkien viiden haastattelun litteroinnin tuloksena syntyi lopulta yhteensä 19 sivua tekstiä. Litteroinnin jälkeen oli vuorossa analysointivaihe, jossa luin rinnakkain kaikkien yksilöhaastatteluiden ajatuksia sekä lähdekirjallisuutta.

Litterointi- ja analysointivaiheen jälkeen muodostin isosen roolikartan. Haastatteluiden analysointivaiheessa hahmottelin, kokosin ja lisäsin haastatteluissa kerrottuja ajatuksia ja kokemuksia roolikartan lisäksi myös audiovisuaalisen opetusmateriaalipaketin sisältöön. Etsin jokaisesta haastattelusta yhteisiä painotuksia, jotka toistuivat jokaisessa haastattelussa selkeästi muita enemmän. Tarkoituksena oli löytää yhteisiä isosen rooleihin liittyviä nimittäjiä, joiden alle isosen roolit voisi haastatteluiden perusteella jakaa. Isosen roolikartta muotoutui lähes lopulliseen muotoonsa analysointivaiheen aikana. Kun sain muodostettua yksilöhaastatteluiden perusteella isosen roolikartan, täydensin roolikarttaa vielä lähdekirjallisuuden avulla. Pääasiallisesti roolikartta muodostui kuitenkin Tuusulan seurakunnan työntekijöiden yksilöhaastatteluiden perusteella.

7 ISOSEN ROOLIKARTTA

Yksilöhaastatteluiden yhdeksän kysymystä käsittelivät monipuolisesti isosen tehtäviä ja rooleja rippikoulun kokonaisuudessa. Kysymysten avulla pyrin selvittämään sitä, mikä isonen on, mitä tehtäviä isosella on rippikoulussa ja mistä tehtävät tulevat. Lisäksi kysyin mitä työntekijä odottaa isoselta, mitä isonen odottaa työntekijältä, millaisia ongelmia isosten kanssa rippikoulussa kohdataan ja millaisia rippikoulut olisivat ilman isosia. Haastatteluissa isosta kuvailtiin monella tapaa ja niissä tuli ilmi paljon erilaisia asioita isosen tehtäviin, rooleihin ja yleiseen työnkuvaan liittyen Tuusulan seurakunnan rippikoulutyössä.

Lähdekirjallisuuden perusteella isosen rooleja voidaan nimetä monin eri tavoin. Minä kokosin oman haastattelututkimukseni pohjalta isosen roolit lopulta viiteen päärooliin: vastuullinen nuori työntekijä, luotettava, esimerkillinen, motivoiva ja toiminnallinen isonen. Nämä pääroolit pitävät niin paljon asioita sisällään, että isosen kokonaisroolia voidaan pitää rippikoulutyössä suurena ja merkittävänä. Isosen roolikartta sisältää viiden pääroolin lisäksi yhden tärkeän muistutuksen, joka liittyy vahvasti näihin kaikkiin viiteen päärooliin: isosena toimiessa on muistettava olla oma itsensä.

7.1 Vastuullinen nuori työntekijä

Yksilöhaastatteluissa isonen määriteltiin siten, että hän on konfirmoitu ja isoskoulutuksen käynyt nuori työntekijä. Isosena oleminen on nykyään entistä ammattimaisempaa. Tuusulan seurakunnassa isoselle maksetaan pientä palkkaa, joka sitouttaa hänet työhönsä. Isosta pidetään todella tärkeänä ja olennaisena osana rippikoulua.

Isonen on hieman erilaisessa asemassa kuin seurakunnan työntekijät, jotka toimivat rippikoulussa vastuullisina ohjaajina. Isoselta odotetaan seurakunnan työntekijöiden perusominaisuuksia kuten palvelualttiutta, uskollisuutta, raamatuntuntemusta ja jaksamista.

Vastuullisen nuoren työntekijän roolissa isosella on työtehtäviä ja velvollisuuksia, joita hänen odotetaan tekevän. Työntekijänä isoselta odotetaan sääntöjen noudattamista ja sitä, että hän valvoo muidenkin sääntöjen noudattamista. Isosen odotetaan toimivan esimerkillisesti ja vastuullisesti. Isosen tehtävien suorittamista ja hahmottamista auttaa se, jos hän ymmärtää olevansa osa työntekijätiimiä ja osaa toimia yhteistyössä seurakunnan työntekijöiden kanssa. Isosta pidetään oleellisena linkkinä rippikoululaisten ja rippikoulun työntekijöiden välillä. Isosen ei saa kuitenkaan alkaa irrottautua yhdessä muiden isosten kanssa omaksi ryhmäksi tai liittoutua yhteen rippikoululaisten kanssa.

Hyvä isonen ei sooloile omien halujensa mukaan vaan toimii yhteisen päämäärän eli mahdollisimman mukavan ja turvallisen rippikoulun eteen.

Työntekijät odottavat isoselta itsensä kehittämiseen pyrkivää asennetta. On tärkeää, että isonen haluaa tehdä omat tehtävänsä hyvin ja hänellä on sisäinen halu oppia ja kehittää jotain uutta, eikä toteuttaa joka kerta samoja ja vanhoja perinteitä ja rutiineja. Aktiivinen ja luovuuteen pyrkivä isonen täyttää työntekijöiden toiveet. Aktiivinen isonen näkee vaivaa ja uskaltaa heittäytyä erilaisissa tilanteissa. Työntekijöiden on hyvä antaa isoselle mahdollisuus toimia omien vahvuuksien ja heikkouksien mukaan.

Isoselle pitää antaa mahdollisuus toimia omien vahvuuksien mukaan, mutta antaa tilaa kokeilla rohkeasti omia rajojaan.

Yksilöhaastatteluiden perusteella monet isosen kanssa kohdattavat ongelmat liittyvät työsopimuksen vastaiseen käyttäytymiseen ja siihen, ettei isonen pysty kantamaan sitä vastuuta, mikä hänelle annetaan. Joskus käy niin, ettei isonen sitoudu yhdessä sovittuihin sääntöihin ja hän vastustaa yleisiä ohjeita. Jos isonen ei tule toimeen rippikoulun muiden ohjaajien kanssa tai ei suostu tekemään yhteistyötä heidän kanssaan, voi isonen muuttua rippikoulun kannalta suureksi taakaksi. Yhdessä haastattelussa kerrottiin, että joskus yksittäinen seurakunnan työntekijä on sanonut, että rippikoulut olisivat helpompia ilman isosia. Kukaan haastateltavista ei ollut kuitenkaan samaa mieltä. Asenne oli täysin päinvastainen.

Isonen saattaa kiukutella rippikoululaisten edessä ja tämä vaikuttaa negatiivisella tavalla koko rippikoulun ilmapiiriin.

Rippikoulussa on paljon erilaisia käytännön tehtäviä. Työntekijänä rippikoulussa olevan isosen täytyy olla valmiina hakemaan ja viemään tavaroita paikasta toiseen. Käytännön tehtävät tulevat isosen vastuulle organisointiin liittyvistä syistä. Opetusvastuussa olevat työntekijät pitävät oppituntinsa päivän aikana, joten heillä ei ole useinkaan aikaa järjestellä käytännön asioita, koska keskittyminen suuntautuu opetustyöhön. Kolmessa haastattelussa painotettiin sitä, että kaikki isosen vastuulla olevat rippikoulun käytännön tehtävät ovat hyvin tärkeitä.

Ilman isosia siirtyisi kaikki käytännön työ meille työntekijöille ja se veisi aikaa opetustyöstä ja kaikesta muusta.

Monet isokset hakevat rippikoululaisten ihailua, tykkäämistä ja huomiota isosuiden kautta. Joskus tällainen huomionhaku voi johtaa siihen, että rippikoululainen ihastuu isoseen ja isonen rippikoululaiseen. Ihastuminen on luonnollinen reaktio, mutta isosen tulisi pystyä siirtämään ihastumisen tunteet sivuun rippikoulujakson ajaksi, sillä muussa tapauksessa ihastumissuhde ja sen julkinen olemus voi häiritä koko rippikouluryhmää ja isosen työtehtäviä. Isosen odotetaan kohtelevan rippikoululaisia tasapuolisesti. Tasapuolisuus kärsii jos isonen viettää aikaa oman ihastuksensa kanssa. Ihastuminen ja romanssien synty tunnustettiin haastatteluissa hyvin yleiseksi rippikouluihin liittyväksi asiaksi. Tähän asiaan on pyrittävä keskittymään jo isoskoulutuksessa entistä enemmän, ettei isonen unohda omaa rooliaan työntekijänä. Isosen täytyy kunnioittaa työnantajansa eli seurakuntaa.

Jos isonen ihastuu rippikoululaiseen tai toisin päin, vaikuttaa se koko muuhun ryhmään, kun isonen ei kohtele kaikkia tasapuolisesti.

Isokset voivat olla joskus enemmän työllistäviä kuin rippikoululaiset. Tämä voi johtua monista eri asioista. Tähän pyritään vaikuttamaan Tuusulan seurakunnassa isoskoulutuksen ja isosvalintojen kautta. Isosvalintoja tehdessä pyritään jokaiseen rippikouluun löytämään sopivasti erilaisia isosia. Isosten kanssa toimiessa on muistettava, ettei kukaan isonen ole täydellinen vaan jokainen iso-

nen, siinä missä seurakunnan ohjaajakin, tekee virheitä eikä osaa toimia jokaisessa tilanteessa parhaalla mahdollisella tavalla.

Tarkoitus ei ole kuitenkaan pyörittää pyhien ja täydellisten isosten joukkoa. Jokaiselle isoselle rippikoulu voi olla elämän kutsuaika ja pysähdyspaikka.

Jokaisessa haastattelussa työntekijät kertoivat avoimesti odottavan isosilta paljon ja joskus jopa hieman liikaa. Työntekijöiden määrittelemä ihanneisonen yrittää tehdä parhaansa ja uskaltaa tulla kysymään apua tarvittaessa. Vaikka haastatteluissa kerrottiin monenlaisista ongelmista, joita rippikoulussa kohdataan isosen kanssa, kokevat työntekijät kuitenkin, ettei isosten kanssa ongelmia ole niin paljon kuin niitä voisi pahimmillaan olla. Ongelmien vähäiseen määrään vaikuttaa nykyinen isoskoulutus, joka on muuttanut isosten laatua positiivisempaan ja ammattimaisempaan suuntaan.

Nykyinen ammattimaisempi isoskoulutusmalli on vaikuttanut isosten laatuun ja siihen, että isosten kanssa ei ole niin paljon ongelmia kuin aikaisemmin.

7.2 Toiminnallinen isonen

Isosen työtehtävät ovat monipuolisia rippikoulun aikana ja isonen onkin rippikoulussa hyvin toiminnallinen henkilö. Isosen yhtenä tärkeänä tehtävänä ja vastualueena on rippikoulun yhteisten toiminnallisten ohjelmien suunnittelu ja toteutus. Toiminnallisen roolin kautta isonen saa vastuuta ja kokemusta muun muassa ryhmänohjaamisesta, käytännön tehtävien tekemisestä ja organisoinnista, näyttelemisestä sekä pelien ja leikkien vetämisestä. Isosena toimiminen voidaan nähdä eräänlaisena toiminnan kautta tapahtuvana oppimisprosessina, jossa isonen saa mahdollisuuden oppia uutta itsestään. Monelle isoselle vastuunottaminen ja -saaminen on uusi asia, jota ei ole ennen saanut kokea. Isosen toiminnallisessa roolissa isonen on itse aktiivinen toimija ja toiminnan toteuttaja, ja hän toimii yhdessä rippikoululaisten sekä muiden rippikoulussa mukana olevien kanssa.

Isosella on rippikoulussa toiminnallinen rooli, jossa isonen oppii kantamaan vastuuta ja suunnittelemaan ja toteuttamaan erilaisia ohjelmia yhdessä muiden isosten kanssa.

Isosen toiminnallinen rooli ja sen merkitys korostuu rippikoulupäivien vapaa-ajalla. Isosen on oltava läsnä vapaa-aikana ja tarpeen mukaan keksiä rippikoululaisille kiinnostavaa tekemistä tai puhumista, jotta rippikoululaiset viihtyisivät ja tuntisivat olonsa turvalliseksi ja huomioiduksi rippikoulun aikana. Se, että isonen on koko ajan valmiina toimimaan, auttaa rakentamaan rippikoulun hyvää ilmapiiriä ja tunnelmaa. Kaiken toiminnan yhteydessä isosen on muistettava kaikkien rippikoululaisten tasapuolinen huomiointi. Usein isokset viettävät aikaa enimmäkseen äänekkäimpien ja aktiivisimpien rippikoululaisten kanssa, mutta isosen toiminnalliseen rooliin kuuluu myös se, että he pitävät huolen, ettei kukaan jää yksin tai muun ryhmän ulkopuolelle. Jos rippikoululainen on jäämässä yksin, on tärkeää, että isonen osaa omalla toiminnallaan huomioida hänet.

Isokset viettävät yleensä aikaa kaikista vilkkaimpien riparilaisten kanssa, mutta samalla pitäisi muistaa ne riparilaiset, jotka jäävät sivuun ja ovat vailla juttuseuraa.

Toiminnallinen rooli onnistuu paremmin, jos isonen ymmärtää sen pienen eron, mikä on isosen ja rippikoululaisen sekä isosen ja työntekijän välillä. Isosen toimissa esimerkiksi ryhmänohjaajana on hän vastuussa omasta pienryhmästään, johon kuuluu pieni määrä rippikoululaisia. Isosen ei tarvitse tietää kaikkea vaan hän saa ihmetellä ja hämmästellä rippikouluun liittyviä asioita yhdessä rippikoululaisten kanssa. Isosen vastuulla on se, että hänen ryhmänsä toimii tehtävien ja tavoitteiden mukaisesti. Isonen opastaa monissa tilanteissa rippikoululaisia ja jotta hänen puheet voidaan ottaa vakavasti, on isosen pyrittävä sopivassa suhteessa tiettyyn vakavuuteen ja uskottavuuteen. Yksi haastava asia isosilla on usein se, kuinka hän voi olla uskottava isonen. Isosen on pyrittävä luomaan ja säilyttämään kaiken toiminnan yhteydessä riittävä kunnioitus ja auktoriteettiasema suhteessa rippikoululaisiin.

Riparin aikana isonen näyttäytyy usein pellenä ja hauskuuttajana, mutta isosen pitäisi osata olla myös uskottava tyyppi, jota riparilaiset kuuntelee.

Isonen muodostaa yhdessä muiden isosten kanssa yhden työtiimin, jonka kanssa he suunnittelevat ja toteuttavat erilaisia tehtäviä ja asioita. Koska isokset viettävät suuren osan ajasta keskenään, voi tästä yhdessäolosta syntyä myös ongelmia. Yksi mahdollinen ongelma on se, että isosilla on niin hauskaa yhdessä, että he viettävät aikaa keskenään vapaa-aikana, eivätkä huomioi rippikoululaisia ollenkaan. Tämä voi vaikuttaa negatiivisella tavalla rippikoulun ilmapiiriin ja rikkoo yleisiä isosille annettuja ohjeita ja odotuksia.

Isosilla on joskus keskenään niin kivaa, että ne unohtaa riparilaiset ja viettää aikaa vaan keskenään koko leirin ajan.

Hyvä asenne ja motivaatio ovat tärkeitä asioita isosen toiminnallisessa roolissa. Jotta toiminnallisen roolin suorittaminen onnistuisi mahdollisimman hyvin, vaaditaan isoselta hyvän asenteen ja motivaation lisäksi myös oma-aloitteisuutta. Oma-aloitteisuus voi vaikuttaa merkittävästi rippikoulun kokonaisuuteen. Oma-aloitteisuuden puute ja haluttomuus yrittää tehdä itse asioita, voi sotkea ohjaajien ja isosen keskinäistä toimintaa.

Jos isonen tarttuu oma-aloitteisesti tehtäviin ja ongelmiin, vaikuttaa se riparin sujuvuuteen ja ilmapiiriin positiivisella tavalla.

Isonen voi olla luonteeltaan flegmaattinen, mutta usein kyse on isosen laiskuudesta ja siitä, että isonen on tullut rippikouluun pitämään vain hauskaa. Hauskanpidon korostaminen ja oma-aloitteisuuden puute nousivat kolmessa haastattelussa selvästi esille yhtenä yleisimpänä ja haasteellisena ongelmana isosuuteen liittyen.

Jos isonen pitää hauskanpitoa rippikoulun tärkeimpänä asiana, on isonen unohtanut sen, että hän on töissä rippikoulussa.

Muita ongelmia toiminnallisiin rooleihin liittyen aiheuttavat sellaiset isokset, jotka vaativat itselleen paljon vapaa-aikaa ja pitävät isosen tärkeimpänä, ja joskus jopa ainoana tehtävänä, iltaohjelmien suunnittelua ja niiden toteuttamista. Kahdessa yksilöhaastattelussa oltiin huolestuneita siitä, miten monet isokset kuvittelevat isosuuden olevan vain ja ainoastaan näyttölemistä ja sketsien esittämistä.

Isosuuden ei pitäisi pohjautua esittämiseen ja show-meiningille vaan isosuutta olisi hyvä suunnata kohti esimerkillisyyttä ja osallistuvaa toimintaa. Näytelmät ja sketsit voisivat olla läsnä esimerkiksi opetuksen yhteydessä, mutta iltaohjelman showmaisuuksia voitaisiin hieman lieventää nykyisestä tilanteesta.

Toiminnallisen roolin kautta isonen vaikuttaa omalla toiminnallaan siihen, millainen rippikoulun kokonaisuus on. Joskus vanhemmat isokset, jotka ovat olleet useammassa rippikoulussa isosena, toimivat siten kuin he osaisivat kaiken ja eivät voi enää kehittyä isosen tehtävissä. Tällaiset isokset saattavat unohtaa sen miksi rippikouluja järjestetään. Isosen on muistettava, että rippikoulua pidetään sitä varten, että rippikoululaisilla olisi mahdollisimman hyvä ja ikimuistoinen rippikoulu. Tavoitteena on, että kaikilla on hyvä fiilis, mutta tärkeimpinä rippikoulun henkilöinä ovat nimenomaan rippikoululaiset. Isosen toiminnassa tulisi näkyä yksi seurakuntatyön keskeisin idea: toisten ihmisten palveleminen. Isonen pyrkii palvelemaan omalla toiminnallaan ja eri rooleilla rippikoululaisten hyvää rippikoulukokemusta.

Ongelmia voi aiheuttaa isonen, joka kokee olevansa täydellinen isonen ja osaavan kaiken. Isonen voi määräillä muita eikä anna tilaa muiden isosten ajatuksille ja ideoille. Tällainen isonen voi ottaa liian isoa vastuuta koko rippikoulun suhteen.

7.3 Motivoiva isonen

Ilman isosia rippikoulussa ei olisi yhtä helppoa luoda hyvää yhteishenkeä. Rippikoulussa isosen yleisiin tehtäviin kuuluvat toiminnallisten ohjelmien, kuten pelien, leikkien, iltaohjelmien vetäminen ja iltahartauksien pitäminen. Nämä kaikki ovat koko rippikoulukokonaisuuden ja sen mielekkyyden kannalta merkittäviä asioita. Jos aikuinen ohjaaja vetäisi pelejä ja leikkejä, olisivat kyseiset tilanteet tunnelmaltaan vähintään hieman erilaisia kuin nuoren isosen vetämänä. Tärkeää on, että isonen on innostunut ja motivoitunut omassa tehtävässään.

Joissain seurakunnissa isosen nimi on korvattu sanalla innostaja ja se kuvaa aika hyvin isosen tehtävää rippikoulussa.

Asenne ja motivaatio ovat tärkeitä isosen työkaluja rippikoulussa. Rippikoulun kannalta vaikeuksia voi aiheuttaa sellainen isonen, jolta puuttuu halu palvella ja toimia yhteisen hyvän eteen. Isonen, joka viljelee negatiivista asennetta rippikoululaisiin, voi vaikuttaa pahimmassa tapauksessa kaikkien muiden rippikoulussa mukana olevien ihmisten asenteeseen ja motivaatioon. Vastakkaisesti positiivista asennetta ja ilmapiiriä levittävä ja innostava isonen voi luoda tylsästä rippikoulusta vähitellen mukavan ja hauskan rippikoulun.

Tärkeitä isosen motivointirooliin liittyviä tehtäviä on innostajana, kannustajana, rohkaisijana, heittäytyjänä sekä ryhmähengen ja tunnelmanluojana toimiminen.

Rippikoulussa on päivien aikana paljon erilaista tekemistä ja ohjelmaa. Rippikoulupäivät saattavat tuntua joskus pitkiltä. Näissä tilanteissa tarvitaan isosen positiivista innostamista ja motivointia. Isonen motivoiva rooli on vahvasti esillä erityisesti rippikoulun toiminnallisissa ohjelmissa. Isonen pyrkii luomaan rippikoululaisiin mahdollisimman hyvän ja positiivisen fiilisen rippikoulun aikana. Rippikoululaisten fiilistä voi nostattaa oman esimerkin ja kannustuksen kautta. Isonen on tärkeä rippikouluryhmän aktivoija, joka aktivoi ja innostaa rippikouluryhmää tekemään erilaisia asioita mahdollisimman hyvin ja positiivisesti. Usein se, että isonen on innokkaasti mukana kaikissa rippikoulun jutuissa, innostaa helpommin myös rippikoululaisia. Isonen passiivisuus ja heittäytymättömyys voi passivoida ja lannistaa rippikoululaisten sisällä olevan innostuksen ja aktiivisuuden.

Isonen tärkeä tehtävä on osata heittäytyä. Hyvä isonen on valmis mokaamaan itsensä ja isonen voi vetää ja motivoida muita mukaan omalla heittäytymisellään.

Isonen voi toimia parhaimmillaan suurena motivaattorina, joka motivoi rippikoululaisia tekemään asioita innolla ja suhtautumaan rippikouluun positiivisesti. Motivoinnin vastakkaisena korvikkeena isonet käyttävät joskus käskemistä. Isonen voi kokea omaksi tehtäväkseen käskää rippikoululaisia mahdollisimman aggressiivisesti tekemään erilaisia asioita.

Joskus isokset pyrkivät pomottamaan ja käskemään riparilaisia saadakseen heidät hiljentymään ja se on vääränlainen tapa toimia.

Haastateltavat työntekijät pitävät tällaista ajoittain isosilla esiintyvää käskemisauktoriteettia vääränlaisena asenteena rippikoululaisia kohtaan. Isonen ei ole rippikoululaisten pomo tai käskijä, joka määrää rippikoululaisia oman tahdon mukaisesti. Käskeminen voidaan korvata positiivisella motivoinnilla ja innostamisella. Isosen on annettava tilaa jokaiselle olla oma itsensä. Isokset voivat pyrkiä purkamaan rippikoululaisten rooleja ja kannustaa erityisesti haastavia tapauksia, jotka pitävät tietoisesti jotain selvää roolia päällä.

Isosen tulisi pyrkiä luomaan riparilaisiin sellainen suhde, jossa ei tarvita huutamista tai käskemistä.

Isosia tarvitaan oppitunneilla ajoittain esimerkiksi ryhmätöissä. Oppitunneilla ollessaan isonen voi omalla aktiivisuudellaan ja esimerkillään motivoida ja innostaa rippikoululaisia oppimaan ja toimimaan aktiivisesti. Jokaisella isosella on Tuusulan seurakunnan rippikouluissa oma pienryhmä, jonka kanssa isonen toimii erilaisissa ryhmätehtävissä, ryhmätunneilla ja raamiksissa eli Raamattuhetkissä sekä kilpailee leikkimielisissä olympix-kilpailuissa. Ryhmänohjaaminen on yksi isosen tärkeimmistä tehtävistä, sillä pienemmässä ryhmässä rippikoululaiset ovat usein rohkeampia ja uskaltavat puhua asioista enemmän. Oman pienryhmän motivointi on helpompaa kuin koko rippikouluryhmän, joten pienryhmätoiminnan kautta isonen voi vaikuttaa myös koko rippikoulun yleiseen ilmapiiriin helpommin.

Isosten innokkuus ja positiivinen asenne on helposti tarttuvaa, joten on aina mukavaa olla riparilla, jossa on innokkaita ja positiivisesti eri asioihin suhtautuvia isosia. Isosten esimerkki motivoi myös työntekijää positiivisella tavalla.

7.4 Esimerkillinen isonen

Isonen toimii rippikoulussa vastuullisessa tehtävässä. Yksi päärooli on isosen esimerkillinen rooli. Isosen odotetaan olevan aito oma itsensä, esimerkki, rippikoululaisten esikuva sekä henkilö, johon rippikoululainen voi samaistua. Isosen

esimerkki on todella tärkeä asia rippikoulun onnistumisen ja turvallisuuden kannalta. Isosen tulee olla esimerkin mukaisesti rehellinen ja luotettava henkilö, josta rippikoululaiset voivat katsoa mallia. Isosen työnkuvaan ja esimerkilliseen rooliin kuuluu sääntöjen noudattaminen ja niiden mukaan toimiminen. Isoselta odotetaan esimerkillistä käyttäytymistä käytöstavoissa ja yleisessä olemisessa. Isonen ei saa häiritä yhteisiä hetkiä omalla käytöksellään vaan hänen täytyy käyttäytyä kohteliaasti ja toisia kunnioittavasti. Esimerkillinen isonen asennoituu asioihin positiivisesti ja auttaa muita oma-aloitteisesti. Esimerkillisyyteen liittyy myös se, että isonen tietää omat tehtävänsä sekä vastuunsa, ja on itse valmis toimimaan aktiivisesti jokaisessa tilanteessa.

Isonen voi omalla käytännön esimerkillään osoittaa, että sääntöjä on tärkeää noudattaa ja että ne ovat hyvä juttu.

Jos isonen unohtaa rippikoulun aikana oman vastuunsa ja esimerkillisen roolinsa, voi se aiheuttaa monenlaisia muita ongelmia. Joskus isokset tekevät piloja yhdessä rippikoululaisten kanssa muille rippikoululaisille, isosille tai rippikoulun ohjaajille. Tämä on vääränlaisen esimerkin näyttämistä, johon isonen ei saisi ryhtyä.

Isonen saattaa suunnitella riparilaisten kanssa hauskoilta tuntuvia, mutta kiellettyjä asioita, jotka liittyvät sääntöjen rikkomiseen.

Isonen on rippikoulussa usein huomion keskipisteenä ja joskus isokset hakevat vääränlaista huomioita itselleen. Isokset pyrkivät omalla toiminnallaan korostamaan omaa hyvyyttään ja suuruuttaan sekä keräämään ihastusta. Rippikouluihastumisiin liittyy monenlaisia ongelmia. Esimerkillisesti toimiva isonen osaa peittää ja sivuuttaa ihastumisen rippikoulun ajaksi. Ongelmaksi ihastumistilanteet muuttuvat silloin, jos isonen alkaa keskittyä liikaa ihastumisen aiheuttamiin tunteisiin ja sen kohteeseen.

Ihastumiseen ja seksuaalisuuteen liittyvät asiat ovat aina vaikeita asioita, jotka voi aiheuttaa paljon erilaisia ja pahojakin ongelmia riparin aikana.

Isonen on seurakunnan toiminnassa mukana oleva nuori ja rippikoulussa työntekijä, joten hän toimii esimerkkinä seurakuntanuoresta. Rippikoululaiset katso-

vat mallia isosesta ja siksi isosen esimerkki on merkittävää kaikessa mitä hän tekee. Isonen voi osoittaa käytöksellään ja esimerkillään muun muassa sitä, kuinka hauskuus, riehuminen ja mekastus kuuluvat rippikouluun, mutta sen vastapainona voi olla hartaus ja rauhoittuminen kristinuskon sanoman äärelle. Isonen voi toimia rippikoulussa seurakuntanuoren lisäksi hengellisenä esimerkkinä.

Isonen voi rikkoa esimerkillään mielikuvia ja laajentaa nuorten käsityksiä kuvittelemastaan uskovaisesta.

Hengellisesti esimerkillinen rooli näyttäytyy Tuusulan seurakunnan rippikouluissa vahvasti isosten suunnittelemien ja pitämien iltahartausten kautta. Jo isoskoulutuksessa korostetaan sitä, kuinka tärkeitä isosen pitämät hartaudet ovat ja kuinka ne voivat olla parhaimmillaan mieleenpainuvia ja ikimuistoisia rippikouluilaisten mielestä. Isonen tehtävänä on tuoda julki sitä uskoa, joka on läsnä rippikouluopetuksessa ja mahdollisesti myös isosen omassa elämässä. Uskossa olevien nuorten tehtävään kuuluu tuoda avoimesti esille omaa uskoaan esimerkiksi iltahartaudessa tai keskusteluissa rippikouluilaisten kanssa.

Todennäköisesti kristinuskko jäisi etäisemmäksi riparilaisille, jos puuttuisi kokonaan esimerkiksi isosten pitämät iltahartaudet, jossa usko tulee helpommin lähestyttäväksi nuorille kuin jos työntekijä pitäisi hartaudet.

Kaikki isokset eivät ole uskovaisia, eivätkä usko välttämättä Jumalaan ja Jeesukseen, mutta heiltä odotetaan silti esimerkillistä hengellistä ja seurakuntaa kunnioittavaa toimintaa. Isonen ei saa kumota mitään, mitä rippikoulussa opetetaan. Parhaimmillaan isonen voi osoittaa omalla käytöksellään ja esimerkillään, että seurakunta on paikka, johon kuka tahansa voi tulla omana itsenään. Tämä kaikki on tärkeää isosen esimerkillisessä roolissa.

Isonen voi toimia esimerkillisesti iloisen uskovaisen roolissa. Jumalan rakkaus voi näkyä isosen teoissa ja käytöksessä.

7.5 Luotettava isonen

Isosella on Tuusulan seurakunnan rippikouluissa paljon vastuuta. Yksilöhaastatteluiden perusteella isoselta odotetaan kaikessa toiminnassa avoimuutta ja rehellisyyttä. Isoseen on voitava luottaa. Isosen tärkein ominaisuus onkin haastatteluiden perusteella se, että hän pystyy toimimaan rippikoulussa luotettavasti ja luottamuksellisesti. Luotettavuuteen liittyy isosen toimiminen rippikoululaisen ystävänä, kaverina, isosiskona tai -veljenä, kuuntelijana, vierellä kulkijana sekä monipuolisena tukena ja turvana. Isosen luotettavasta roolista puhuttiin jokaisessa haastattelussa monen eri kysymyksen kohdalla.

Luotettavuuteen ja luottamuksellisuuteen liittyy odotuksia, vastuuta ja haasteita. Isonen on usein rippikoululaisten näkökulmasta helpommin lähestyttävä henkilö kuin esimerkiksi seurakunnan työntekijä. Rippikoululaiset eivät halua välttämättä puhua asioistaan aikuisille työntekijöille, mutta isoselle he saattavat olla halukkaita kertomaan hyvinkin henkilökohtaisista asioista. Tällaisissa tilanteissa isosen on oltava luottamuksen arvoinen. Isosen on ymmärrettävä oma vastuunsa. Tarvittaessa isonen voi kysyä apua työntekijältä, mutta hän ei saa kertoa toisten asioita eteenpäin esimerkiksi muille isosille tai rippikoululaisille. Isonen ei saa vähätellä rippikoululaisten ongelmia tai huolia, vaan ne pitäisi osata käsitellä tarvittaessa rippikoulun ohjaajien kanssa. Isosen on osattava pitää luottamukselliset asiat omana tietonaan.

Isosen on osattava ottaa oma luotettava rooli ja luottamuksellisuus vakavasti, koska luottamuksen pettäminen on pahimmillaan tosi vakavaa ja se voi aiheuttaa suuria ristiriitoja ja ongelmia koko riparin suhteen.

Isosen ja rippikoululaisen välille voi syntyä vahva kaveri- tai ystävyysuhde, joka voi jatkua rippikoulun jälkeen. Yksilöhaastatteluiden mukaan isonen on ihanteellisessa suhteessa reilu ja luotettava kaveri, joka ei etsi suosikkia eikä suosi ketään vaan on koko rippikouluryhmän isonen. Virallista ja jokaiselle sopivaa isosen ja rippikoululaisen välistä ihannesuhdetta ei ole kuitenkaan olemassa. Jos isonen ja rippikoululainen ovat täysin erilaisia keskenään, silloin ei synny

todennäköisesti aktiivista vuorovaikutussuhdetta, jossa he viettävät paljon aikaa yhdessä. Tästä huolimatta heidän suhteessa pitää olla läsnä luottamus.

Kaikkien isosten ja riparilaisten ei tarvitse olla samanlaisessa suhteessa keskenään, mutta luottamus pitää näkyä kaikissa suhteissa eikä sitä saa rikkoa missään tilanteessa.

Rippikoulussa on mukana erilaisia ihmisiä ja isoselta odotetaan erityisesti sitä, että hän hyväksyy kaikki rippikoululaiset joukkoon mukaan eikä syrji ketään. Luotettavan isosen roolissa isosen odotetaan huomaavan sellaiset rippikoululaiset, jotka kaipaavat tukea tai kuuntelevaa korvaa. Ihanteellisessa rippikoululaisen ja isosen suhteessa rippikoululainen otetaan huomioon omana itsenään. Luotettava isonen hyväksyy erilaiset rippikoululaiset yksilöinä ja rohkaisee heitä olemaan rippikoulussa omalla tavallaan aktiivisia ja osana koko ryhmää. Luottamukseen ja hyväksymiseen liittyy se, ettei isonen naura rippikoululaiselle pahantahtoisesti eikä pilkkaa häntä. Rippikoulussa voidaan murtaa rooleja, joita on saattanut syntyä esimerkiksi koulumaailmassa. Rippikoulussa sama henkilö voi olla täysin erilainen kuin hän on esimerkiksi koulussa tai omassa kaveripiirissään.

Isonen voi yrittää rikkoa ennakkoluuloja ja niitä rooleja, joita riparilaisella saattaa olla päällä.

Useat isosuuteen liittyvät ongelmatilanteet liittyvät luottamukseen. Isonen saattaa pettää luottamuksen puhumalla muille luottamuksellisista asioista, joista ei saisi puhua. Joskus isonen ei kerro rippikoulun ohjaajille kaikkea, mitä heidän kuuluisi tietää. Isonen voi hakea suosiota sillä, että hän lyöttäytyy muita ohjaajia vastaan, puhuu pahaa tai kertoo esimerkiksi ohjaajapalaverissa keskusteltuja luottamuksellisia asioita eteenpäin.

Isoset saattavat juoruta esim. ohjaajapalaverin asioista eteenpäin riparilaisille ja se on ikävä juttu jos niin käy.

Kaikkien viiden yksilöhaastattelun perusteella voi todeta, että kaikkien isosten ja rippikoululaisten sekä isosten ja ohjaajien suhteen tärkein asia on kaksisuuntainen luottamus. Tuusulan seurakunnan työntekijät pitävät tärkeänä, että isonen

ymmärtää oman vastuunsa rippikoulussa ja kykenee olemaan luottamuksen arvoinen ongelmien ja luottamuksellisten asioiden suhteen. Isoleen on voitava luottaa kaikenlaisissa tilanteissa ja siihen työntekijät haluavat uskoa ja luottaa.

Ihanteellinen isonen on turvallinen ja luotettava ihminen, johon riparilaiset ja me työntekijät voidaan luottaa sataprosenttisesti.

7.6 Isonen omana itsenään

Rippikoulusta vastaavien ohjaajien on hyvä tietää ja tuntea rippikoulun isokset mahdollisimman hyvin. Joskus rippikoulussa toimii isosena sellaisia nuoria, joilla on ongelmia elämässään. Tällainen isonen voi olla suuri haaste työntekijälle. Joskus ongelmat ovat niin suuria, että ne vaikuttavat selvästi isosen olemiseen ja tehtävien suorittamiseen. Jos isonen ei näistä ongelmista kerro ohjaajille, voi tilanne muuttua hyvin vaikeaksi ja ikäväksi kaikkien kannalta. Isonen voi olla joskus liiankin avoin omien ongelmien suhteen, hakien samalla turvaa ja huomiota muilta. Isonen ongelmat voivat lisätä muiden ihmisten ahdistusta ja viedä siten koko rippikoulun huomion kyseiseen ongelmaan. Nämä ongelmat ovat hyvin vaikeita ja rippikoulun ohjaajien olisi sen vuoksi hyvä tietää isosen mahdollisista ongelmista etukäteen. Kyse on luottamuksesta ja rippikoulun yleisestä turvallisuudesta.

Joskus ripareilla on isosia, jotka tuovat omia ongelmiaan liiankin selvästi ilmi koko rippikouluryhmälle.

Isoella on monenlaisia tehtäviä ja rooleja rippikoulussa ja niitä tarvitaan, jotta rippikoulun tavoitteet täyttyisivät mahdollisimman hyvin. Kaikilta isosilta ei pitä eikä voi vaatia samaa, sillä isokset ovat erilaisia ja siten he parhaimmillaan täydentävät toisiaan. Isonen ei tarvitse osata kaikkia rooleja eikä olla kaikessa paras eikä edes hyvä, koska kukaan ei siihen pysty. Isosena toimimisessa on tärkeää, että ymmärtää isosen sosiaalisen puolen roolin ja uskaltaa mennä ja olla muiden kesellä.

Tärkeää on se, että isonen haluaa pyrkiä olemaan mahdollisimman hyvä isonen ja pyrkii sisäistämään monipuoliset isosen roolit.

Asia, joka saattaa isosena toimivilta nuorilta joskus unohtua on se, että isosen rooli jatkuu myös rippikoulun jälkeen. Siksi olisi tärkeää, että isosen pystyisi olemaan rippikoulussa luonnollinen oma itsensä eikä hänen tarvitsisi esittää jotain muuta mitä hän oikeasti on. Hyvä isonen pitää positiivista kuvaa rippikoulusta ja seurakunnasta yllä rippikoulun jälkeen ja innostaa ja motivoi rippikoululaisia mukaan seurakunnan toimintaan. Työntekijät toivovat, ettei isonen mitätöi rippikoulussa opettuja ja opittuja asioita rippikoulun jälkeen. Oleellista on se, että isonen ei unohtaisi omaa luottamuksellista suhdettaan rippikoululaisiin, joka rippikoulun kautta on mahdollisesti syntynyt.

Isosuus ei lopu riparin jälkeen. Isonen voi olla riparinkin jälkeen luotettava kaveri riparilaisille ja pitää myönteistä kuvaa seurakunnasta yllä.

Kun puhutaan isosen rooleista, voidaan ajautua pahasti sivuraiteille isosuuden todellisesta merkityksestä ja tarkoituksesta. Isonen on muistettava ja osattava olla rippikoulussa oma itsensä. Isosena toimiminen ei voi, eikä saa pohjautua pelkästään sille, että isonen esittää jotain roolia, joka on kaukana siitä todellisuudesta, mitä hän oikeasti on. Yksilöhaastatteluissa korostettiin isosen omalaatuisuutta ja sitä, että isonen ei peittelisi rippikoulussa omia vahvuuksiaan ja omaa todellista luonnetta. Isonen työtehtävät rippikoulussa vaativat sen, että hänellä on tiettyjä rooleja, mutta isosen roolit ei saa estää isosta olemasta omna itsenään rippikoulussa.

Isonen itsenä olemiselle on annettava tilaa. Isonen saa olla oma itsensä, tehdä virheitä eikä isoselta pidä odottaa liikaa, vaikka näin me työntekijät usein teemme.

7.7 Suuri ja merkittävä isonen

Yksilöhaastatteluissa kysyin haastateltavilta Tuusulan seurakunnan työntekijöitä, millaisia rippikoulut olisivat ilman isosia. Vastausten perusteella rippikoulut olisivat kamalia, ankeita, tylsiä, vähemmän hauskoja ja monella tapaa yksipuolimpia. Työntekijän näkökulmasta isosten puuttuminen toisi paljon lisähaasteita rippikoulun toteutukseen. Työntekijällä olisi huomattavasti enemmän tekemistä

ja rippikoulu muuttuisi raskaammaksi, kun työntekijällä ei olisi apunaan valvovia silmiä ja auttavia käsiä. Jos isosia ei olisi, pitäisi työntekijöitä olla rippikoulussa nykyistä enemmän.

Ilman isosia riparit muistuttaisi nykyistä enemmän koulua ja olisi kokonaisrakenteeltaan yksinkertaisempi.

Rippikoulut olisivat ilman isosia irrallisia ja niitä järjestettäisiin todennäköisesti nykyistä vähemmän. Rippikoulusta puuttuisi linkki ja jatkumo seurakunnan toimintaan. Yksi rippikoulun ja isostoiminnan tavoite on antaa seurakunnasta kuva, että kuka tahansa voi olla osana seurakuntayhteyttä missä iässä hyvänsä. Isonen toimii monella tapaa seurakunnan jäsenen mallina. Ilman isosia seurakunnan kuva voisi olla hyvin vanhanaikainen.

Isoskoulutus toimii luonnollisena linkkinä nuorten ja seurakunnan välillä, vaikka seurakunta järjestää muutakin toimintaa nuorille. Siksi on tärkeää, että isokset pysyvät kontaktissa riparilaisiin myös riparin jälkeen.

Lähdekirjallisuuden, yksilöhaastatteluiden sekä omien kokemusten perusteella voi todeta, että isosen merkitys rippikoulukokonaisuudessa on valtava. Rippikoulua on vaikea kuvitella toteutettavaksi ilman isosia. Isosten puuttuessa rippikoululaiset saattaisivat olla varautuneempia ja sulkeutuneempia, koska he eivät aikuisten läsnä ollessa uskalla olla välttämättä täysin luonnollisia ja avoimia. Nämä kaikki yllä mainitut asiat korostavat isosuuden tärkeyttä ja merkitystä seurakuntien rippikoulutyön kannalta. Isoskoulutuksessa on tärkeää kertoa tämä asia isosille: isokset ovat rippikoulun onnistumisen kannalta äärimmäisen suuressa ja merkittävässä asemassa.

Isonen on henkilö, jota ilman rippikoulut vedettäisiin läpi, mutta hyvin suuri pala sen kokonaisuudesta jäisi niiden mukana pois.

8 AUDIOVISUAALINEN OPETUSMATERIAALIPAKETTI

Isosen rooleja ja tehtäviä rippikoulussa käsitteleviä videokohtauksia sisältävä audiovisuaalinen opetusmateriaalipaketti pohjautuu kirjallisiin lähteisiin ja Tuusulan seurakunnan työntekijöiden yksilöhaastatteluihin. Audiovisuaalisen opetusmateriaalipaketin tarkoituksena on monipuolistaa ja modernisoida Tuusulan seurakunnan isoskoulutusta. Videokohtausten kautta isosen rooleja ja tehtäviä käsittelevä audiovisuaalinen opetusmateriaalipaketti on uudenlainen ja toimiva tapa toteuttaa koulutusta samanaikaisesti isolle määrälle koulutettavia nuoria isosia. Opetusmateriaalipaketti on tarkoitettu Tuusulan seurakunnan nuorisotyön isoskoulutuskäyttöön. Audiovisuaalisen opetusmateriaalipaketin videokohtauksia voi jokainen työntekijä hyödyntää omalla tavallaan, mutta tein opinnäytetyön osana yhden ohjeet, miten opetusmateriaalipakettia voidaan hyödyntää isoskoulutuksessa.

8.1 Opetusmateriaalipaketin tavoitteet ja suunnittelu

Opetusmateriaalipaketin työskentelyprosessi ja sen eri vaiheet on suunniteltava huolellisesti alusta alkaen, jotta luotavasta materiaalista tulisi mahdollisimman laadukas. Aloitin työskentelyprosessini hahmottelemalla prosessin jokaisen yksittäisen vaiheen omana kokonaisuutena. Prosessin kokonaistavoitteena oli, että eri vaiheiden kautta syntyisi mahdollisimman laadukas ja monipuolisia videokohtauksia sisältävä opetusmateriaalipaketti, jonka kautta isoskoulutettavat nuoret oppivat sisäistämään isosen rooleihin ja tehtäviin liittyviä asioita tehokkaasti ja mielekkäästi.

Videokohtausten käsikirjoitusten pohjana toimivat isosuuteen liittyvä lähdekirjallisuus sekä Tuusulan seurakunnan työntekijöiden yksilöhaastattelut. Yksilöhaastatteluissa kerrotut työntekijöiden esimerkit isosen toimintaan, tehtäviin ja rooleihin liittyen olivat hyödyllisiä käsikirjoituksen kannalta, sillä videokohtaukset toimivat opetuksellisessa mielessä parhaiten, jos kohtaukset ovat mahdollisimman realistisia ja todentuntuisia.

Videokohtausten käsikirjoitusten ensimmäisten versioiden valmistuttua aloin suunnitella kuvauspäivien toteutusta. Tässä vaiheessa etsin käsiini kirjallista materiaalia videomateriaalin tekoon, opetuksen teoriaan sekä opetusmateriaalin pääasialliseen oppimisteoriaan eli visuaaliseen oppimiseen liittyen. Teorian tunteminen on tärkeää, jotta videokohtausten sisältö ja rakenne palvelisivat nuorten oppimista ja erityisesti juuri niiden nuorten oppimista, jotka oppivat paremmin visuaalisella tavalla.

Käsikirjoitettuja videokohtauksia syntyi lopulta yhteensä 35 kappaletta, joista oli tarkoitus kuvata niin monta kuin kahdessa kuvauspäivässä ehtii. Käsikirjoitukset olivat muotoiltu siten, että niistä selvisi mitä kohtauksessa tapahtuu, mitkä ovat kohtauksen tärkeimmät opetukselliset painotukset ja miten kohtaus päättyy. Kaikkien videokohtausten käsikirjoituksissa ei ollut tarkkoja vuorosanoja, koska halusin antaa nuorille mahdollisuuden keksiä itselle sopivat ja luonnolliset vuorosanat. Nämä vuorosanat suunniteltiin nuorten kanssa kuvauspäivien aikana. Järjestin käsikirjoitetut videokohtaukset kuvauspäiviä varten tärkeysjärjestykseen, jotta mielestäni tärkeimmät ja opettavaisimmat kohtaukset tulisivat varmuudella kuvatuksi. Näiden valmisteluvaiheiden jälkeen olin valmis toteuttamaan opetusmateriaalipaketin kuvausvaiheen yhdessä nuorten kanssa.

8.2 Opetusmateriaalipaketin toteutus ja viimeistely

Ensimmäisen videokohtausten kuvauspäivän odotukset olivat jännittyneet, mutta positiiviset. Valmistauduin etukäteen siihen, että ensimmäinen kuvauspäivä olisi haasteellinen ja jossain määrin sekava. Tämä ajatus tuntui samaan aikaan haastavalta ja mukavalta, koska halusin oppia prosessin kautta mahdollisimman paljon uutta ja tällaisen kuvauspäivän järjestäminen ja organisointi voi opettaa parhaimmillaan paljon tulevaisuutta varten. Ensimmäiseen kuvauspäivään saapui yhteensä 24 nuorta, joka oli odotuksiini nähden hyvä määrä. Koko kuvauksiin oli ilmoittautunut etukäteen 48 nuorta, mutta olin varautunut siihen, etteivät kaikki nuoret pääse molempiin kuvauspäiviin paikalle, enkä sitä heiltä vaatinutkaan. Nuorten lisäksi kuvauksissa oli mukana yksi kuvaaja sekä kaksi Tuusulan seurakunnan nuorisotyön tuntityöntekijää, jotka olivat lupautuneet auttamaan

käytännön järjestelyissä sekä toimimaan tarvittaessa videokohtauksissa näyttelijöinä. Ensimmäisen kuvauspäivän kuvauspaikkana toimi yksi Tuusulan seurakunnan kolmesta nuorten iltojen pitopaikasta, Lahelan Tertun nuorisotalo.

Toinen kuvauspäivä järjestettiin tasan viikko ensimmäisen kuvauspäivän jälkeen. Toinen kuvauspäivä tuntui ennakkoon huomattavasti helpommalta toteuttaa, koska minulla oli jo yhden kuvauspäivän kokemus ja näkemys siitä, miten kuvaukset nuorten kanssa sujuvat. Toiseen kuvauspäivään, joka järjestettiin Jokelan kirkolla, ilmestyi lopulta 22 nuorta, joista kymmenen oli ollut myös ensimmäisessä kuvauspäivässä mukana. Toinen kuvauspäivä osoittautui odotusten mukaisesti huomattavasti helpommaksi kuin ensimmäinen. Kuvauspäivien välissä oli viikko aikaa arvioida ensimmäisen kuvauspäivän kohtauksia sekä kuvauspäivän kokonaisuutta. Tein viikon aikana muutoksia käsikirjoituksiin ja tarkensin omia ohjeitani, jotta nuorten olisi helpompi ymmärtää jokaisen kuvattavan videokohtauksen pääasiallinen ja opetuksellinen tavoite.

Kokonaisuudessaan olen tyytyväinen molempiin kuvauspäiviin ja niiden kautta saatuihin materiaaleihin. Ensimmäisen kuvauspäivän aikana huomasin, että ihannehaaveeni ja -toiveeni opetusmateriaalipaketin videokohtausten suhteen eivät tule toteutumaan. Tälle löytyy mielestäni yksinkertainen syy: tekniset laitteet ja resurssit olivat heikot, kuvauspäivät olivat lyhyitä ja kuvauksiin osallistuneet nuoret eivät ole kokeneita näyttelijöitä, joten heiltä ei voi näin lyhyessä ajassa odottaa täysin ammattimaisia näyttelijäsuorituksia. Toisaalta videokohtaukset eivät tuntuneet liian näytellyiltä vaan ne vaikuttivat ajoittain jopa hyvin luonnollisilta. Olosuhteisiin ja resursseihin nähden molemmat kuvauspäivät menivät hyvin ja videokohtaukset moneen kertaan katsottuani olen tyytyväinen niiden laatuun. Teknisesti äänen- ja kuvanlaatu on joissain kohtauksissa heikkoa ja se on asia, johon olisi pitänyt panostaa huomattavasti enemmän. Kuvauksiin osallistuneet nuoret nauttivat silmin nähden videokohtausten kuvauksista ja yhdessä tekemisestä. Heidän suullinen palautteensa molempien kuvauspäivien päätteeksi oli positiivista ja he kommentoivat, että tällaisia juttuja voisi järjestää enemmänkin. Tämä on yksi osoitus siitä, että nuoret osallistuvat mielellään sellaisiin juttuihin, joissa he pääsevät tekemään erilaisia asioita yhdessä muiden kanssa ja olemaan itse toiminnan toteuttajana.

Kahden kuvauspäivän jälkeen edessä oli kaikkien kuvattujen videokohtausten ja materiaalien läpikatsominen, jonka jälkeen alkoi kuvattujen videokohtausten leikkaaminen ja muokkaaminen eli editointivaihe. Odotin etukäteen editointivaihetta paljon, koska minulla on editoinnista aikaisempaa kokemusta ja editointivaiheessa voi käyttää omaa luovuuttaan hyväkseen. Editointivaiheen toteutin yhteistyössä kuvauksissa kameramiehenä toimineen opiskelijakaverini kanssa. Editointi toteutui kolmessa eri vaiheessa: ensimmäisessä vaiheessa leikkasimme ja muokkasimme kohtaukset sopivan mittaisiksi ja editoimme videokohtaukset ensimmäiseen muotoon. Ensimmäisen vaiheen aikana videokohtauksista jätettiin materiaalin ulkopuolelle kolme videokohtausta, joiden opetuksellinen tai tekninen laatu ei ollut julkaisukelpoista. Lisäksi neljä erikseen kuvattua kohtausta yhdistettiin yhdeksi kohtauskokonaisuudeksi. Kyseiset neljä kohtausta käsitelivät samaa aihetta hieman eri näkökulmasta ja yhdistettynä kohtaus on todennäköisesti toimivampi, joskin selvästi muita kohtauksia pitempi kokonaisuus. Toinen editointivaihe toteutettiin vanhojen isosten koulutuksen jälkeen, koulutuksen ja isosten palautteen perusteella. Tässä vaiheessa materiaalista poistettiin vielä kaksi kohtausta kokonaan, koska ne olivat kahden hieman laadukkaamman kohtauksen kanssa hyvin samankaltaisia. Toisen editointivaiheen jälkeen Tuusulan seurakunnan työntekijät antoivat palautetta videokohtauksista ja niiden toimivuudesta työntekijän näkökulmasta. Työntekijöiden palautteen jälkeen opetusmateriaalipaketin videokohtaukset muokattiin lopulliseen muotoon, jonka jälkeen tein ohjeet opetusmateriaalipaketin koulutuskäyttöä varten. Lopullisessa versiossa oli yhteensä 26 videokohtausta.

8.3 Opetusmateriaalipaketin palaute

Opinnäytetyöprosessin loppuvaiheessa testasin ja keräsin palautetta materiaalista molemmilta opetusmateriaalipaketin kohderyhmältä. Järjestin Tuusulan seurakunnan isokoulutuksen yhteydessä videokohtauksiin pohjautuvan opetusmateriaalipaketin testitilaisuuden syksyllä 2010, pitämällä vanhoille isosille kaksituntisen isokoulutuksen materiaalin pohjalta. Koulutuksen sisältö oli hyvin yksinkertainen. Koulutuksen aikana katsottiin jokainen videokohtaus yksitellen ja jokaisen kohtauksen katsomisen jälkeen käytiin yleiskeskustelua neljän ky-

symyksen pohjalta: mitä hyvää ja mitä huonoa isosen toiminnassa oli, miten isonen voisi toimia toisin kyseisessä tilanteessa ja mitä videokohtauksista voi oppia. Minä toimin tilanteessa kouluttajana ja keskustelunohjaajana. Koulutuksessa apunani oli yksi avustaja, joka kirjoitti jokaisen videokohtauksen osalta käytyjen yleiskeskustelujen ajatukset paperille muistiin. Nämä kerätyt muistiinpanot olivat tärkeänä apuna erityisesti videokohtausten opetuksellisen tavoitteen sisäistämiseen liittyen. Keskustelujen muistiinpanoja käytin hyödykseni, kun muodostin käyttöohjeet lopullista opetusmateriaalipakettia varten.

Vanhojen isosten koulutukseen osallistui päivän aikana yhteensä 52 nuorta. Koulutuksen päätteeksi keräsin palautetta vanhoilta isosilta videokohtauksista sekä suullisesti että kirjallisesti. Kirjalliseen palautteeseen vastasi 12 ryhmää, joissa oli yhteensä 32 vanhaa isosta. Minulta jäi saamatta kahdenkymmenen vanhan isosen palaute, koska he poistuivat isoskoulutuksesta aikaisemmassa vaiheessa. Saamani palautteen määrä ja laatu oli mielestäni kuitenkin riittävä. Vanhojen isosten antama palaute oli tarpeellista kokonaisuuden kannalta, sillä he kuuluvat opetusmateriaalipaketin kohderyhmään ja heillä on jo aikaisempaa kokemusta isosena toimimisesta, joten he pystyivät arvioimaan videokohtausten opetusta ja sisältöä omien kokemusten ja näkemysten pohjalta.

Vanhojen isosten lisäksi palautetta videokohtauksista antoivat Tuusulan seurakunnan isoskoulutuksessa mukana olevat työntekijät, jotka katsoivat ja arvioivat videokohtauksia työntekijän ja isoskouluttajan näkökulmasta. Heidän palautteensa oli myös tärkeää, koska he ovat niitä henkilöitä, jotka kouluttavat tulevaisuudessa isosia kyseisten videokohtausten avulla. He saivat katsoa videokohtauksia omalla ajallaan ja antaa palautetta kirjallisesti sähköpostin kautta. Kävin sähköpostipalautteen lisäksi henkilökohtaisia keskusteluja videokohtauksista työntekijöiden kanssa ennen kuin viimeinen ja lopullinen versio opetusmateriaalipaketista valmistui.

8.3.1 Isosten palaute

Vanhojen isosten koulutukseen osallistuneet nuoret antoivat koulutuksen päätteeksi palautetta pienissä ryhmissä kirjallisesti, kun he olivat katsoneet kaikki

opetusmateriaalipakettiin kuuluvat videokohtaukset. Palautteessa isosilta kysyttiin mikä on hyvää ja mikä huonoa tai kehitettävää videokohtauksissa. Näiden kysymysten lisäksi heiltä kysyttiin, mitkä videokohtaukset jäivät parhaiten mieleen ja miksi. Lopuksi palautteessa kysyttiin, mitä isokset oppivat videokohtausten kautta tai mitä asioita he sisäistivät paremmin isosuuteen ja isosen rooleihin liittyen.

Hyvää videokohtauksissa isosten palautteen perusteella on kohtausten opettavaisuus, hauskuus ja humoristisuus, sillä viisi ryhmää arvioi nämä asiat videokohtausten parhaaksi asiaksi. Neljä ryhmää mainitsi positiivisena asiana sen, että videokohtaukset vaikuttavat todentuntuilta tilanteilta, joita rippikoulussa voi kohdata. Kolme ryhmää piti näyttelijöiden suorituksia loistavina ja yksi ryhmä kehui videokohtausten editointia. Kahden ryhmän mukaan videokohtaukset on käsikirjoitettu hyvin. Palautteen perusteella isosten mielestä on kiva nähdä mitä käytännössä tapahtuu ja videomateriaalin kautta tapahtuva opetus tuo koulutukseen eloa ja havainnollistaa paremmin.

Videomateriaalin kautta tapahtunut opetus ei ole tylsää vaan mielenkiintoista ja kaikissa videokohtauksissa oli jokin idea.

Niistä oppi ja ne oli hauskoja. Niitä oli myös kiva tehdä.

Ne oli sellasii, et niitä jaksaa kattoa, ei ollu tylsiä. Oli opettavia, näki käytännössä mitä tapahtuu.

Opetus ja ne ei ollut totisia ja oli kiva oppia huumorin kautta.

Palautteen toisessa kysymyksessä kysyttiin, mikä videokohtauksissa on huonoa tai kehitettävää. Tähän kysymykseen tuli vähemmän vastauksia kuin ensimmäiseen kysymykseen, mutta se kehittävä palaute, jota tämän kysymyksen kautta sai, oli tärkeää videokohtausten viimeistelyn kannalta. Kolmen ryhmän mukaan osa videokohtauksista on liian teennäisiä ja läpinäkyviä eivätkä kaikki kohtaukset ole kovinkaan luontevia. Joissain videokohtauksissa äänenlaatu on heikkoa. Tämä palaute ei tullut yllätyksenä, sillä kuvauspäiviin ei saatu tarvittavia äänenlaatuun positiivisesti vaikuttavia apuvälineitä ja se kuuluu lopputuloksessa. Kaksi ryhmää antoi kehitettävää palautetta siitä, ettei jokaisessa kohtauksessa ta-

jua, kuka näyttelee isosta ja kuka rippikoululaista. Yksittäisiä mainintoja video-kohtausten huonoissa tai kehitettävissä asioissa saivat yllä mainittujen asioiden lisäksi näyttelijöiden ajoittain kehu artikulointi ja se, ettei kaikissa kohtauksissa tule opetus selkeästi esille. Myös huumoria ja näyttelijöiden eläytymistä olisi kaivattu yhden palautteen mukaan enemmän.

Kaikissa kohtauksissa opetus ei tullut selkeästi esille.

Selkeyttä enemmän esim. että erottaa hahmot.

Ei kovinkaan luontevia ja välillä övereitä ja läpinäkyviä.

Vanhojen isosten mielestä videokohtauksista parhaiten mieleen jäivät kohtaukset, joissa rikotaan rippikoulun sääntöjä ja missä opetus on selkeää. Kuusi ryhmää kahdestatoista mainitsi, että heidän mieleen jäi parhaiten kohtaus, jossa rippikoululaiset jäävät kiinni alkoholinkäytöstä. Kyseinen kohtaus jäi mieleen loistavan näyttelyn, tasokkaan rekvisiitan ja sen takia, ettei kyseistä asiaa ole käsitelty riittävästi aikaisemmin isoskoulutuksessa. Kolme ryhmää mainitsi tupakkaan liittyvät videokohtaukset mieleenpainuvimpina, sillä ne ovat yleisiä ja realistisia tilanteita rippikoulussa, ja sen vuoksi on tärkeää pohtia sitä, miten sellaisissa tilanteissa isonen voi toimia. Kolme ryhmää mainitsi yhdistetyn pienryhmien ohjaamiskohtauksen jääneen hyvin mieleen, koska se on ajallisesti kaikista pisin kohtauskokonaisuus ja siinä esiintyy tärkeitä asioita. Kahdelle ryhmälle jäi hyvin mieleen kohtaus, jossa rippikoulun ohjaajalle tehdään käytännön pila isosten johdolla. Tämä kohtaus jäi mieleen, koska se on yksinkertaisesti hauska kohtaus. Muita yksittäisiä mainintoja saivat ne kohtaukset, jotka liittyvät rippikoulun jälkeiseen aikaan, koska isosen roolin jatkuvuutta ei ole tiedostettu aikaisemmin. Hartauskohtaukset olivat jääneet kahdelle ryhmälle mieleen, koska niiden kautta näkee erilaisia esimerkkejä siitä, miten isosen rooli voi näkyä niin hyvässä kuin pahassa hartauden aikana. Myös videokohtaus, jossa isonen rikkoo rippikoulun hiljaisuutta yhdessä rippikoululaisten kanssa, oli jäänyt yhdellä ryhmällä hyvin mieleen.

Ne, joissa opetus oli selkeä.

Kohtaus jossa isonen kävi leiriläisen kanssa tupakalla ja kiristi leiriläistä.

Kaljakäry, koska se oli loistavasti näytelty ja rekvisiitta oli erittäin tasokasta.

Videokohtausten palautteen viimeisessä kysymyksessä kysyttiin isosilta, mitä asioita he oppivat ja sisäistivät paremmin videokohtausten avulla isosuuteen liittyen. Kolme ryhmää oppi videokohtausten kautta sitä, kuinka isosena voi toimia erilaisissa tilanteissa tai enemmänkin miten isonen ei saisi toimia. Kaksi ryhmää piti tärkeänä ja opettavaisena asiana rippikoulun jälkeisiä videokohtauksia, koska niitä ei ole käsitelty isoskoulutuksessa aikaisemmin.

Mitä asioita isonen ei saisi tehdä...

Riparin ulkopuolisesta elämästä ja se kuinka isosen tulee toimia erilaisissa tilanteissa.

Pitää näyttää esimerkkiä leirin jälkeenkin.

Opettavaisena pidettiin myös pienryhmäohjaamiskohtausta, jossa on erilaisia ryhmiä ja isosia toimimassa ryhmänsä kanssa. Ryhmäohjaamiskohtausten avulla pystyy havaitsemaan sitä, miten pienryhmän kaikkia jäseniä tulisi huomioida tasapuolisesti, eikä jättää ketään syrjään keskustelusta ja ryhmän toiminnasta.

Isosen rooli siinä ryhmänvetäjänä, että miten siinä toimia/ ei toimia.

Videokohtausten ja yleiskeskustelujen avulla palautteeseen vastanneet isokset sisäistivät paremmin isosen luottamukseen, vastuullisuuteen ja esimerkillisyyteen liittyviä asioita.

Vastuullisuus, miten leireillä käyttäydytään ja sen jälkeen. Miten tilanteita voi hoitaa.

Videokohtaus, jossa isonen kertoi avoimesti uskostaan, oli yhden palautteeseen vastanneen ryhmän mielestä todella opettavainen asia, sillä uskosta puhuminen koetaan haastavana asiana isosten ja nuorten keskuudessa.

Isosten kertominen/mielipiteet uskosta, isosen vaikutus leirin henkeen.

Vanhojen isosten koulutus oli onnistunut ja koin tärkeäksi saada palautetta nimenomaan vanhoilta isosilta, joilla oli jo kokemusta isosena olemisesta ja isoskoulutuksesta. He antoivat monipuolista ja kriittistä palautetta, jonka avulla videokohtauksia pystyi viimeistelemään tarpeen mukaan. Palautteiden perusteella videokohtausten kautta voi oppia paljon uusia asioita isosuuteen liittyen ja opetella arvioimaan isosen toimintaa erilaisissa tilanteissa. Videokohtausten opettavaisuuden suhteen on oleellista se, että videokohtauksista keskustellaan yhdessä, koska monet kohtaukset antavat huonoa esimerkkiä isosen toiminnasta. Jotta isokset eivät opi vääränlaisia toimintatapoja, on tärkeää, että videokohtauksia voidaan purkaa keskustelemalla ja arvioimalla nähtyä toimintaa.

Monia asioita tiesi jo, mutta nyt ne muistuu paremmin mieleen.

8.3.2 Työntekijöiden palaute

Keräsin opinnäytetyöprosessissa mukana olleilta Tuusulan seurakunnan työntekijöiltä palautetta opetusmateriaalipaketin videokohtauksista sähköpostin kautta. Työntekijät vastasivat samoihin kysymyksiin kuin vanhat isokset ja lisäksi annoin heille mahdollisuuden kommentoida vapaasti videokohtausten herättämiä ajatuksia. Työntekijöiden palautteen perusteella parasta videokohtauksissa on kohtausten luontevuus ja se, että ne jäävät hyvin mieleen. Videokohtaukset on hyvin suunniteltuja ja käsikirjoitettuja. Kohtaukset ovat todentuntuksia sekä realistisia tapahtumia, joita isonen voi rippikoulussa kohdata.

Parasta kohtauksissa oli luontevuus, ja se, että tilanteet olivat ihan todellisia leirillä mahdollisesti tapahtuvia juttuja. Myös se, että joissakin kohtauksissa tuli erilaisia toimintamalleja, oli hyvää, niistä voi hyvin sitten keskustella katsojien kanssa.

Hyvin käsikirjoitettu, kuvattu ja näytelty! Parhaimpia oli melkein lyhyimmät pätkät. Yksi kohtaus kertoo enemmän kuin tuhat sanaa!

Kohtausten välityksellä tulee elettyä leirillä eteen tulevia tilanteita etukäteen. Tämä on hyvä orientoitumispaketti isosen hommiin.

Videokohtauksissa hyvänä asiana työntekijät pitivät videokohtausten monipuolisuutta ja sitä, että ne ovat sopivan mittaisia ja luonteeltaan hyvin kiinnostavia. Opetuksellisessa käytössä videokohtaukset toimivat hyvin, sillä niiden kautta voi saada hyvää keskustelua katsojien eli isoskoulutettavien nuorten kanssa.

Odotan innolla että pääsen käyttämään niitä isoskoulutuksessa. Ne innostavat myös työntekijää.

Työntekijät kaipasivat videokohtauksiin hieman enemmän kohtauksia erilaisista rippikoulutilanteista, esimerkiksi isosten vetämistä kilpailuista. Toisaalta he ymmärsivät, ettei kaikkea isosuuteen liittyvää voi millään mahduttaa yhteen materiaaliin. Työntekijöiden palautteen perusteella muutamissa kohtauksissa on hieman epäselvää, mitkä ovat kenenkin roolit eri kohtauksissa.

Joskus oli ehkä epäselvää mitkä oli kenenkin roolit.

Parhaiten kohtauksista mieleen jäivät työntekijöille ne kohtaukset, joissa isonen toimii väärin. Tällaiset kohtaukset tuntuvat työntekijöiden mielestä opettavaisimmilta. Myös hauskat kohtaukset, joissa on tehokeinona käytetty huumoria, jäivät hyvin mieleen työntekijöille. Tämä osoittanee sen, etteivät seurakunnan nuorisotyöntekijät eroa tässä suhteessa kovinkaan paljon isoskoulutettavista nuorista. Työntekijät pitävät tärkeänä, että asiallisesti toteutettujen ja näyteltyjen kohtausten lisäksi on välillä myös humoristisia kohtauksia mukana, jotta katsojien mielenkiinto säilyy koulutustilanteessa.

Parhaiten jäi mieleen kohtaukset, joissa oli kevennystä huumorilla. Ei mikään kohtaus liian ryppyotsainen ollut, mutta välissä on hyvä olla kevennyksiä.

Ryhmänohjaamiseen liittyvä kohtauskokoelma on ajallisesti kaikista pisin ja sitä pidettiin hyvänä kohtauksena sen hauskuuden ja todentuntuisuuden takia. Kohtauskokoelma havainnollistaa hyvin sitä, miten pienryhmät voivat olla erilaisia ja kaikissa ryhmissä on erityyppisiä ihmisiä, jotka kaikki tulisi kuitenkin ottaa huomioon.

Pienryhmäkohtaus oli älyttömän hyvä, vaikkakin pitkä. Hyviä tilanteita. Tollasta se juuri voi ryhmätunnilla olla. Nuoret voi oppia tämän välityksellä paljon, mutta taas tärkeää on se mitä kohtausten jälkeen keskustellaan!

Kaiken kaikkiaan videokohtauksista jäi työntekijöille hyvä fiilis. Työntekijät uskovat, että videokohtauksista koostuva opetusmateriaalipaketti tulee olemaan hyötykäytössä tulevaisuudessa isoskoulutuksessa. Materiaali on luonteeltaan nuoria kiinnostavaa ja videokohtaukset tuovat uutta näkökulmaa isoskoulutukseen ja isosen roolien sisäistämiseen. Videokohtauksia voi hyödyntää monipuolisesti eri tilanteissa ja ne ovat työntekijän kannalta kiinnostavaa ja innostavaa koulutusmateriaalia.

Videoita tullaan varmasti käyttämään isoskoulutuksessa meillä. Luulen myös, että videoihin osallistuneet isokset ovat miettineet ihan uudelta kantilta isosuutta ja leiritilanteita.

9 OPETUSMATERIAALIT KÄYTÄNTÖÖN

Opinnäytetyöni pääaiheena olivat isosen roolit Tuusulan seurakunnassa. Aihekokonaisuutena isosen roolit on todella laaja kokonaisuus ja sen käsittelyä voi tehdä monin eri tavoin monesta eri näkökulmasta. Oma tavoitteena tässä opinnäytetyössäni oli se, että saan yhdistettyä isosen rooleihin ja tehtäviin liittyvät vaatimukset ja odotukset tiettyjen pääotsikoiden alle. Tämän kautta tavoitteena oli luoda Tuusulan seurakunnan isoskoulutusta varten isosen roolikartta sekä audiovisuaalinen opetusmateriaalipaketti, joka käsittelee videokohtausten avulla isosen rooleja ja tehtäviä rippikoulussa mahdollisimman monipuolisesti ja nuoria kiinnostavasti.

9.1 Isosen roolit ja roolikartta

Isosen roolikarttaa muodostaessa jouduin useaan otteeseen pohtimaan mihin suuntaan ja minkälaiseksi isosen roolikarttaa lähden muotoilemaan. Aluksi tarkoituksena oli tutustua muiden tahojen luomiin isosen roolikarttoihin, mutta kumosin tämän ajatuksen pohtiessani, miten saan luotua nimenomaan Tuusulan seurakunnalle omanlaisen, isosen rooleja käsittelevän roolikartan. Lopullisessa isosen roolikartassa isosen roolit jakautui viiteen päärooliin: vastuullinen nuori työntekijä, toiminnallinen, motivoiva, esimerkillinen ja luotettava isonen. Roolikartassa viiden pääroolin yhteydessä on muistutuksena isosen rooli omana itsenään, joka vaikuttaa kaikkiin rooleihin omalla tavallaan.

Isosen rooli nuorena vastuullisena työntekijänä sisältää sen seikan, että isonen on töissä rippikoulussa ja hän saa siitä pientä palkkaa. Isosella on työntekijän velvollisuudet ja odotukset, mutta hänet otetaan huomioon nuorena työntekijänä, joka vasta opettelee toimimaan isosen vastuullisessa roolissa. Toiminnallinen isosen rooli näyttäytyy rippikoulussa hyvin merkittävällä tavalla. Isonen suunnittelee ja järjestää erilaista toiminnallista ohjelmaa rippikoululaisille ja opettelee samalla kantamaan vastuuta ohjelman suunnittelusta ja järjestämisestä. Isonen on aktiivinen toimija, joka pyrkii tekemään rippikoulusta mahdoli-

simman mukavan ja ikimuistaisen yhteistyössä muiden kanssa. Isosella on rippikoulussa myös motivoiva rooli, jonka päätarkoituksena on innostaa, kannustaa ja motivoida rippikoululaisia nauttimaan rippikoulun toiminnallisesta, opetussellisesta ja kokemuksellisesta tarjonnasta. Isonen voi luoda omalla toiminnallaan positiivista ilmapiiriä ja ryhmähenkeä rippikouluun. Isonen voi motivoida rippikoululaisia nauttimaan rippikoulusta ja kiinnittymään mukaan seurakunnan toimintaan myös rippikoulun jälkeen. Esimerkillinen isosen rooli on merkittävä rippikoulussa, koska rippikoululaiset katsovat usein vanhemmista ihmisistä mallia ja isokset ovat usein esikuvamaisia ja ihailtuja persoonia, joita rippikoululaiset katsovat kunnioittaen ja ihailien. Siksi on tärkeää, että isonen toimii rippikoulussa kaikella tapaa esimerkillisesti ja toisia kunnioittavasti. Luotettavan isosen rooli koetaan lähdekirjallisuudessa ja Tuusulan seurakunnan nuorisotyöntekijätiimissä oleellisimpana asiana rippikoulun onnistumisen ja turvallisuuden kannalta. Luottamukseen perustuva toiminta kuuluu seurakunnan odotuksiin ja isosen on osattava toimia luottamuksen arvoisesti rippikoulussa ja sen jälkeen. Isosen on kuitenkin aina muistettava olla oma itsensä. Isosen toiminta ei saa pohjautua esittämiselle vaan on tärkeää, että isonen voi toimia isosena eri rooleissa ja tehtävissä omien vahvuuksien, ominaisuuksien ja oman luonteensa mukaisesti. Isonen voi pyrkiä kehittämään omia tietojaan ja taitojaan, mutta isosena toimiessa jokaisen tulisi toimia omana itsenään, vaikka erilaisia isosen rooleja tarvitaankin rippikoulun onnistumisen kannalta.

Isosen roolikartta onnistui mielestäni hyvin. Pidin isosen roolikartan tekemistä koko opinnäytetyön toiseksi tärkeimpänä asiana. Roolikartan avulla sain luotua audiovisuaalisesta opetusmateriaalipaketista selkeämmän kokonaisuuden kuin mitä se olisi ollut ilman roolikartan hyödyntämistä. Roolikartan sisältö muotoutui suurimmalta osin Tuusulan seurakunnan työntekijöiden yksilöhaastatteluiden perusteella, mutta liitin roolikartan sisältöön myös lähdekirjallisuudesta isosen rooleihin liittyviä asioita. Halusin tehdä isosen roolikartasta sellaisen, jota Tuusulan seurakunnan työntekijät voivat käyttää opetuksen tukena ja mallina isoskoulutuksen yhteydessä. Roolikartan voi jakaa isoskoulutuksessa oleville nuorille, jotta he voivat kerrata isosuuteen liittyviä asioita koulutuksen ulkopuolella. Liitin isosen roolikartan muistitikulle sähköiseen muotoon sekä seurakunnan verkkoympäristöön, jotta sitä voi helposti muokata tarvittaessa.

9.2 Videokohtaukset isosen rooleihin liittyen

Tärkeimpänä ja työllistävimpänä tämän toiminnallisen opinnäytetyön osana tein Tuusulan seurakunnan isoskoulutuksen käyttöön audiovisuaalisen opetusmateriaalipaketin, joka sisältää videokohtauksia isosen rooleihin liittyen. Audiovisuaalinen opetusmateriaalipaketti on hyvin moderni ja käytännöllinen tapa toteuttaa opetusta ja isosten koulutusta. Opetusmateriaalipaketin tekeminen oli kokonaisuudessaan todella opettavaista, mielenkiintoista ja hauskaa.

Audiovisuaalinen opetusmateriaalipaketti sisältää yhteensä 26 videokohtausta, jotka käsittelevät isosen rooleja ja tehtäviä rippikoulutyössä. Videokohtausten tarkoituksena on näyttää esimerkkien kautta isoskoulutettaville nuorille, millaisia tilanteita isonen voi kohdata rippikoulussa, ja miten näissä tilanteissa voi toimia. Suuri osa videokohtauksista toimii enemmänkin varoittavana esimerkkinä, kuinka isonen ei saisi rippikoulussa toimia. Tuusulan seurakunnan työntekijöille toteutetuissa yksilöhaastatteluissa tuli ilmi, että usein asioita on helpompi selittää ja sisäistää vääränlaisten ja huonojen esimerkkien kautta. Vastapainona opetusmateriaalipaketissa on videokohtauksia, joissa isonen toimii hyvin ja esimerkillisesti. Videokohtausten tavoitteena onkin pitää koulutustilanteessa olevat isokset aktiivisina videokohtausten seuraajina, sillä he joutuvat jokaisessa kohtauksessa pohtimaan, onko isosen toiminta hyvää vai onko siinä jotain kehitettävää.

Alun perin suunnitelmani oli luoda yksi kokonainen opetustuokio isoskoulutukseen, jonka pääaiheena ovat isosen roolit rippikoulussa. Tässä opetustuokiossa olisi alkuperäisen suunnitelman mukaan käytetty rinnakkain isosen roolikarttaa ja videokohtauksia opetuksen tukena. Tein lopulta isosen roolikartasta oman kokonaisuuden, jota voi hyödyntää halutessaan joko yhdessä tai erikseen audiovisuaalisen opetusmateriaalipaketin kanssa. Audiovisuaalinen opetusmateriaalipaketti muotoutui hyvin paljon isosen roolikartan pohjalta, mutta näiden yhteishyödyttäminen vaatisi monen tunnin koulutustilaisuuden ja sellaista on vaikea järjestää Tuusulan seurakunnan isoskoulutuksessa. Audiovisuaalista opetusmateriaalipakettia voi hyödyntää ja käyttää monin eri tavoin isoskoulutuksen aikana eikä kaikkia videokohtauksia tarvitse näyttää yhdellä kerralla

isosille. Seurakunnan työntekijät saavat itse päättää käyttävätkö he tätä opetusmateriaalipakettia ohjeiden mukaisesti vai omalla haluamallaan tavalla.

Kokonaisuutena tällaisen opetusmateriaalipaketin käyttö koulutuksen tukena on mukavaa sekä kouluttajan että koulutettavien näkökulmasta. Jokaisesta video-kohtauksesta voi ottaa sekä hyviä että huonoja toimintatapoja yleiskeskusteluun mukaan. Yleiskeskustelun kautta voi pyrkiä auttamaan isoskoulutettavia nuoria ymmärtämään, miksi jokin toimintatapa on väärä tai ei-toivottu tai miksi jokin isosen toimintamalli on erityisen hyvä ja merkityksellinen. Kun järjestin opetusmateriaalipaketin testitilaisuuden vanhojen isosten koulutuksen yhteydessä, pidin todella paljon keskusteleavasta koulutusilmapiiristä, jossa isokset uskalsivat rohkeasti kertoa omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan videokohtauksiin ja niiden tilanteisiin liittyen.

Olen iloinen siitä, että sain työni valmiiksi ja että palaute koko työstä on ollut sekä isosten että työntekijöiden osalta positiivista ja kannustavaa. Olen itsekin tyytyväinen lopputulokseen, vaikka aikaisemmin mainitut ihannehaaveet ja -toiveet eivät täytyneetkään kaikilta osin. Seurakunnan työntekijät olivat huomanneet, että nuoret olivat innolla kuvausprojektissa mukana. Videokohtauksia voi käyttää monipuolisesti monin eri tavoin osana isoskoulutusta ja se onkin tämän opetusmateriaalipaketin vahvuus. Jotta materiaalin käyttö olisi mahdollisimman helppoa, tein audiovisuaalisesta opetusmateriaalipaketista DVD-version, jossa on valmis kohtausvalikko. DVD-version lisäksi tallensin kaikki videokohtaukset isosen roolikartan tavoin muistitikulle sekä seurakunnan verkkoympäristöön, jotta niitä on helppo käyttää eri tavoin eri koulutusvaiheissa. Videokohtausten käyttö isoskoulutuksen tukena vaatii kouluttajalta hieman etukäteisvalmisteluja ja materiaaliin tutustumista, mutta jos valmistelun ja suunnittelun tekee huolellisesti, on luvassa hyvin mielenkiintoinen, rento, opettavainen ja innostava isoskoulutustilaisuus, josta myös työntekijä voi nauttia yhdessä nuorten kanssa.

10 LOPUKSI

Yleisellä tasolla koko tämän opinnäytetyön tavoitteena on ollut kehittää Tuusulan seurakunnan nuorisotyön järjestämää isoskoulutusta. Opinnäytetyön kautta Tuusulan seurakunta on saanut käyttöönsä uutta koulutusmateriaalia isoskoulutuksen tueksi. Palautteen perusteella nämä luodut opetusmateriaalit edistävät ja kehittävät Tuusulan seurakunnan järjestämää isoskoulutusta ja sen monipuolisuutta ja mielekkyyttä niin isosten kuin työntekijöidenkin kannalta. Henkilökohtaiset oppimistavoitteet ylittyivät selvästi, koska opin koko prosessin aikana paljon enemmän kuin etukäteen osasin kuvitella. Vaikka työstä tuli laajuudeltaan suurempi kuin oli tarkoitus, ovat omat tavoitteeni täyttyneet.

Tämän haastavan, mutta mielenkiintoisen prosessin tekeminen oli ajallisesti työlästä. Vastaavanlaista opinnäytetyötä voi suositella opiskelijoille, jolla riittää intoa ja kiinnostusta tehdä toiminnallinen opinnäytetyö, joka sisältää paljon suunnittelua, organisointia ja nuorten kanssa tehtävää yhteistyötä. Jos aloittaisin saman prosessin uudelleen, tekisin monia asioita eri tavoin. Työn resurssit huomioon ottaen olen lopputulokseen tyytyväinen. Toiminnallisten opetusmateriaalien tekeminen seurakunnan käyttöön on tämän kokemuksen mukaan hauska ja mielekäs tapa toteuttaa opinnäytetyö. Tekniikan kehittyessä seurakuntien on hyvä kulkea kehityksen mukana ja tällaiset opetusmateriaalit sopivat isoskoulutukseen mainiosti. Nuoret ovat syntyneet ja kasvaneet nykyisellä tekniikan aikakaudella ja he omaavat visuaalista silmää ja luonnetta.

Isoskoulutus on suosittu seurakunnan toimintamuoto. Isoskoulutuksessa käsitellään kaikissa Suomen seurakunnissa hyvin samankaltaisia asioita, mutta hyvin eri tavoin. Tällaisten uusien isoskoulutusmateriaalien luominen vaatii työntekijöiltä luovuutta, aikaa ja intoa, mutta jos tätä kaikkea löytyy, voi omaa paikallista isoskoulutusta kehittää uuden koulutusmateriaalin avulla. Uskon, että videomateriaalien käyttö isoskoulutuksen tukena toimii kaikkialla Suomessa, koska nuoret ovat syntyneet tähän maailmaan, jossa teknologia on kehittynyt ja sitä voi hyödyntää monin eri tavoin. Luovuutta käyttäen voi syntyä jotain uutta ja hienoa. Seurakunnan työssä edes taivas ei ole rajana.

LÄHTEET

- Dryden, Gordon & Vos, Jeannette 2002. Oppimisen vallankumous. Uusien oppimistapojen maailma. Pieksämäki: RT-print.
- Harjunpää, Mikko; Paananen, Terhi; Parviainen, Jorma; Saarainen, Pekka & Issakainen, Tytti 1999. Elämän siiville. Isosen käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Helin, Veikko; Hietamies, Leena; Laine, Jouni & Tähtäpää, Ari 1994. Elämän siiville. Ripari vapaalla. Helsinki: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hämäläinen, Riikka 2009. Havainnointitutkimus rippikoulun iltaohjelmasta: puujalkojen kaatopaikka vai tärkeä oppimistilanne? Teoksessa Rippikoulun todellisuus. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 107. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.
- Hämäläinen, Riitta; Liias, Suvi; Taarna, Varpu & Valkama, Airi 2007. Erilaisen oppijan käsikirja. Jyväskylä: Kirjapaino Oy.
- Jarasto, Pirkko & Sinervo, Nina 1999. Elämää varten. Murrosikäisen ja nuoren maailma. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Jolkkonen, Jari 2004. Rippikoulu ja konfirmaatio luterilaisen kasteteologian näkökulmasta. Kaste rippikoulun ja konfirmaation lähtökohtana. Teoksessa Rippikoulun käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Järvelä, Sanna; Häkkinen, Päivi & Lehtinen, Erno (toim.) 2006. Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Kiilunen, Katariina; Rantavuori, Markus & Salo, Kalervo 2002. Isosen käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.

Niemelä, Kati 2002. Hyvä rippikoulu. Rippikoulun laatu ja vaikuttavuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Oulun yliopisto i.a. Ajattele. Viitattu 3.10.2010.
<http://www oulu.fi/opetkeh/oppimisklinikka/ajattelesivut/AJATTELE.pdf>

Paananen, Terhi & Tuominen, Hans 2001. Uusi, uljas isoskoulutus. Teoksessa Rippikouluopas. Helsinki: Kirkkohallitus.

Paananen, Terhi & Tuominen, Hans 2005. Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Packard, Nick & Race, Phil 2001. The Times Educational Supplement. Käytännön vinkkejä opetustyöhön. Järvenpää: Yrityssanoma Oy.

Porkka, Jouko 2004. On kunnia olla isonen. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon isostoiminta 2000-luvun alussa. Helsinki: Kirkkohallituksen julkaisuja 2004:10.

Porkka, Jouko 2005. Isostoiminnan rikkaus - leirityön tarpeista nuorisokulttuuriksi. Teoksessa Paananen Terhi & Tuominen Hans 2005. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Rippikoulusuunnitelma 2001. Elämä – Usko – Rukous. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2001:10. Helsinki: Kirkkohallitus.

Rissanen, Antero 1992. Kasvatustyön suunnittelu seurakunnassa. Vammala: Kirjapaino Oy.

Sosiaaliportti i.a. Parisuhteen roolikartta. Viitattu 12.2.2011.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/parisuhteenroolikartta/>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.a. Kasvatus ja nuorisotyö – rippikoulu. Isoiset. Viitattu 1.9.2010.
<http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/rippikoulu/isoset.htm>

Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.b. Isostoiminnan linjauksia – Sopivan kokoinen iso. Viitattu 2.12.2010.
http://www.evl.fi/kkh/to/kkn/rippikoulu/isostoiminnan_linjaukset.pdf

Terveyskirjasto i.a. Vanhemmuuden roolikartta. Viitattu 13.2.2011.
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=lok00027

Tuominen, Hans 2005. Elän ja hengitän – nuoren spiritualiteetti. Teoksessa Paananen Terhi & Tuominen Hans 2005. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Uusikylä, Kari & Atjonen, Päivi 2000. Didaktiikan perusteet. Juva: WS Bookwell Oy.

Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä i.a. Vanhemmuuden roolikartta. Viitattu 12.2.2011.
http://www.vslk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=10&Itemid=11

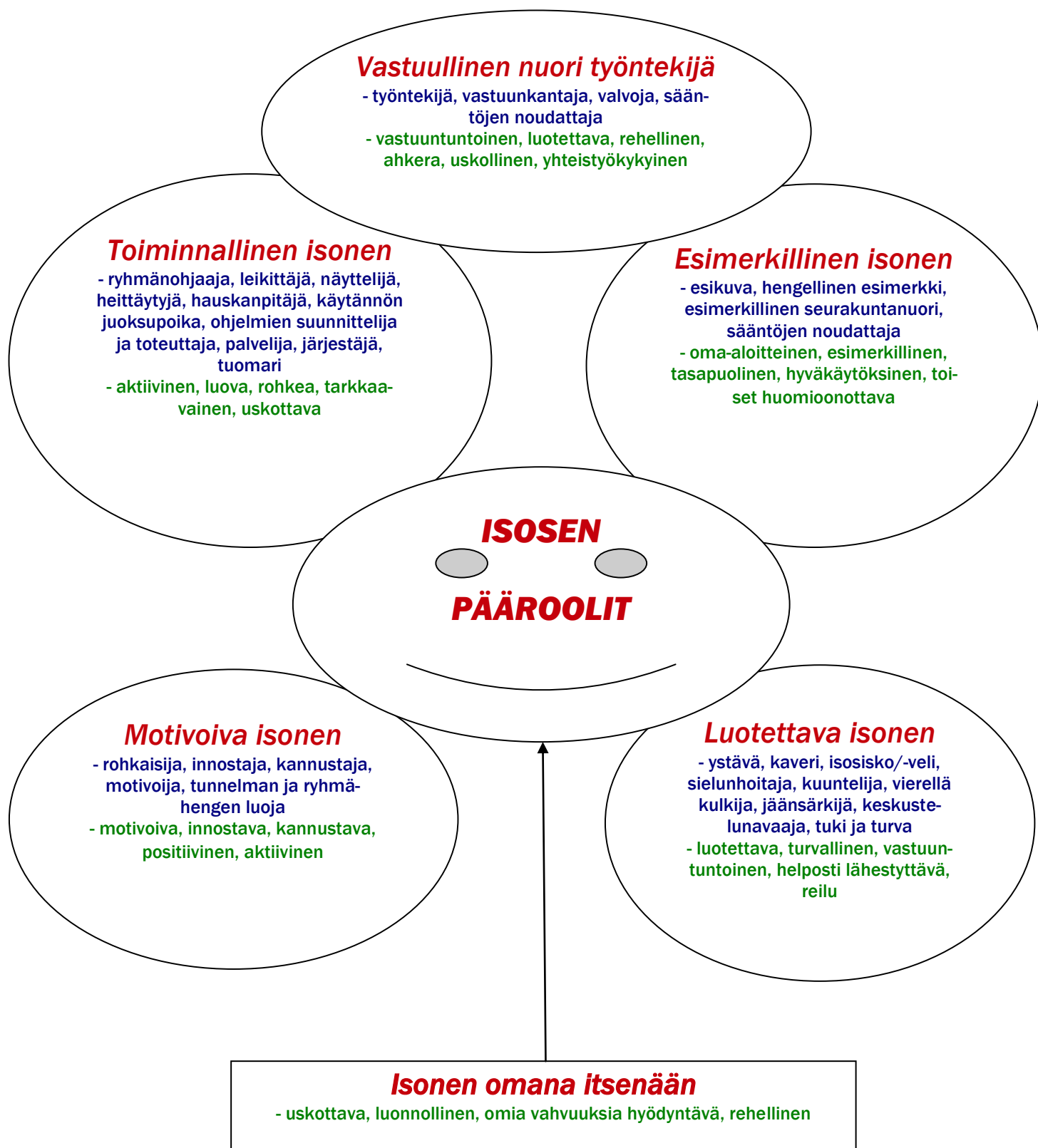
Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

LIITTEET

LIITE 1 – YKSILÖHAASTATTELUIDEN KYSYMYKSET

1. Mikä on isonen?
2. Mitä tehtäviä isosella on rippikoulussa?
3. Mistä isosen tehtävät tulevat?
4. Mitä sinä odotat työntekijänä isoselta?
5. Mitä luulet, että isonen odottaa työntekijältä?
6. Millainen on ihannesuhde isosen ja rippikoululaisen välillä?
7. Mitkä ovat yleisimpiä ongelmatilanteita rippikoululeirillä, joihin isosten kanssa törmää?
8. Millaisia rippikoulut olisivat ilman isosia?
9. Mitä erilaisia rooleja isosella esiintyy rippikoulussa?
10. Vapaa sana isosiin, isosen rooleihin ja isosuuteen liittyen.

LIITE 2 – ISOSEN ROOLIKARTTA JA LISÄMATERIAALIT

Vastuullinen nuori työntekijä

- työntekijä, vastuunkantaja, valvoja, sääntöjen noudattaja
- vastuuntuntoinen, luotettava, rehellinen, ahkera, uskollinen, yhteistyökykyinen

Mitä on tärkeää ymmärtää vastuullisen nuoren työntekijän roolista?

Isonen...

- on (vapaaehtois)työntekijä, jolle maksetaan pientä palkkaa
- on tärkeä osa rippikoulun kokonaisuutta ja rippikoulun työntekijätiimiä
- toimii linkkinä työntekijöiden ja rippikoululaisten välillä
- ei sooloile vaan tekee yhteistyötä kaikkien kanssa
- pyrkii kehittämään itseään: haluaa tehdä asiat paremmin, oppia uutta ja kokeilla rajoja
- on aktiivinen ja luova työntekijä, joka saa tehdä myös virheitä ja epäonnistua

Isosen...

- käyttäytyminen on esimerkillistä ja vastuullista
- odotetaan ymmärtävän työntekijän vastuu:
 - sitoutuu noudattamaan sääntöjä ja valvoo sääntöjen noudattamista
- odotetaan toimivan yhteisen päämäärän eli hyvän ja turvallisen rippikoulun eteen

Mahdollisia ongelmia:

- isonen ei ymmärrä olevansa työsuhteessa eikä sitoudu sääntöihin ja rikkoo niitä yhdessä muiden isosten ja/tai rippikoululaisten kanssa
- ei puutu rippikoululaisten sääntöjen rikkomiseen, vaan "katsoo muualle"
- isoset muodostavat oman ryhmänsä ja unohtavat muut rippikoulussa mukana olevat henkilöt
- isonen on tullut rippikouluun lomailemaan ja leppäämään eikä tee sovittuja asioita

"Isosen odotetaan olevan luotettava henkilö, johon työntekijät ja rippikoululaiset voivat luottaa. "

Toiminnallinen isonen

- ryhmänohjaaja, leikittäjä, näyttelijä, heittäytyjä, hauskanpitäjä, käytännön juoksupoika, ohjelmien suunnittelija ja toteuttaja, palvelija, järjestäjä, tuomari
- aktiivinen, luova, rohkea, tarkkaavainen, uskottava

Mitä on tärkeää ymmärtää toiminnallisen isosen roolista?

Isonen...

- on aktiivinen toimija, joka suunnittelee ja toteuttaa yhteistä ja toiminnallista ohjelmaa
- vaikuttaa omalla toiminnallaan rippikoulun ilmapiiriin ja rippikoululaisten fiilikseen
- saa toiminnan kautta mahdollisuuden oppia kantamaan vastuuta ja oppia uutta itsestään
- toimii usein hauskassa roolissa, mutta on muistettava pitää huolta omasta uskottavuudesta

Isosen...

- vastuulla on suunnitella ja toteuttaa asiat, joita hänelle rippikoulun aikana annetaan
- on osattava ottaa muiden isosten mielipiteet ja ideat huomioon
- toiminnallinen rooli on tärkeä erityisesti vapaa-ajalla
 - on läsnä vapaa-ajalla rippikoululaisten saatavilla ja käytettävissä
 - keksii mukavaa ajanvietettä, tekemistä tai keskusteluaiheita
- on muistettava huomioida kaikki rippikoululaiset mahdollisimman tasapuolisesti
 - tarkkailla ettei ketään kiusata eikä kukaan jää ryhmän ulkopuolelle
- ei tarvitse osata kaikkea: tärkeää on että yrittää parhaansa

Mahdollisia ongelmia:

- oma-aloitteisuuden puuttuessa rippikoulun toiminnalliset osuudet ovat sekavia
- isonen, jolta puuttuu halu palvella ja auttaa muita, aiheuttaa ongelmia ja vaikuttaa negatiivisesti rippikoulun ilmapiiriin ja kokonaisuuteen → asenne voi tarttua muihin
- isonen ei ota muita eikä muiden mielipiteitä huomioon ja varastaa shown itselleen

”Tärkeää on, että isonen haluaa yrittää parhaansa ja tekee kaikki hänelle kuuluvat hommat reippaasti ja niin hyvin kun pystyy.”

Motivoiva isonen

- rohkaisija, innostaja, kannustaja, motivoija, tunnelman ja ryhmähengen luoja
- motivoiva, innostava, kannustava, positiivinen, aktiivinen

Mitä on tärkeää ymmärtää motivoivan isosen roolista?

Isonen...

- pyrkii luomaan omalla motivoinnillaan hyvää ryhmähenkeä ja rippikouluilmapiiriä
- voi toimia motivaattorina, joka innostaa rippikoululaisia tekemään asioita positiivisesti
- voi pyrkiä purkamaan rippikoululaisten rooleja kannustamalla heitä olemaan omana itsenään
- voi omalla aktiivisuudellaan motivoida rippikoululaisia tekemään asioita innokkaasti

Isosen...

- positiivista innostamista ja motivointia tarvitaan päivittäin rippikoulussa
- tulee ylläpitää positiivista kuvaa seurakunnasta ja sen sanomasta ja toiminnasta
- tulee pyrkiä luomaan rippikoululaisiin sellainen suhde, ettei siinä tarvita käskemistä
- on tärkeää motivoida ja innostaa erityisesti omaa pienryhmäänsä, koska jokaisen isosen näin tehdessä koko rippikouluryhmä tulee motivoituneeksi ja innostuneeksi nopeammin
- yksi tärkeimmistä tehtävistä on innostaa muita ja heittäytyä:
 - isonen innostaa muita mukaan omalla heittäytymisellään

Mahdollisia ongelmia:

- isosen passiivisuus ja heittäytymättömyys voi latistaa rippikoululaisten innostusta
- isonen kokee tehtäväkseen käskää rippikoululaisia aggressiivisesti tekemään erilaisia asioita
- isonen suhtautuu negatiivisesti seurakuntaa ja rippikoulun opetuksia kohtaan

***”Isonen ei ole rippikoululaisten pomo tai käskijä:
käskeminen ja pomottaminen voidaan korvata positiivisella moti-
voinnilla ja innostamisella.”***

Esimerkillinen isonen

- esikuva, hengellinen esimerkki, esimerkillinen seurakuntanuori, sääntöjen noudattaja
- oma-aloitteinen, esimerkillinen, tasapuolinen, hyväkäytöksinen, toiset huomioonottava

Mitä kuuluu ymmärtää esimerkillisen isosen roolista?

Isonen...

- voi omalla käytännön esimerkillään osoittaa, että sääntöjä on tärkeää noudattaa
- ei saa häiritä käytöksellään yhteisiä hetkiä ja ohjelmanumeroita
- on seurakunnan työntekijä, joten hän toimii esimerkkinä seurakuntanuoresta
- voi omalla esimerkillään rikkoa mielikuvia rippikoululaisten kuvittelemasta uskovaisesta
- voi tuoda iltahartauksissa ja keskusteluissa esille omia positiivisia ajatuksia uskoon liittyen
- ei saa kumota mitään mitä rippikoulussa opetetaan
- voi omalla käytöksellään osoittaa, että rippikoulussa voi myös rauhoittua ja hiljentyä

Isosen...

- tulee noudattaa rippikoulun sääntöjä ja toimia esimerkillisesti
- odotetaan olevan aito oma itsensä, esimerkki, esikuva ja tyyppi, johon voi samaistua
- pitämät hartaudet ovat onnistuessaan tärkeitä ja puhuttelevia rippikoululaisten mielestä

Mahdollisia ongelmia:

- isoset, jotka käyttäytyvät huonosti, kiroilevat, pilkkaavat toisia eivätkä noudata sääntöjä
- isoset, jotka hakevat tarkoituksenmukaisesti rippikoululaisten huomiota, ihailua ja kehuja
- ihastumistilanteet voivat rikkoa isoselta odotettavaa kaikkien tasapuolista kohtelua

”Isosen esimerkillisyyteen liittyy se, että isonen tietää ja tuntee omat tehtävänsä ja vastuunsa ja on itse aktiivinen lähtemään eri asioihin mukaan ja toimimaan esimerkillisesti.”

Luotettava isonen

- ystävä, kaveri, isosisko/-veli, sielunhoitaja, kuuntelija, vierellä kulkija, jäänsärkijä, keskustelunavaaja, tuki ja turva
- luotettava, turvallinen, vastuuntuntoinen, helposti lähestyttävä, reilu

Mitä on tärkeää ymmärtää luotettavan isosen roolista?

Isonen...

- saa rippikoulussa paljon vastuuta ja häneen luotetaan (työntekijät, toiset isokset ja riparilaiset)
- on usein rippikoululaisten mielestä helpommin lähestyttävä kuin seurakunnan työntekijä
 - he kertovat mieluummin isosille tärkeitä ja luottamuksellisia asioita
- voi kääntyä työntekijän puoleen luottamuksellisissa asioissa
- ei saa syrjiä ketään eikä nauraa kenellekään pahantahtoisesti
- pyrkii ottamaan kontaktia rippikoulun aikana jollain tapaa kaikkiin rippikoululaisiin

Isosen...

- tärkein ominaisuus on luotettavuus ja luottamuksellisuus
 - isosen on oltava luottamuksen arvoinen
- on oltava reilu ja tasapuolinen kaveri kaikille rippikoululaisille
- odotetaan huomaavan ja huomioivan rippikoululaiset, jotka kaipaavat kuuntelijaa ja kaveria

Mahdollisia ongelmia:

- isonen pettää luottamuksen puhumalla luottamuksellisista asioista muille
- isonen ei kerro työntekijöille kaikkea, mitä heidän kuuluisi tietää
- isonen hakee suosiota rippikoululaisilta siten, että lyöttäytyy työntekijöitä vastaan
- isonen ei ota vakavasti hänelle kerrottuja juttuja tai vähättelee niitä

”Isosen on osattava ottaa oma luottamuksellisuus ja luotettavuus vakavasti, koska luottamuksen pettäminen on pahimmillaan erittäin vakavaa ja se voi aiheuttaa suuria ristiriitoja ja ongelmia rippikoulussa.”

Isonen omana itsenään

- uskottava, luonnollinen, omia vahvuuksia hyödyntävä, rehellinen

Mitä kuuluu ymmärtää omana itsenään olemisesta?

Isonen...

- on kaikista vaatimuksista, toiveista ja odotuksista huolimatta lopulta oma itsensä
- ei saa esittää mitään mitä hän oikeasti ei ole
- ei saa unohtaa rooliaan rippikoulun jälkeen, sillä "isonen rooli" jatkuu rippikoulun jälkeenkin

Isosen...

- on tärkeää olla avoin ja rehellinen rippikoulun ohjaajille
- ei pidä osata kaikkia "isosen rooleja", koska siihen ei kukaan pysty
- on tärkeää hyväksyä jokainen rippikoulussa oleva henkilö omana itsenään
- tärkein rooli on olla oma itsensä

Mahdollisia ongelmia:

- isonen esittää rippikoulussa jotain muuta mitä oikeasti ei ole
- isosella on omia henkilökohtaisia ongelmia, joista hän ei kerro edes työntekijöille
- isonen käyttäytyy rippikoulun aikana ja sen jälkeen seurakuntaa kohtaan negatiivisesti, väheksyvästi ja alkaa käyttää rippikoululaisia ja heidän mahdollista ihailuaan hyväkseen

"Tärkeää on se, että isonen haluaa pyrkiä olemaan mahdollisimman hyvä isonen ja pyrkii sisäistämään monipuolisen isosen roolin, unohtamatta kuitenkaan sitä kuka itse oikeasti on."

LIITE 3 –VIDEOKOHTAUSTEN KIRJALLINEN KUVAUS PÄÄROOLIEN MUKAAN

Vastuullinen nuori työntekijä:

(järjestysnumero, kohtauksen nimi, isosen rooli/ominaisuus)

- 1) "Rippikoulun säännöt" - sääntöjen noudattaja ja valvoja, esimerkki
- 2) "Kiusaus" – vastuuntuntoinen työntekijä
- 3) "Kumoava hartaus" - uskollinen työnantajalle
- 4) "Käry käy" – sääntöjen valvoja ja luottamuksen arvoinen työntekijä

Luotettava isonen:

(järjestysnumero, kohtauksen nimi, isosen rooli/ominaisuus)

- 1) "Diili" – ystävä, kaveri
- 2) "Huolestuneet riparilaiset" – kuuntelija, tuki ja turva
- 3) "Mä luotan suhun" – ystävä, kuuntelija
- 4) "Kyllä se siitä" – kuuntelija, vierellä kulkija, tuki ja turva
- 5) "Hiljaisuus" – sääntöjen rikkominen ja vaitiolovelvollisuuden pettäminen

Toiminnallinen isonen:

(järjestysnumero, kohtauksen nimi, isosen rooli/ominaisuus)

- 1) "Källi" - vapaa-ajan aktiivinen toiminnan toteuttaja ja ehdottaja
- 2) "Aina ennenkin" - ohjelman suunnittelija, tiimityöntekijä
- 3) "Isoskivaa" - leikkittäjä, hauskanpitäjä, heittäytyjä
- 4) "Suunnittelua" - toiminnallisen ohjelman suunnittelija
- 5) "Hartauden tarkoitus" - ohjelman (=hartauden) toteuttaja

Motivoiva isonen:

(järjestysnumero, kohtauksen nimi, isosen rooli/ominaisuus)

- 1) "Ei tipu" - rohkaisija, esimerkki, motivoija
- 2) "Isosen silmät" – innostaja, kannustaja, motivoija
- 3) "Jee oppitunti" - innostaja, kannustaja, motivoija, tunnelman ja ryhmähengen luoja
- 4) "Lannistus" – innostaja, kannustaja
- 5) "Mennäkö vai eikö mennä?" – innostaja, kannustaja, rohkaisija, motivoija

Esimerkillinen isonen:

(järjestysnumero, kohtauksen nimi, isosen rooli/ominaisuus)

- 1) "Onko tilaa?" – käytöstapojen esimerkki, tasapuolinen
- 2) "Ihastumista ilmassa" – tasapuolinen
- 3) "Minä uskon" – uskova nuori, seurakuntanuori
- 4) "Kuinka käyttäytyään hartaudessa" – esimerkillinen nuori
- 5) "Esimerkkiä ja ohikävelyä" – esikuva, seurakuntanuori, tasapuolinen
- 6) "Bileet!" – esimerkillinen nuori, esikuva

Extrat:

(järjestysnumero, kohtauksen nimi, isosen rooli/ominaisuus)

- 1) "Ryhmänohjaamista" - ryhmänohjaaja

Vastuullinen nuori työntekijä -kohtaukset:

1) " Rippikoulun säännöt "

Kohtauksen kesto: 1:42

- Rippikoulun ohjaaja on pitämässä rippikoulun aloitushetkeä, jossa hän kertoo rippikouluun liittyvistä säännöistä. Tämän jälkeen isokset ja rippikoululaiset pääsevät laittamaan omat huoneet kuntoon ja viettämään vapaa-aikaa. Riparilaiset kysyvät isoselta, saavatko he mennä kauppaan. Isonen kertoo, ettei saa mennä, koska se kiellettiin säännöissä. Riparilaiset menevät toisen isosen luokse, joka suostuu lähtemään kauppaan eli rikkomaan sääntöjä.

Opetus: *Isonen tulee noudattaa rippikoulun sääntöjä eikä rikkoa niitä riparilaisten kanssa.*

2) " Kiusaus "

Kohtauksen kesto: 1:20

- Rippikoululainen on lukemassa vapaa-ajalla Raamattua. Hänen luokse tulee kaksi muuta riparilaista, jotka alkavat kiusaamaan ja hännäämään häntä. Taustalla yksi isonen katsoo tilannetta hetken, mutta ei puutu asiaan vaan kävelee ohi. Vähän ajan päästä huoneeseen tulee toinen isonen, joka keskeyttää kiusaamistilanteen omalla läsnäolollaan. Kiusaajat lähtevät pois ja isonen jää juttelemaan kiusatun riparilaisen kanssa kahdestaan tilanteesta.

Opetus: *Isonen tulee huomattessaan puuttua kiusaamistilanteisiin ja keskustella asiasta.*

3) " Kumoava hartaus "

Kohtauksen kesto: 0:55

- Isonen on pitämässä iltahartautta. Hän kumoaa omalla puheellaan riparin opetuksia.

Opetus: *Isonen ei saa puheilla kumota riparin opetuksia ja hänen tulee kunnioittaa työnantajaa eli seurakuntaa.*

4) " Käry käy "

Kohtauksen kesto: 1:48

a-osa) Riparilaiset ovat roskisten luona juomassa salaa alkoholia. Isokset huomaavat tilanteen ja menevät ottamaan juomat pois. Isokset lupaavat kuitenkin etteivät kerro asiasta ohjaajille, kunhan riparilaiset eivät enää jatka juomistaan.

b-osa) Kohtauksen toisessa osassa isokset ovat ohjaajapalaverissa ja riparin ohjaaja kysyy isosilta tietävätkö he mitään alueelta löytyneistä tyhjiä pulloista. Isokset tunnustavat hieman vaikeroiden, että he ovat saattaneet nähdä jotain.

Opetus: *Isonen tulee kertoa vakavista sääntörikkomuksista ohjaajille välittömästi.*

Luotettava isonen -kohtaukset:

1) " Diili "

Kohtauksen kesto: 1:00

- Isonen huomaa riparilaisen ottavan tupakkaa taskustaan. Isonen tekee diilin riparilaisen kanssa siitä, ettei hän käreytä riparilaista tupakanpoltosta jos riparilainen tarjoaa hänelle riparin aikana tupakkaa päivittäin.

Opetus: *Isoseen ei saa toimia ohjaajien selän takana epärehellisesti ja riparilaisia kiristäen.*

2) " Huolestuneet riparilaiset "

Kohtauksen kesto: 1:08

- Kaksi riparilaista haluaa jutella isosen kanssa heidän mielestään aika hankalasta tilanteesta. Isonen menee riparilaisten kanssa tyhjään huoneeseen juttelemaan ja kysyy asiasta tarkemmin. Riparilaiset ovat huolissaan yhdestä riparilaisesta joka on jäänyt hieman yksinäiseksi ja muun ryhmän ulkopuolelle. Isonen lupaa huomioida asian ja kertoa asiasta eteenpäin.

Opetus: *Isoseen on osattava huomioida riparilaiset ja heidän pyyntönsä ja toimia luotettavasti*

3) " Mä luotan suhun "

Kohtauksen kesto: 0:48

- Isoseen ihastunut riparilainen paljastaa omat tunteensa yhdelle isoselle ja pyytää ettei hän kerro asiasta eteenpäin. Välittömästi riparilaisen poistuttua paikalta, isonen pettää lupauksensa ja kertoo ihastumistilanteesta kahdelle isoselle, joista toinen on ihastuksen kohde.

Opetus: *Isoseen pitää voida luottaa eikä hän saa kertoa luottamuksellisista asioista muille.*

4) " Kyllä se siitä "

Kohtauksen kesto: 0:41

- Riparilainen istuu surullisena penkillä. Hänen luona käy vuorotellen kolme isosta. Ensimmäinen isonen kysyy mikä riparilaista vaivaa ja kuultuaan vastauksen isonen poistuu paikalta sanomatta mitään. Toinen paikalle tuleva isonen kysyy samaa asiaa kuin edellinen ja kun riparilainen kertoo, että hänen mummi kuoli vähän aikaa sitten, sanoo isonen siihen: "Mut hei, munkin mummi kuoli vuos sitten, mutta kyl se siitä." Tämän sanottuaan toinenkin isonen poistuu paikalta. Kolmantena isosena paikalle saapuva isonen kysyy saman kysymyksen ja vastauksen kuultuaan hän jää vierelle ja haluaa riparilaista.

Opetus: *Isoseen on huomioitava riparilaisen ahdistus ja suru eikä väheksyä sitä.*

5) " Hiljaisuus "

Kohtauksen kesto: 1:50

- Isoset ja riparin ohjaajat laulavat iltalaulun riparilaisille ja toivottavat hyvää yötä. Yksi isonen menee vessaan muiden mennessä nukkumaan. Isonen lähettää tekstiviestin kolmelle riparilaiselle ja pyytää heitä tulemaan salaa yhteiseen oleskelutilaan. Isonen juttelee hiljaisuuden aikana oleskelutilaan tulleiden riparilaisten kanssa ja kertoo ohjaajapalaverissa kerrotuista asioista heille. Lopuksi paikalle saapuu rippikoulun ohjaaja.

Opetus: *Isoseen on noudatettava sääntöjä eikä hän saa kertoa luottamuksellisista asioista muille.*

Motivoiva isonen -kohtaukset:

1) " Ei tipu "

Kohtauksen kesto: 0:28

- Kaksi riparilaista tulee isosen luokse ja pyytää häneltä tupakkaa. Isonen kertoo rehellisesti, että hän on lopettanut tupakanpolton ja ettei riparilla muutenkaan saa polttaa tupakkaa eikä se ole kannattavaa. Riparilaiset poistuvat isosen luota pettyneenä pois.

Opetus: Isonen voi omalla esimerkillään motivoida riparilaisia olemaan rikkomatta sääntöjä.

2) " Isonen silmät "

Kohtauksen kesto: 0:47

- Riparilaiset ja isokset ovat pelaamassa vapaa-ajalla jalkapalloa. Yksi riparilainen istuu sivussa yksin. Pallo vierii riparilaisen luokse ja isonen menee hakemaan palloa. Isonen heittää pallon takaisin peliin ja jää juttelemaan yksinäisen riparilaisen kanssa. Isonen pyytää riparilaisen mukaan pelaamaan ja pienen suostuttelun jälkeen isonen saa motivoitua hänet mukaan pelaamaan.

Opetus: Isonen on hyvä huomioida yksinäiset ja muun ryhmän ulkopuolelle jäävät riparilaiset ja yrittää motivoida heitä mukaan yhteistoimintaan.

3) " Jee oppitunti! "

Kohtauksen kesto: 0:21

- Isokset ja riparilaiset on pelaamassa jalkapalloa vapaa-ajalla. Päivystävä isonen tulee ilmoittamaan, että oppitunti alkaa ja pelaamassa olevat isokset kannustavat ja innostavat riparilaisia kohti oppituntia.

Opetus: Isonen voi innostaa ja kannustaa riparilaisia nauttimaan kaikenlaisista jutuista riparilla.

4) " Lannistus "

Kohtauksen kesto: 0:51

- Isokset istuvat penkillä kun heidän luokseen tulee kolme riparilaista, jotka kertovat isosille miten mukava oppitunti heillä oli. Isokset alkavat kertoa omista asioistaan ja tekemisistään ja innostuneet riparilaiset latistuvat kuunnelleessaan isosten juttuja.

Opetus: Isonen on hyvä pitää nnostunutta ilmapiiriä yllä ja antaa riparilaisten asioille huomiota.

5) " Mennäkö vai eikö mennä? "

Kohtauksen kesto: 0:55

- Riparilainen on menossa ensimmäiseen nuorten iltaan riparun jälkeen. Hän törmää matkalla oman riparin isoseen, joka kertoo, ettei nuorten iltoihin kannata mennä, koska ne on turhia ja niissä paasataan vaan Jeesuksesta. Isonen jatkaa matkaa ja hämmentynyt riparilainen jää paikalleen seisomaan ja miettimään mitä hän tekee. Hänen luokse tulee toinen isonen, joka kertoo hyviä juttuja nuorten illasta ja pyytää riparilaista hänen mukaansa sinne. Riparilainen tulee paremmalle mielelle ja lähtee nuorten iltaan mukaan.

Opetus: Isonen voi riparin jälkeenkin innostaa riparilaisia mukaan seurakunnan toimintaan.

Toiminnallinen isonen -kohtaukset:

1) " Källi "

Kohtauksen kesto: 0:47

- Isokset kertovat riparilaisille, että he tekevät ripareilla aina pieniä piloja toisille. Riparilaiset innostuvat asiasta ja isokset näyttävät heille yhden pilan, jonka he tekevät yleiseen wc-tilaan. Pila onnistuu, kun WC:hen menee riparin ohjaaja.

Opetus: Isonen voi järjestää vapaa-ajalla mukavaa tekemistä, jos tekeminen ei riko sääntöjä.

2) " Aina ennenkin "

Kohtauksen kesto: 1:10

- Isokset suunnittelevat iltaohjelmaa ja alkavat väittelemään sinne sopivasta sketsileikistä. He väittelevät ja ovat eri mieltä sen sopivuudesta ja lopulta yksi isonen suuttuu niin paljon, että lähtee pois tilanteesta. Tyttöisokset ovat taustalla hiljaa eivätkä osallistu suunnitteluun juuri ollenkaan.

Opetus: Isonen tekee riparilla yhteistyötä muiden kanssa eri tilanteissa ja on tärkeää osata ottaa huomioon muiden mielipiteet ja keskustella asioista rakentavasti.

3) " Isoskivaa "

Kohtauksen kesto: 0:58

- Isokset vetävät riparilaisille yhteisleikin, jonka nimi on ankkatappelu. Isokset ovat leikistä todella innoissaan, mutta ohjeistavat leikin hyvin nopeasti ja puutteellisesti, eivätkä huomioi riparilaisia juuri ollenkaan koko leikin aikana. Riparilaiset ovat hyvin hämmentyneitä ja pettyneitä. Isokset haluavat ottaa leikin uudestaan ja ovat innoissaan, toisin kuin riparilaiset.

Opetus: Isosten on muistettava, että leikkejä ja pelejä järjestetään riparilaisille eikä isosille.

4) " Suunnittelua "

Kohtauksen kesto: 0:51

- Isokset suunnittelevat toiminnallista ohjelmaa. Kaksi isosta ovat taustalla ja halailevat toisiaan, eivätkä osallistu suunnitteluun. Kaksi muuta isosta yrittää suunnitella ja kysellä isosten mielipiteitä, mutta se ei onnistu. Lopulta kaksi suunnittelevaa isosta lähtevät eri tilaan suunnittelemaan ohjelmaa.

Opetus: Kaikkien isosten tulee osallistua isosille tarkoitettuun tehtäviin ja suunnitteluun.

5) " Hartauden tarkoitus "

Kohtauksen kesto: 0:53

- Isonen on pitämässä iltahartautta. Hartauden päätyttyä rippikoululaiset ovat menossa huoneisiinsa ja juttelevat siitä, kuinka isosen pitämä hartaus oli hyvä ja sai ajattelemaan asioita.

Opetus: Yksi hartauksien tarkoitus on saada riparilaiset ajattelemaan ripariin liittyviä asioita.

Esimerkillinen isonen -kohtaukset:

1) " Onko tilaa? "

Kohtauksen kesto: 0:16

- Kaksi isosta on aloittamassa yhdessä riparilaisten kanssa korttipeliä. Kolme riparilaista tulee juuri ennen pelin aloittamista kysymään, voivatko he tulla mukaan peliin ja yksi riparilainen toteaa tyyliä: "Ette todellakaan voi." Isonen toimii kuitenkin tilanteen herrana ja sanoo, että mukaan mahtuu, koska peli on vasta alkamassa.

Opetus: Isonen ottaa kaikki huomioon ja toimii välien selvittelijänä ristiriitatilanteissa.

2) " Ihastumista ilmassa "

Kohtauksen kesto: 0:38

- Isonen istuu riparilaisen kanssa penkillä. Isonen ryhmäläinen haluaisi suorittaa ulkoläksyn, mutta isonen ohjaa hänet toisen isosen luokse. Tämän jälkeen toinen isonen tulee sanomaan, että pitäisi mennä auttamaan muita isosia, mutta isonen jatkaa riparilaisen halailua.

Opetus: Isonen tulisi olla tasapuolinen kaikkia kohtaan eikä suosia tiettyjä riparilaisia.

3) " Minä uskon "

Kohtauksen kesto: 1:01

- Kaksi isosta ja kolme riparilaista on pelaamassa korttia vapaa-ajalla, kun he alkavat puhua uskosta. Isonen kertoo avoimesti omasta uskostaan ja siitä, miten se on muotoutunut vuosien varrella ja miten hänestä on tullut rohkeampi asian suhteen.

Opetus: Isonen voi rohkeasti kertoa omasta uskostaan ja olla esimerkkinä kristitystä nuoresta.

4) " Kuinka käyttäytyään hartaudessa? "

Kohtauksen kesto: 1:04

- Iltahartautta pitävän isosen vieressä istuva isonen alkaa pelleillä hartautta pitävän isosen kustannuksella. Hartautta pitävä isonen yrittää jatkaa hartautta normaalisti, mutta toinen isonen jatkaa häiritsemistään. Kolmas taustalla oleva isonen yrittää hillitä häiritsevää isosta.

Opetus: Isonen tulee käyttäytyä esimerkillisesti eikä hän saa näyttää huonoa esimerkkiä.

5) " Esimerkkiä ja ohikävelyä "

Kohtauksen kesto: 0:51

a-osa) Riparilainen kommentoi mummoja, jotka ovat menossa kirkkoon. Isonen kertoo, kuinka hänkin käy kirkossa ja erilaisissa seurakunnan jutuissa. Riparilainen nyökkäilee ja hiljentyy.

b-osa) Jatkokohtauksessa sama isonen kävelee tarkoituksella kahden riparilaisen ohi, jotka yrittävät tervehtiä isosta, mutta isonen pysähtyy juttelemaan. hänen suosikkiriparilaisen luokse

Opetus: Isonen voi murtaa mielikuvia seurakuntalaisesta, mutta isonen ei saisi valita suosikkeja

6) " Bileet! "

Kohtauksen kesto: 1:00

- Kolme nuorten illasta tulevaa isosta törmäävät neljanteen isoseen, joka pyytää muita isosia mukaan riparibileisiin, jonne hän on itse menossa. Kaksi isosta lähtee mukaan, mutta yksi isonen sanoo, ettei isosen kuulu mennä riparibileisiin ja heidän pitäisi näyttää esimerkkiä myös riparin jälkeen. Muut isokset paheksuvat isosta, joka ei lähde bileisiin ja lähtevät bileisiin. Esimerkillinen isonen lähtee kävelemään yksin kotiin...

Opetus: Isosuus jatkuu riparin jälkeen eikä riparilaisten kanssa oleminen saa liittyä laittomuuksiin.

Ylimääräinen kohtaus:

1) " Pienryhmänohjaamista "

Kohtauksen kesto: 5:41

- Tämä on yhdistelmäkohtaus, jossa näytetään neljän eri pienryhmän ja isosen toimintaa rinnakkain. Tätä kohtaus voi käyttää koulutuksen siinä vaiheessa, jossa käsitellään pienryhmänohjaamista.

A-ryhmä:

- Isonen kyselee oman ryhmän riparilaisilta tulevaisuuden haaveista. Yksi riparilainen on flegmaattinen "emmä nyt oikein tiedä" -tyyppinen riparilainen. Toinen on todella puhelias ja innokas. Kaksi muuta ryhmän riparilaista eivät osaa sanoa oikein mitään mihinkään.

B-ryhmä:

- Isonen yrittää jutella tärkeimmästä käskystä ryhmän kanssa ja kaksi ryhmän äänekkäintä riparilaista puhuu aiheen vierestä ja isonen juttelee samoista asioista. Kolmas ryhmän jäsen ei osallistu keskusteluun ollenkaan vaan katselee ympäriinsä. Neljäs riparilainen yrittää osallistua keskusteluun, mutta toinen puheliaista riparilaisista keskeyttää hänet koko ajan.

C-ryhmä:

- Isosta ei kiinnosta oman ryhmänohjaaminen. Ryhmän riparilaiset toimivat ilman isosta innokkaasti. Isonen päättää lähteä pois tilanteesta, koska häntä ei kiinnosta ja hän kokee ettei häntä tarvita.

D-ryhmä:

- Isonen kehuu omaa ryhmäänsä ja nauraa toisten ryhmille yhdessä riparilaisten kanssa.

Extrakohtauksen opetuksia:

- Isonen pitää huolta omasta ryhmästä

- Isonen ohjaa ryhmää ja ryhmän toimintaa ja on ryhmäläisten apuna ja tukena

- Omaa ryhmää saa kehua ja kannustaa, mutta muita ryhmiä ei saa arvostella

- Jokainen ryhmän jäsen pitää ottaa huomioon

→ jokainen ryhmän jäsen on erilainen, mutta kaikille pitää antaa mahdollisuus osallistua ryhmän toimintaa

LIITE 4 – AUDIOVISUAALISEN OPETUSMATERIAALIPAKETIN KÄYTTÖOHJE

Johdantosanat Isosen roolit -DVD:n käyttäjälle:

Käsissäsi on opinnäytetyönä vuosien 2010–2011 aikana tehty isoskoulutuksen opetuskäyttöön tarkoitettu isosen rooleja käsittelevä DVD, joka sisältää yhteensä 26 erilaista videokohtausta liittyen isosen rooleihin ja tehtäviin rippikoulussa. Viimeisenä DVD:llä oleva videokohtausta ("pienryhmänohjaamista") on lisäkohtausta, jota voi hyödyntää tarpeen mukaan opetuksen yhteydessä. DVD:llä olevat videokohtaukset löytyvät myös muistitikkuversiona sekä seurakunnan verkkoympäristöstä.

DVD:n videokohtaukset eivät pysähdy kohtausten välissä, joten koulutustilanteessa kannattaa varautua pysäyttelemään kohtauksia oikeassa kohdassa. Jos haluat näyttää videokohtauksia erilaisessa järjestyksessä kuin mitä ne ovat DVD:llä, niin siinä tapauksessa kannattaa käyttää muistitikku-versiota ja luoda oma videoiden toistolista esimerkiksi Windows Media Playeriin ja laittaa kohtaukset haluamaasi järjestykseen. Jotta koulutustilanne sujuisi sulavasti ja ilman ongelmia, kannattaa koulutustilanne valmistella etukäteen huolellisesti ja katsoa videokohtaukset läpi. Kannattaa miettiä valmiiksi mitä itse haluaa videokohtauksiin ja niiden opetukseen liittyen sanoa. Muistitikulta sekä seurakunnan verkkoympäristöstä löytyvää isosen roolikarttaa voi hyödyntää myös videokohtausten opetuksen tukena.

Toisella sivulla on yhdenlaiset videokohtausten käyttöohjeet 90 minuutin koulutushetkelle. Jos käytettävissä on enemmän aikaa, voi videokohtauksista keskustella syvemmin. Videokohtauksia katsottaessa yhteiskeskustelussa kannattaa käydä lyhyesti ja ytimekkäästi kolme purkukysymystä läpi ja lopettaa kohtauksen yhteiskeskustelu yhteen kouluttajan pääajatuksen kohtaukseen ja sen opetukseen liittyen.

Mukavia koulutushetkiä audiovisuaalisen materiaalin kanssa!

Videokohtausten käyttö 90 minuutissa

1.vaihe) Opetusmateriaalipaketin päätavoitteiden kertominen koulutettaville

(Kaikkia ao. tavoitteita ei kannata luetella, kannattaa valita 2-3 asiaa joita haluaa painottaa)

- Isonen ymmärtää, että isosella on erilaisia rooleja ja tehtäviä rippikoulutyössä
- Isonen ymmärtää, että isosuuteen kuuluu paljon vastuuta ja odotuksia
- Isonen ymmärtää, että isosella on merkittävä rooli rippikoulukokonaisuuden kannalta
- Isonen näkee esimerkkejä tilanteista, joita rippikoulussa voi tulla eteen
- Isonen oppii havaitsemaan sekä arvioimaan isosen hyviä ja huonoja toimintatapoja
- Isonen sisäistää paremmin isosen työntekijän vastuuseen, toiminnallisuuteen, luotettavuuteen, motivointiin sekä esimerkillisyyteen liittyviä asioita

2.vaihe) Videokohtausten purkukysymykset

- Ennen kohtausten katsomista isosille kerrotaan kolme jokaiseen kohtaukseen liittyvää purkukysymystä, joihin heidän tulee miettiä vastauksia kohtauksia katsoessaan

HUOM! Kysymykset kannattaa kirjoittaa näkyville

Videokohtausten purkukysymykset:

- 1) Mitä hyvää isosen toiminnassa on?
- 2) Mitä huonoa tai kehitettävää isosen toiminnassa on?
- 3) Miten isonen voisi toimia toisin/paremmin samanlaisessa tilanteessa?

3.vaihe) Videokohtausten katsominen ja keskustelu

- Jokainen videokohtausta katsotaan yksitellen, jonka jälkeen on lyhyt (n.1-3min) yleiskeskustelu kohtauksesta purkukysymysten avulla
- Kohtaukset, joissa tulee selkeästi ilmi kohtauksen opetuksellinen tarkoitus, kannattaa sivuuttaa lyhyellä keskustelulla
- Kun yleiskeskustelussa on tullut ilmi tärkeimmät asiat ja ajatukset, voi kouluttaja päättää keskustelun kertomalla yhden oleellisen asian kohtauksesta, joka on hyvä muistaa

4.vaihe) Loppukeskustelu

- Kun kaikki videokohtaukset on katsottu, voidaan yleiskeskustelua isosen rooleihin liittyen jatkaa ajan sallimissa rajoissa.

5.vaihe) Lopetus

- Lopuksi voi muistuttaa koulutushetken alussa mainituista (2-3kpl.) opetustavoitteista, jotka liittyivät videokohtauksiin ja niiden katsomiseen. Näin koulutettaville jää mieleen paremmin koulutuksen sisältö.